

EVANGÉLIKUS Élet

Megmenti-e Isten
a világot?
Püspökök válaszolnak

Az örömből sosincs
készlethiány

Tanyagondnokok
szolgálata

Nem állt le az evangélikus élet

Különleges helyzetben leleményesen – 28. oldal

HÁZHoz VISSZÜK A KÖNYVET!

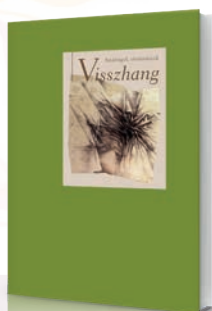
#maradjotthon

Ki sem kell mozdulnia, házhoz jön az olvasnivaló.

A Luther Kiadó könyveiből most **KEDVEZMÉNNYEL** vásárolhat.

Urbán Gyula: **ÚRVACSORA**
Verses imakönyv
1900 Ft helyett 1300 Ft

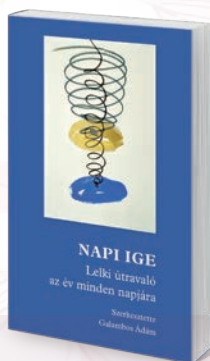
VISSZHANG
Imádságok, olvasmányok
2800 Ft helyett 2300 Ft

Kutyifa Anikó: **NAPI FELHŐ**
1850 Ft helyett 1000 Ft

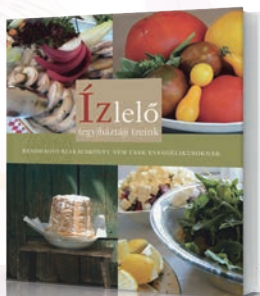
PÉLDÁZAT-TÜKÖR
Bullet Journal
1500 Ft helyett 800 Ft

NAPI IGE
Lelki útravaló az év minden napjára
2000 Ft helyett 1400 Ft

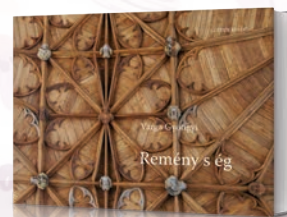
SZTEHLO-GYEREKEK VOLTUNK
Portrététel az egykori mentett és gyermekotthonos Sztehlo-gyerekekről
4990 Ft helyett 2900 Ft

ÍZLELŐ - (EGY)HÁZTÁJI ÍZEINK
Rendhagyó szakácskönyv nem csak evangélikusoknak
3990 Ft helyett 2500 Ft

Füller Tímea: **TÓCSATÜKÖRBEN**
Mesék, tárcák, novellák
1790 Ft helyett 1610 Ft

Varga Gyöngyi: **REMÉNY S ÉG**
1890 Ft helyett 1700 Ft

VÁSÁRLÁSÁVAL TÁMOGASSA AZ EVANGÉLIKUS KÖNYVKIADÁST!

BOLT.LUTHERKIADO.HU

Várunk, élő reménységgel

Elhalasztják, jövőre tartják meg – ezekkel a szófordulatokkal nemegyszer találkozhat az olvasó mostani lapszámunkban. Számtalan találkozót, mindenféle esemény kerül át a jövő évre. Szomorúak vagyunk, hogy idén elmaradnak, de élő reménységgel várjuk, hogy jövőre megtarthassuk a missziói napokat, a Szélerőzsa evangélikus ifúsági találkozót is és még sok más alkalmat. Újratervez egyházunk.

Alkalmazkodunk, mert másként nem lehet most létezni. Ezért is került a címlapunkra és lapszámunk fókuszába is a megváltozott körülmények között is tevékeny, kreatív egyház. Összeállítást készítettünk a leleményességről tanúskodó különböző ötletekről.

Örömteli az ötletek mellett az összefogásról is olvasni: hogyan szerveződnek segítő körök, hogyan támogatják sokan a gyülekezetüket, környezetüket. Fontos azt is tudni, hogy a gyülekezeteknek van hova fordulniuk; erről ad tájékoztatást interjúnkban Németh Zoltán, az országos iroda gyülekezeti és missziói osztályának vezetője. És bár zárva vannak templomaink, a gyülekezetek nem nélkülözhetik a saját tagjaiktól érkező támogatást sem. Egy mostanában indult, rendkívül praktikus internetes megoldás ebben igyekszik segíteni.

Hamar népszerűvé vált, egymilliónál is több Facebook-megtekintést ért el egy vers, amely Hamvas Béla műveként terjedt az interneten. Az igazság azonban az... hogy mi is, az elolvasható Boda Zsuzsa írásában. Mi közük van egy többgyermekes lelkészcsalád otthon maradás mindennapjainak a *Delta* tudományos híradóhoz? Karanténtudósításunk második részéből ez is kiderül.

Végezetül a Kováts Kriszta Jászai Mari-díjas színésznő, énekesnő legújabb, *Biblia show* című albumáról szóló cikket ajánlom olvasóink figyelmébe, amelyben az a kérdés is válaszra talál, hogy mink is van igazán, amit magunkkal vihetünk eme különleges helyzetben a „bárkánkba”.

■ KÉZDI BEÁTA

Úrvacsora járvány idején

Az úrvacsora évét ünnepeljük, a kijárási korlátozások miatt jó ideje mégsem tudunk együtt lenni úrvacsorai közösségben.

Dr. Hafenscher Károllyal, zsinatunk lelkes elnökével az úrvacsora teológiai kérdéseiről, a járvány kimeneteléről és a bennünk élő reménységről is beszélgettünk.

22. oldal

Nem állt le az evangélikus élet

Számos leleményes megoldás bizonyítja, hogy a házi karanténok és a zárva lévő templomok idején is lehet Isten igéjét hirdetni, sőt a gyülekezeteken kívül élőkhöz is szólani. A balkonéneklésről már beszámoltunk, most újabb ötletes kezdeményezésekről szólunk, a teljesség igénye nélkül.

28. oldal

Mának is üzenő múlt

Érdemes fellapozni a gyülekezetértörténeti iratokat, mert elődeink a mai nehéz időszakra is bőven kínálnak követendő példákat. Egyházszereletükről, evangélikus elkötelezettségükről, erőn felüli áldozatkészségükről vagy épp a jó ügyek melletti kiállásukról tanúskodnak évszázadok távolából a ránk maradt dokumentumok.

36. oldal

TARTALOM

Láthatóan evangélikus, Oratio oecumenica	4
A vasárnap igéje • Koch Szilvia	5
Új nap – új kegyelem • Horváth-Hegyi Olivér	6
Krónika • Hírek, tudósítások	7
Égtájéoló • Aradi András írása	16
Portré • Tóth Beáta könyvtáros	18
Tallózó • Gyülekezeti lapok, keresztény hírportálok, blogok szemléje	19
Interjú • Hafenscher Károllyal az úrvacsoráról járvány idején	22
Kultúrkörök • Bibliai dalok mai akusztikával Kováts Kriszta albumán	24
Jegyzet • Egy országjáró vers margójára • Boda Zsuzsa írása	26
Fókusz • Nem állt le az evangélikus élet	28
Élő víz • Gáncs Tamás rovata	32
Jegyzet • Karácsonyi karanténszülés • Boda Zsuzsa írása	33
Jegyzet • Karant és én 2. • Füller Tímea írása	34
Múltidéző • Mának is üzenő múlt	36
Evangélikus.hu-szemle • Németh Zoltán gyülekezeteink jelenéről	38
Jegyzet • Az akadozásról • Füller Tímea írása	40
Evangélikus.hu-szemle • Tanyagondnokok szolgálata	42
Kötőszó-szemle • A lelkész, aki segített a gyülekezetének meghalni	43
Gyermekeknek • Füller Tímea rovata	46
Krónika • Hírek, tudósítások	49
Oratio oecumenica	54
A vasárnap igéje • Szabó Lajos	55
Krónika • Hírek, tudósítások	56
Az ünnep igéje • Sefcsik Zoltán	57
Új nap – új kegyelem • Zólyomi Mátyás	58

LÁTHATÓAN EVANGÉLIKUS

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

Szatványi Tamás diák – Budapest (Rákosszaba). Három évvel ezelőtt kezdtem gyülekezetbe járni. Szüleim evangélikusok, és én is szerettem volna konfirmálni, mert úgy éreztem, hogy ezzel lépek be a gyülekezetbe. Először konfirmációi órára jártam, majd táborokba, most pedig ifjúsági órára. Ott a hit kérdéseiről beszélgetünk baráti körben. Mókás játékokat játszunk, de mellette komoly dolgokról is gondolkodunk.

Isten biztosságot ad. Tudom, hogy mindig mellettem van, így sosem maradhatok egyedül. Azt is tudom, hogy azért ad néha nehezebb feladatokat, hogy észrevegyem a hibáimat.

Minden nap imádkozom. Ilyenkor megszólítom Istent, általában kérek tőle valamit. Nem mindig kapok egyből választ, de tudom, hogy ő akkor is meghallgat, és ha olyat kérek, ami jó, akkor azt később meg is fogom kapni.

Egyre rendszeresebben járok istentiszteletre, melyen a közös imádságot szoktam a leginkább várni, mert olyankor más szemszögéből tudok Istenhez fordulni. Ezenkívül még az úrvacsorát várom a legjobban. Az olyan számomra, mintha én is ott lennék Jézus utolsó vacsoráján. Úgy érzem, mintha ő adná körbe a kenyeret és a bort. Ezzel sokkal közelebbi kapcsolatba kerülök Krisztussal.

A mai evangélikus arcképcsarnok az interneten a Lathatoan.reblog.hu és a [Facebook.com/lathatoan.evangelikus](https://www.facebook.com/lathatoan.evangelikus) címen érhető el.

Egy évvel elhalasztják a budapesti nemzetközi eucharisztikus kongresszust

Ferenc pápa a kongresszus pápai bizottságával, valamint a katolikus világesemény szervezőivel egyeztetve úgy döntött, hogy – tekintettel az egészségügyi krízisre és annak következményeire – egy évvel elhalasztja a 2020 szeptemberére tervezett budapesti, ötvenkettedik nemzetközi eucharisztikus kongresszust. A Szentszék az utazási nehézségek és a gyülekezési korlátozások miatt hasonló döntést hozott a családok világtalálkozójával kapcsolatban is, amelyet 2021 júniusában tartottak volna Rómában. A 2022-es lisszaboni

ifjúsági világtalálkozót is a tervezett időponthoz képest egy évvel később, 2023 augusztusában tartják meg.

A katolikus világesemény átütemezésével kapcsolatban a *Magyar Kurír* nyilatkozva Erdő Péter bíboros, prímás elmondta: „Hosszú tanácskozás előzte meg ezt a döntést a Szentszék, a magyar egyház és a szervezők között. A Szentszék a saját egészségügyi szervezetével is konzultált, figyelembe véve a járvány jelenlegi helyzetét és a felállított előrejelzéseket is.”

Forrás: Magyar Kurír

ORATIO OECUMENICA

Mennyei Atyánk! Az éneklés vasárnapján nyisd meg ajkainkat dallamok útján is hálaadásra, dicséretre, könyörgésre és bűnbánatra. Hadd szóljon hálaénekünk születéskor, házasságkötéskor, jeles évfordulókkor, ébredéskor, lefekvéskor, a jól végzett munka előtt és után, az örömteli percek önfeledtségében.

Segíts énekelnünk a halál láttán is. Ne engedd, hogy a bezáródó sírok bezárják ajkainkat. A feltámadott Jézus Krisztus megnyílt sírja nyissa éneklésre szánkat a gyász óráiban is. Hadd zengjünk mindig őszinte hittel: „Győzelmet vettél, ó, Feltámadott!” Hadd dicsérjünk téged énekel, teremtett világod csodáit látván, gondoskodásod mindennapos megéléséért, az embertársainkon keresztül kapott szeretetért, segítségért, biztatásért. Ne szűnjön meg soha a halleluja!

Hadd kérjünk éneken a ránk bízottakért: földünkért, országunkért, népünkért, gyülekezetünkért, családjainkért, barátainkért, szomszédjainkért. Mindazokért, akik a betegágyon, a munkahelyükön, másokat segítve, kiszolgálva, avagy otthonukba bezárva próbálják meg átvészelni a járvány időszakát. Uram Isten, siess minket megsegíteni minden szükségünkben, Krisztus Jézusért, a mi Urunkért és Megváltónkért!

Hadd szóljon bűnbánó énekünk is mindazért, amit elmulasztottunk, vagy elkövettünk saját magunkkal, embertársainkkal, teremtett világgal vagy veled szemben. Te teremts tiszta szívet bennünk. Ne vess el minket orcád elől. Az erős lelket újítsd meg bennünk. Énekszóval taníts minket imádkozni, amikor Pálhoz és Szilászhoz hasonlóan mi is foglyok vagyunk. Amikor bűneink vagy körülményeink rabságát szenvedjük, fakassz a mi ajkunkon is téged magasztaló éneket.

Engedd megtapasztalunk az istendicsőítés felemelő és felszabadító erejét most és mindenkor. Ámen.

Húsvét ünnepe utáni 4. vasárnap (Cantate)

- ApCsel 16,25-34

Szabadítás három felvonásban

Néhány hónappal ezelőtt lehetőségem nyílt megnézni Wolfgang Amadeus Mozart *Szöktetés a szerájból* című vígoperáját. Az előadás nagy hatást gyakorolt rám. A három felvonás alatt egyre fokozódó izgalommal vártam, hogy a főhősök túljárhassanak a mindig éber őr, Ozmin eszén; bejuthassanak a szerájba; kiszabadíthassák szívük választottait, és együtt menekülhessenek el Szelim pasa haragja elől, hogy új életet kezdhessenek egymás oldalán.

Első felvonás: szívhangok. Míg a szabadságától megfosztott és szerelmétől elszakított Constanza fájdalmas hangvételű dalokat énekel, addig a filippi börtönben raboskodó Pál és Szilász örömdalokat zeng. Nem keseríti el őket a jövő, nem siratják a múltat. Bár mozdulni is alig tudnak, lelkük mégis szabadon szárnyal az imádság és éneklés közben. Boldogsággal tölti el őket, hogy nyomorúságos helyzetükben is kapcsolatba léphetnek az Úrral.

Jelenlegi szorult helyzetünkben egyáltalán nem mindegy, hogy a mi szívünkben milyen énekek születnek. Keserű dallamok, amelyeket a vírustól való félelem vagy a magány fájdalma szül? Vagy vidám akkordok, amelyek az Isten iránti hálából fakadnak fel a lelkünkéből?

Hétről hétre nagy élményt adnak számomra az A38 hajóról online közvetített dicsőítő alkalmak. A *Reménység-estéken* közreműködő lelkészek és zenészek célja, hogy a járványhelyzet idején szóval és dallal erősítsék a Krisztus-hívók reménységét. Arra hívják fel a figyelmet, hogy ezekben a hetekben is van okunk dicsőíteni megváltó Urunkat, hiszen ő a mélységben sem hagy el bennünket, hanem előkészíti számunkra és rajtunk keresztül mások számára is a szabadulást.

Második felvonás: erőtéljes hangok. Mozart vígoperájának főhősei pontban éjfélre tervezik a szabadítást. Minden simán megy, bejutnak az épületbe. Ekkor azonban ahelyett, hogy elmenekülnek, beszélgetésbe elegyednek, és a két férfi han-

got ad a kételyeinek: vajon választottaik hűségesek maradtak hozzájuk? Végül kibékülnek, és indulni készülnek.

A filippi börtönben szintén éjjeltájban történik a váratlan fordulat. Nem helybeli barátok szöktetik meg Pált és Szilászt, hanem maga az Úr szabadítja ki őket: kinyitja az ajtókat, a rabok kezéről és lábáról pedig lepattintja a bilincseket. Mozart művének főhőseivel ellentétben a Szabadító nem vizsgálta őket, a jelenet láttán mégis csodálkozhatunk: Pál és Szilász nem kapkodja el a menekülést. Miért történik így? Azért, mert kiderül, hogy nem ők az egyedüliek, akiknek szabadságot kínál az Úr. A börtönőrt is meg akarja menteni. Pál két mentőövet is dob az elkeseredett férfinak a kritikussá vált helyzetben. Először is megóvja az öngyilkosságtól azáltal, hogy hangosan odakiáltja: egyik rab sem szökött meg. A második mentőövet már egy jóval nagyobb ajándékot, az üdvösséget kínálja számára, amely nem cselekedetekből, hanem egyedül az Úr Jézusba vetett hit által, kegyelemből lehet az övé.

Harmadik felvonás: ünnepélyes záróakkordok. Szelim pasa leleplezi a szökési kísérletet, és halálbüntetéssel akarja sújtani a kitervelőit. A darab végére mégis megkönyörül a szerelmeiken, és szabadon engedi őket.

A filippi börtönből való szabadulás szintén örömteli eseményekkel zárul: gyógyítással, asztalközösséggel. Mint kiderül, a börtönőrből is gyökeresen megváltozik valami: az apostolok ígéhirdetésére hit ébred benne, így háza népével együtt megkeresztelkedik.

Cantate vasárnapi házi istentiszteleteinket hassa át az öröm és a hála hangja! Dicsérjük és magasztaljuk az Urat, amiért nem feledkezik meg gyermekeiről: megszabadítja őket szorult helyzetükből, hogy szabadon élhessenek az ő dicsőségére és embertársaik üdvösségére.

■ KOCH SZILVIA

Imádkozzunk! Istenünk! Köszönjük, hogy számadra nem jelent akadályt a zárt ajtó, de még bűneink bilincse sem. Dicsőítünk téged, amiért megszülött Fiad keresztje által minden ember számára elkészítetted a szabadulást. Tápláld reménységünket, hogy minden körülmények között örömmel adjunk hálát azért, hogy szeretsz minket, és terved van az életünkkel. Ámen.

A FILIPPI BÖRTÖNŐR MEGTÉRÉSE - MATTHIUS POOL NYOMATA ARNOLD HOUBRAKEN METSZETE ALAPJÁN (1720-1728)

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (május 10.) Az Úr megadja majd neked, hogy mindent megérts. 2Tim 2,7 (1Sám 10,7; Lk 19,37–40; Kol 3,12–17; Zsolt 149) Az egyik legszebb magyar szó a kibontakozás. Kevésbé a formája, mint inkább a jelentése miatt. A kibontakozás a zártból már kifelé kandikál. A tömörségből a megértés felé visz. A láthatatlantól és elrejtettből a kerek és egész megszületését segíti. A kibontakozáshoz türelem kell. Timóteusnak is erre volt szüksége. Nem értette, mert nem látta az összefüggéseket Isten és maga között. Pál azzal biztat, hogy az Úr majd időben kibont számonkra mindent, ami ránk tartozik, és amit meg lehet értenünk.

Hétfő (május 11.) Isten, saját fülünkkel hallottuk, elbeszélték nekünk apáink, mit vittél véghez napjainkban, a régi időkben. Zsolt 44,2 (Lk 10,39; 2Móz 15[1–11]19–21; 1Tim 1,1–11) Az édesapák és a nagyapák hitéletünk kulcsszereplői. Hálásak lehetünk az Isten fenséges dolgairól beszélő elődeinkért, ha adtak ilyenek. Testvéreim! Férfiak! Nagyon komoly megerősödést jelent az édesapa és nagyapa szava a gyermekek és az unokák előtt. Életük végéig emlékezni fognak a hiteles mondatokra. Találjuk meg az időt és azt a talán kevés, de jól megválasztott mondatot, amely a cselekvő Istenre mutat napjainkban és életünk történetében! Ne haljunk meg úgy, hogy ne maradjon egy-két aranymondásunk, amelyet átörökítettünk.

Kedd (május 12.) Ezt mondta az Úr Salamonnak: Kérj valamit, én megadom neked! Salamon ezt felelte: [...] Adj azért a te szolgáltnak engedelmes szívet, hogy tudja kormányozni népedet, különbséget téve a jó és a rossz között. 1Kir 3,5b–6a.9 (Fil 1,9–10; 1Sám 16,14–23; 1Tim 1,12–20) Aki különbséget tud tenni jó és rossz között, esélyes a jóra. Aki lelkiismeretére hallgat, esélyes lesz a jó választására. Aki a jó választása mellett döntött, ugyanolyan bölcs, mint Salamon – ha mindezt Istentől kéri-kapja. Kormányozni nem könnyű. Egy családot különösen. Salamon egy nagy családot kapott, Ábrahámét. Te egy kisebbet, de ugyanolyan fontosat. Kérj bölcsességet a kormányzásához!

Szerda (május 13.) Maga pedig a mi Urunk Jézus Krisztus és Isten, a mi Atyánk, aki szeretett minket, és kegyelméből örök vigasztalással és jó reménységgel ajándékozott meg, vigasztalja meg a ti szíveteket, és erősítsen meg titeket minden jó cselekedetben és beszédben. 2Thesz 2,16–17 (1Kir 8,39; Róm 15,14–21; 1Tim 2,1–7) Már tényleg jól vagyok – ez szintének tűnik. Egy boldog, kiegyensúlyozott ember válaszána. Egy megvigasztalt ember válaszána. A megvigasztalt ember beszéde épít. Másoknak is sokat jelent. Isten Lelke a nagy Vigasztaló. Nagy szüksége

van a világnak rátok, a Lélek által megvigasztaltakra. Rengeteg feladat vár a jó cselekedetben és helyes beszédben megerősítettek. Készüljtek!

Csütörtök (május 14.) Önmagatokat tegyétek próbára, hogy hitben jártok-e! Önmagatokat vizsgáljátok meg! Vagy nem ismeritek fel magatokon, hogy Jézus Krisztus bennetek van? 2Kor 13,5a–c (Jób 13,9b; 1Kor 14,6–9.15–19; 1Tim 2,8–15) A gyülekezet Pál apostolt méricskéli. Hitét, Krisztushoz tartozását. Kifogásokat, bűnöket, mulasztásokat keres. Persze talál. Pál sem tökéletes. De vajon aki „a kákán is csomót keres” mentalitással viseltetik lelki vezetője, lelkésze iránt, abban megvan-e Krisztus? Akiben Krisztus lakik, az nem a sarokba szorítás eszközeit vonultatja fel a másik ellen a gyülekezetben, hanem a megértés, a megbocsátás, a testvéri szeretet magatartását gyakorolja. Ez mindannyiunk nagy próbája. Aki kiállja, boldog gyülekezetépítő munkatársa lehet Istennek.

Péntek (május 15.) Vajon Isten nem szolgált-e igazságot választottainak, akik éjjel-nappal kiáltanak hozzá? És várakoztatja-e őket? Lk 18,7 (5Móz 26,7; Jel 5,6–14; 1Tim 3,1–13) Az egyház alig tud olyan történelmi korszakot felmutatni, amikor ne lett volna üldözött. Amikor ne érte volna bíráló, amikor ne lett volna meg az ellenség szándéka arra, hogy minket eltöröljön, és így elfelejtessen. Az ördög ellenünk dolgozik, és ehhez megtalálja a megfelelő embereket, izmusokat, filozófusokat. Igazságot szeretnénk. Végre az igazságot. A szeretet elismerését, a hitélet felkarolását, a diakónia támogatását, az egyház elfogadását, megbecsülését. Olykor kiáltásunk meghallgatásra lel. Máskor várat magára. Isten pontosan tudja, mikor kell választottainak igazságot szolgáltatnia. Hogy ezt belássuk, ahhoz azonban nagy-nagy bizalomra van szükségünk.

Szombat (május 16.) Jézus mondja: Az ég és a föld elmúlik, de az én beszédeim nem múlnak el. Lk 21,33 (Ézs 51,6; Jn 6,[60–62]63–69; 1Tim 3,14–16) A felhőben minden megmarad. Már-mint az internetes felhőben. A világháló konzerválja képeinket, videóinkat, hangunkat. Félünk is tőle, nehogy mindezek rossz kezekbe kerüljenek. De egyszer az internet is el fog töröltetni, képünk és hangunk meg fog szűnni – ám Isten beszéde akkor is megmarad. Ettől nem kell félnünk. Sőt! Ez a mi legnagyobb reménységünk. Isten hangja, beszéde, a logosz, az Ige, amely testté lett, nem múlik el ennek a világnak az összeroppanása után sem. És ez fog bennünket összekötni azzal a világgal.

■ HORVÁTH-HEGYI OLVÉR

EVANGÉLIKUS Élet FIZESSEN ELŐ LAPUNKRA!
megrendelheti online is: evangelikuselet.hu/elofizetes

Eucharisztikus kongresszus eucharisztia nélkül?

Felismerni Krisztusban az egységet

Szomorú hír: elhalasztották a szeptemberre Budapestre tervezett ötvenketedik nemzetközi eucharisztikus kongresszust. Személyesen is nagyon sajnálom; bizonyára nem vagyok egyedül ezzel evangélikusságunk családjában. Érint ez minket, evangélikusokat? Igen!

Sajnáljuk, hogy elmarad ez a testvéregyházunkat építő, a világegyház közösségét kézzelfogható módon megjelenítő és a keresztény életünk egyik forrására figyelmet irányító megrendezés. Már az előkészület is sokakat megmozgatott, hiszen egyéni módszerekkel és közösségi programokkal készültek az alkalomra, s ha – reménységünk szerint – csupán egyetlen évet „csúszik” is, most mégis megtorpan. És azok a belső lelki utak és folyamatok, amelyek elindultak, könnyen veszíthetnek lendületükből.

Sajnáljuk azt is, hogy sok ökumenikus találkozás is elmarad, hiszen ebben az esetben – nagyon eltérően az 1938-as kongresszustól – már az odavezető úton éreztük a II. János Pál pápa által kimondott tény: az ökumené folyamata irreverzibilis. Mindaz, ami eddig történt egymás keresése és az egymásra találás útján, visszafordíthatatlanul halad előre. Hisszük: még a járvány ellenére is.

Együtt imádkozunk katolikus testvéreinkkel azért, hogy ez a halasztás ne jelent sen semmilyen értelemben megtorpanást, hanem sokkal inkább elmélyülést, még intenzívebb előkészületet, még több tanítást és tanulást, lelki gyakorlatot és hitben való megerősödést. És imádkozunk azért is, hogy ez a másfél év alkalom legyen arra, hogy több találkozással, aktív belső igénnyel keressük azt, ami összeköt, tisztázzuk azt, ami közös utunk akadálya, és még őszintebben tudjunk együtt fellépni a járvány miatt félelmeket hordozó, megszokott rendjében szinte feje tetejére állt, elbizonytalanodott világban.

Hiszem és vallom, hogy ez a döbbenetes időszak igazi kairoosz a közös tanú-

ságtételre, a bajban is széthúzó világban, közéletben pedig alkalom arra, hogy az egyháznak a minden emberi hibánk ellenére megvalósuló egységét példaként mutassuk fel. Nekünk nem megteremténi kell az egységet, hanem Krisztusban felismerni.

Belegondoltunk már, abba, mikor vetünk legutóbb úrvacsorát? Lehet, hogy akkor nem tudtuk – folytatva a próféta élettörténetének üzenetét –, hogy erőnk felett való út vár ránk. De mára tudhatjuk, hogy abba az utolsó úrvacsorába elegendő élettáplálékot helyezett el Urunk

Mindeközben pedig: zajlik az úrvacsora éve. Furcsa helyzet. Az úrvacsora éve – most sokáig úrvacsora nélkül. Nem adjuk fel, hogy 2020-ban központban áll az úrvacsora, még akkor sem, ha nem a tervezett menetrend szerint zajlik az év. Mi nem a vírusra „meredünk rá”, nem a rossz és fájdalmas tények kötik le minden lelki vegyértékünket, hanem Isten szeretete. Az a szeretet, amely erősebb a halálnál – akkor pedig erősebb a koronavírusról is.

Az úrvacsora az élet kenyere és itala. Az ostya és a bor Jézus Krisztus teste és vére a közösségben, a Szentlélek működésében, amikor együtt van a gyülekezet. És ha nem lehet együtt, akkor Isten gondoskodik arról, hogy éhen ne haljunk. Nem pótszert ad – annál ő igényesebb. Igéjében ad nekünk akkora „életdózsit”, hogy elegendő legyen az útra. Ahogy egy lángossal negyven napig járatta a prófétát (és elég volt az energia), úgy éltet minket ma is.

a ránk váró egész útszakaszra. Ha Luther hivatkozott a másik szentség megtörténeke erejére („meg vagyok keresztelve”), és ebből élt a nehéz napokban, akkor én is visszatekinthetek úgy, hogy tudom, Isten a legutolsó úrvacsoravételben is az élet kenyerét adta. Abból élek most is.

S amíg nincs újabb kenyér és bor a közös krisztusi asztalon, addig adja igéjét – ahogy tapasztaljuk is – olyan mértékben és mennyiségben, hogy csak rajtunk áll, magunkba szívjuk-e.

Ha pedig eljön a vírustól való felszabadulás ideje, akkor még inkább éljünk azzal, amire most oly nagyon vágyunk: az úrvacsorával. És rendezzük meg azokat az alkalmakat, programokat, találkozásokat, amelyek elmélyítik a tényt, hogy az úrvacsorában életet és üdvösséget ad nekünk a mi Urunk.

■ HAFENSCHER KÁROLY

A szerző a Magyarországi Evangélikus Egyház Zsinatának lelkesi elnöke

Élő reménységgel

A püspöki tanács levele egyházunk gyülekezeti elnökségeinek

A Magyarországi Evangélikus Egyház püspökei legújabb körlevelükben továbbra is azt kérik, hogy lelkészeink ne tartsanak olyan istentiszteleti és egyéb alkalmakat, amelyek fizikai kontaktussal járnak. A kerületi elnökségek a májusra tervezett egyházkerületi családi és missziói napokat is elhalasztják, és a püspökök azt is javasolják, hogy a konfirmációi ünnepségeket ősre vagy jövő tavaszra halasszák a gyülekezetek. A püspöki tanács levelét teljes terjedelmében közöljük.

Kedves Testvérek!

Hatodik hete élünk különös bezártságban, ami – bár mindenkire eltérő mértékben hat – egyre nagyobb hiányérzetet okoz hitünk közösségben való megélését illetően. Várjuk a korlátozó intézkedések enyhítéséről szóló híreket, és reményeink szerint erre a megfelelő időben sor fog kerülni. Most azonban továbbra is fenn kell tartanunk a püspöki tanácsnak a járványügyi veszélyhelyzetben hozott döntéseit és kéréseit. Így továbbra is azt kérjük, hogy ne tartsatok olyan istentiszteleti és egyéb alkalmakat, amelyek fizikai kontaktussal járnak.

A súlyos betegek, de különösen a haladók esetében viszont meg kell keresni a személyes találkozás módját. A bölcs mérlegelés itt megkerülhetetlen.

Javasoljuk, hogy a temetésnél – lehetőleg kis létszámú gyászoló gyülekezet jelenlétében – csak a sírnál, szabadtéren

legyen szertartás. A látogatások helyett a telefonos és a digitális kommunikációra kell támaszkodnunk. Kérjük, ilyen módon figyeljetelek arra, hogy senki ne maradjon magára. A kialakult gazdasági helyzetben és a bezártságból adódóan sok egyéni tragédia várható, ezekben mindenképpen törekedjünk a lelkipásztori segítségre. Ehhez gyülekezeteink figyelmébe ajánljuk a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa tagegyházainak együttműködésében létrehozott ökumenikus egyházi lelkeség-vonalat, amelyen a koronavírus miatt érintett egészségügyi dolgozók, betegek és hozzátartozóik hívását különböző felekezetű lelkészek várják, közöttük húsz evangélikus. Az ingyenes zöldszám: (+36) 80 496-005; hívható mindennap 8 és 20 óra között.

Egyházkerületeink elnökségei nevében jelezzük, hogy a májusra tervezett egyházkerületi családi és missziói napokat

elhalasztjuk; reménységünk szerint egy év múlva, 2021 májusában rendezhetjük meg őket. Javasoljuk továbbá – az egyházközi elnökségek döntésére bízva – a konfirmációi ünnepségek ősre vagy jövő tavaszra halasztását.

A gyülekezeti és missziói osztály a közeljövőben tájékoztatást fog adni a nyárra tervezett országos programokkal, táborokkal kapcsolatban.

Köszönjük a megértést, a türelmet és a rengeteg kreativitást, a nyomtatott és online felületeken végzett szolgálatot, a pásztori jelenlétet gyülekezeteink és intézményeink életében. Jó ezt az egymásra is figyelő, egymás hite és szolgálata által e nehéz időben is épülő testvéri közösségben megtapasztalnunk!

A hét igéjével köszöntünk benneteket: *„Áldott a mi Urunk Jézus Krisztus Isten és Atyja, aki nagy irgalmából újjászült minket Jézus Krisztusnak a halottak közül való feltámadása által élő reménységre...”* (1Pt 1,3)

Erős vár a mi Istenünk!

Budapest – Győr, 2020. április 22.

DR. FABINY TAMÁS *elnök-püspök*

KONDOR PÉTER *püspök*

SZEMEREI JÁNOS *püspök*

Közös erőfeszítések a védekezésben

A koronavírus (Covid-19) terjedése világméretű krízis, amely itt, Magyarországon is arra kényszerít bennünket, hogy újragondoljuk eddigi életvitelünket, struktúráinkat. Olyan időket élünk, amikor széles körű összefogásra van szükség, a járvány elleni védekezésben mindenkinek ereje szerint részt kell vennie. Néhány ágazatra most hatalmas többletmunka hárul.

Pedagógusainktól nagy odaadást és találékonyságot, a családoktól pedig rendkívüli türelmet követel a digitális oktatás. A frontvonalban harcoló egészségügy mellett a szociális és gyermekvédelmi intézményeket is erőn felüli teljesítményre kényszerítik a pandémia okozta körülmények. A terhek mellett a leküzdendő akadályok is azonosak az állami, önkormány-

zati, civil és egyházi fenntartású intézmények számára egyaránt. Közösek vagyunk abban is, hogy a lehetséges legnagyobb körültekintéssel igyekszünk megvédeni a ránk bízottakat, és osztozunk egymás megrendülésében, amikor egyes esetekben ez nem sikerülhetett. Látjuk, hogy minden felelős hatóság és szervezet a különböző ajánlások, utasítások és protokollok betartása mellett a lehető leghatékonyabb megoldásokat keresi a vírus elleni védekezésben.

Így jár el a Magyarországi Evangélikus Egyház (MEE) által fenntartott szociális ellátórendszer is: Huszonkét országos egyházi és tizenkét gyülekezeti fenntartású intézmény ezernyolcszáz dolgozója tesz meg nap mint nap mindent azért, hogy a

most nehéz helyzetben lévő, mintegy ötezer embertársunkat otthonaikban ellássák, a bentlakásos intézményeinkben élő kétezer-hétszáz lakónkat pedig minden rendelkezésre álló eszközzel megvédjék, hiszen ők most különösen veszélyeztetett, zárt közösségekben élő idős, illetve fogyatékkal élő emberek.

Nagy segítség ebben, hogy a ránk bízottak a szociális ágazattól várt szigorú intézkedéseket fegyelemmel és megértéssel viselik, így nemcsak az evangélikus diakóniában dolgozóknak, hanem az intézmények lakóinak is halálával és köszönettel tartozunk. Hisszük, hogy közös erőfeszítéseink és a Jóisten kegyelme segítségünkre lesz e nehéz időszakban.

Forrás: MEE OI Diakóniai Osztály

Támogassuk gyülekezeteinket!

Felügyelői körlevél

Pröhle Gergely országos felügyelő és Fábri György, Font Sándor, illetve Mészáros Tamás egyházkerületi felügyelők levélben fordultak az evangélikus gyülekezetek felügyelőihez, presbitereihez, gondnokaihoz és sáfáraihoz, valamint minden aktív gyülekezeti taghoz.

Egyházunk a járvány idején fájdalmasan nélkülözni kényszerül gyülekezeti alkalmain a közvetlen személyes részvétel lehetőségét. Hitmegélésünk kiemelkedően fontos formájának ez a hiánya sok gyülekezetben működési gondokat is okoz: nem sikerült még általánosan megtalálni az offertórium adományozásának a módját. Érthető, hiszen a perselypénz istentiszteletekhez, bibliaórához kapcsolódó gyűjtése nemzedékek óta megszokott velejárója közösségi együttléteinknek.

Ebben a helyzetben az egyházvezetés konkrét lépésekkel igyekszik segíteni a gyülekezeteket, például a kötelező offertóriumok elengedésével, a gyüle-

kezeti programok megnövelt támogatásával. Mindez azonban nem pótolhatja egyháztagjaink anyagi áldozatvállalását, amely az evangélikus tanításnak megfelelően alapvető fontosságú az egyházfenntartásban.

Kérjük ezért felügyelő, presbiter, gondnok és sáfár testvéreinket, valamint minden aktív gyülekezeti tagunkat, hogy alakítsuk ki együtt a gyülekezeteink fenntartásához elengedhetetlen anyagi hozzájárulásunk legmegfelelőbb módjait. Elsősorban a banki átutalást javasoljuk. Ehhez országos irodánk egy könnyen kezelhető digitális megoldást is kidolgozott. A mai naptól a *Perselypenz.hu* internetes oldalon keresztül – az adatvédelmi és pénzügyi biztonsági szempontok maximális tiszteltben tartása mellett – segíthetünk annak a gyülekezetnek, amelyet az átutaláskor megjelölünk.

Azonban ez és minden más segítő kezdeményezés is csak akkor fog működni, ha mind szélesebb körben személyesen is megismertetjük őket szűkebb és tágabb közösségeinkben. Beszélgeszünk el tehát minél több testvérünkkel

minél többször, ismertessük meg ezeket a megoldásokat – de ne pusztán a technikát, hanem a „felajánlásunk” hitmegélési tartalmát is gondoljuk át együtt újra és újra! Vagyis: használjuk a járvány miatti kényszert lehetőségként, megélve így az önfelelősség protestáns polgári elvét.

Egyházmegyei és egyházkerületi felügyelőink folyamatosan figyelemmel kísérik az adakozás és gyülekezetfenntartás fejleményeit, így a jó gyakorlatok megosztásával, valamint a speciális problémák feltárásával is közreműködhetünk egymás támogatásában. Ez is erősítheti egyházi összetartozásunkat ezekben az embert próbáló időkben.

Imádsággal és a gyakorlati szempontokat követő egymásra figyeléssel maradjunk együtt Krisztus hűséges követői!

Erős vár a mi Istenünk!

2020. április 23.

PRÖHLE GERGELY országos felügyelő
FÁBRI GYÖRGY, FONT SÁNDOR
és MÉSZÁROS TAMÁS
egyházkerületi felügyelők

Püspökeink bátorító levele az evangélikus oktatási intézményeknek

A Magyarországi Evangélikus Egyház püspökei szerkesztőségünkhöz eljuttatott levelükben Isten igéjével is bátorították az evangélikus oktatási-nevelési intézményekben dolgozókat és tanulókat.

Tisztelt Igazgató Asszonyok és Urak! Kedves Pedagógusok, Nevelők, Iskolalelkészek, Diákok és Szülők!

Érdeklődéssel figyeljük és örömmel tapasztaljuk, hogy intézményeinkben – az óvodáktól az általános és középiskolákon át a kollégiumokig – a mostani nehéz időkben is komoly és felelősségteljes munka folyik.

Örülünk annak, hogy az elmúlt évek digitális fejlesztéseinek most a távoktatásban nagy hasznát vehetjük, de még inkább annak, hogy a pedagógusok, az iskolalelkészek, a diákok és a szülők többsége is komoly áldozatot vállal azért, hogy az oktatás az iskolák kényszerű bezárása ellenére se szakadjon meg. Kérjük, hogy a technikai

vagy egyéb hátrányokkal küszködőkre különösen is figyeljenek oda, segítsék őket, hogy ne maradjanak le.

Köszönjük intézményeink lelkeszeinek, hogy a rendkívüli helyzetben kreatív figyelmességgel igyekeznek szolgálatukat ellátni. Ennek most különös jelentősége van, hiszen ők nemcsak a hittanórai ismereteket adják át, hanem változatos formában küldik áhítataikat, igei üzeneteiket, valamint a diákok és a tanárok lelkigondozásában is részt vesznek.

Megkülönböztetett szeretettel gondolunk az érettségre készülőknek. Nem kis kihívás ez az intézményeknek, a diákoknak és a családoknak sem a járvány tetőzésének időszakában. Megértjük azokat, akiket

nem csak a vizsga miatti félelem szorongat. Iskoláink vezetőinek köszönjük, hogy a nehéz körülmények között mindent megtesznek azért, hogy a kockázatokat lehetőleg a nullára csökkentsék.

Diákjainknak szeretettel együtt azt kívánjuk, hogy megszerzett tudásukról eredményesen tudjanak számot adni.

Minden érintettet Isten szerető kegyelmébe ajánlunk az ősi ároni áldás szavaival: „Áldjon meg téged az Úr, és őrizzen meg téged! Ragyogtassa rád orcáját az Úr, és könyörüljön rajtad! Fordítsa feléd orcáját az Úr, és adjon neked békességet!” (4Móz 6,24–26)

Erős vár a mi Istenünk!

Budapest–Győr, 2020. április 27.

DR. FABINY TAMÁS elnök-püspök
KONDOR PÉTER püspök
SZEMEREI JÁNOS püspök

A gyülekezetek anyagi helyzetét is megnehezíti a járvány

Anyagilag komoly bajba kerülhetnek a kisebb somogyi gyülekezetek. A járvány miatt már egy hónapja nem lehet látogatni a templomokat, ezért a perselyek is üresek. Pedig a kiesett összegre nagy szükségük lenne a közösségeknek, hiszen gazdálkodásuk és a lelkészek fizetésének egy részét is ebből fedezik.

Jelentős bevételtől estek el a gyülekezetek az elmúlt egy hónapban. A közösségek gazdálkodásából nemcsak a vasárnapi istentiszteletek perselypénzei, hanem a húsvéti adományoknak egy jelentős része is hiányzik. Az ünnepekkor ugyanis a szokásosnál jóval többen szoktak templomba járni, és sokan ajánlanak fel nagyobb összeget Isten dicsőségére.

kező időszakban mi lesz vele. A lelkipásztor kiemelte: ennek ellenére is szerencsésnek érzi magát, hiszen adakozó emberek veszik körül. A lábodi anyaegyháznak mindig is volt tartaléka, és baj esetén ki tudta segíteni a nehezebb helyzetben lévő gyülekezeteket. Hozzátette: Lábodon havonta körülbelül harmincezer forintnyi perselypénz szokott összegyűlni.

FOTÓ FORRÁSA: SONLINE.HU

Andrási Károlyné Tóth Franciska Ilona lábodi református lelkipásztor négy gyülekezetben szolgál. Elmondása szerint három településen talpon tud maradni a közösség, hiszen biztos bevételük van az ingatlanjradékokból. A Lábod-Hosszúfaluban lévő gyülekezet viszont már a járvány kirobbanása előtt is nehezen tudott gazdálkodni, ezért nem lehet megjósolni, hogy a követ-

Nagy Csaba, a Somogyi Református Egyházmegye esperese megkeresésünkre elmondta: látva a gyülekezetek zárószámadását, beszámolóit, mindenkinek van egy kevés tartaléka. A közösségek nagy része akár egy évig is képes bevétel nélkül működni. „Később azonban lehetnek gondok – mondta Nagy Csaba. – Sok esetben ugyanis a perselypénzből származó bevétel

meghaladja az egyházfenntartói járulékból beszedett összeget, és ez számít az első számú bevételnek. Én azt javasoltam az embereknek, hogy akik templomba szoktak jönni, rakják félre azt a pénzt, amit be szerettek volna dobni a perselybe, és amikor újra megnyílnak a templomok, akkor egyszerre tegyék majd bele” – tette hozzá az esperes.

Az evangélikus gyülekezetek is megérzik a perselypénz hiányát. Pongrácz Máté, a Somogy-Zalai Egyházmegye esperes-helyettese elmondta: a gyülekezetek gazdálkodása három bevételi forrásból tevődik össze: adományból, egyházfenntartói járulékból és perselypénzből. Utóbbi adja a működésük második legjelentősebb részét. „Nehéz ez az időszak – hangsúlyozta Pongrácz Máté. – Nem egy átlagos hónapon vagyunk túl, hanem húsvéton, ami a karácsony után a második legtöbb perselypénzbevételt jelenti a gyülekezetnek. Számításaink szerint havonta több százezer forint esik ki a gazdálkodásunkból.”

A Magyarországi Evangélikus Egyház létrehozott egy alapot. Ebbe minden olyan pénzt beletettek, amelyből valamilyen rendezvényt finanszíroztak volna. Azok a gyülekezetek, amelyek anyagilag nem állnak jól, ebből az alapból igényelhetnek támogatást. „Egyébként már most van olyan közösség, ahol likviditási probléma van” – fogalmazott érdeklődésünkre Pongrácz Máté espereshelyettes.

MAROSI GÁBOR
Forrás: Sonline.hu

Felhívás Egy-másért...

Mindannyian részesei, elszenvedői vagyunk a világjárványnak és következményeinek. Tudatában vagyunk annak, hogy a nehézségeket, a bajt csak együtt tudjuk leküzdeni. Segítenünk kell egymáson! Ahogyan ezt nagyon sokan tesszik hivatásukban hősiesség helytállással nap nap után.

Egymásnak felebarátai, szomszédai, sorstársai vagyunk. Az az igazi embertárs,

aki személyesen segít egy másik emberen, aki valamiben hiányt szenved.

Szeretnénk felhívással élni, hogy mindenki keressen, válasszon valakit, aki most különösen bajban van, akár egy magányos embert, egy bajba jutott családot, valakit, aki segítségre szorul. Az egyházi és más karitatív szervezeteken vagy a családsegítő szolgálatokon keresztül címetek, tanácsot kaphatunk.

Karolj fel egy szegény családot, karolj fel egy elesett embert!

Tudjuk, hogy eddig is sokan így gondolkodtak, és így éltek. Sokan vesznek részt most is karitatív gyűjtésekben, segélyakciókban. Fontos ez, de még nagyobb dolog, ha ezt elkötelezetten, személyesen tesszük meg. Egymás szemébe nézve, egy-egy jó szó kíséretében. Segítsünk egymáson! Jobb lesz a világunk.

2020. április 4.

BÁLINT GYÖRGY
BEER MIKLÓS
KOCIS ANDRÁS SÁNDOR

Szarvasi szeretetszolgálati óvintézkedések

Adakozásból sikerült fertőtlenítőkészüléket vásárolni

Mind a dolgozók, mind a bentlakók kötelesek maszkot hordani április 12. óta Szarvason, az Ótemplomi Szeretetszolgálat által fenntartott intézményekben. Emellett tovább szigorították a csomagok átadására-átvételére vonatkozó szabályokat is. Úgynevezett „csomagkarantént” vezettek be, vagyis a romlandó terméket egyáltalán nem tudják fogadni, az egyéb küldeményeket pedig várakozási időt követően, kizárólag ózongenerátorral való fertőtlenítés után adják át. Az intézmény a támogatott lakhatással együtt összesen négy telephelyet működtet, több mint háromszáz elláttal.

FOTÓ FORRÁSA: SZARVASDIKONIA.HU

„A Rákóczi utcai intézményben mintegy kétszázan laknak. Terveink között szerepel, hogy négy kisebb részt alakítunk ki, amelyek egymástól hermetikusan lezárva működnek. Reméljük, hogy ez is fokozza az idősök biztonságérzetét. Tudjuk, hogy a legnagyobb veszélyforrást a dolgozók jelentik számukra, hiszen a városban laknak, ott intézik bevásárlásaikat, illetve egyéb ügyeiket. Éppen ezért arra kérjük őket, hogy minimális legyen részükről a mozgás, ha pedig szükséges, akár a bevásárlásban is segítjük őket” – nyilatkozta a jelenlegi helyzetről Lázár Zsolt igazgató lelkész.

Hangsúlyozta: elsődlegesen továbbra is a minisztériumtól kapott központi iránymutatások a mérvadók, amelyeket be kell

módszerekkel nem lennének képesek. Ebből a célból gyűjtést hirdettek, és kérték a segíteni akarókat – különös tekintettel a képviselő-testület és a presbitérium tagjaira –, hogy április 20-ig a Szarvas-Ótemplomi Evangélikus Egyházközség számlaszámára (11733058-20011150-00000000) utalják át támogatásukat, a közleményben pedig tüntessék fel a „koronavírus elleni küzdelem” megnevezést. (A SuperActívO3 típusú eszköz ára ötezer-hétszáz euró, ezt pedig az általános forgalmi adó terheli, tehát az összeg a jelenlegi árfolyamon 2,6 millió forint. Április 16-áig hatszáz ezer forint gyűlt össze, ám ebből százhusz ezer forintért védőfelszereléseket kellett vásárolnia az intézménynek.) Az előzményekről az igazgató lelkész úgy tájékoztatott: korábban Bukovinszky Béla bocsátotta rendelkezésükre a Szentandrási Söröző készülékét, a gépjárművek fertőtlenítését pedig a Bencze Tamás tulajdonában lévő eszköz segítségével végzik.

Az *Angyali Segítség az Ótemplomból* elnevezésű Facebook-oldalon Lázár Zsolt, illetve Czinkoczkó Mihály egyházközségi felügyelő április 22-én videóban számolt be az örömteli fejleményekről: a Szarvas-Ótemplomi Evangélikus Egyházközség egymillió-kétszáz ezer forintot adományozott az Ótemplomi Szeretetszolgálatnak, így lehetővé vált a készülék beszerzése, és át is adták az intézménynek.

A több mint egy hónapja tartó karanténról szólva az evangélikus lelkész elmondta, az idősök köteleességtudóan és belátóan viselkednek a kialakult helyzetben. A lelki feltöltődést számukra leginkább a megújuló természet, a hitélet és a családdal való rendszeres kapcsolattartás jelenti, amit a digitális technikai eszközök tesznek lehetővé. „Pánik nem volt, és reméljük, nem is lesz. Van hitünk, amibe kapaszkodhatunk, de nagyon fontos, hogy az előírásokat maximálisan betartsuk” – nyomatékosította.

Lázár Zsolt kérte a szarvasiakat, hogy a szájmascsk használatát vegyék komolyan, használjanak kézfertőtlenítőt, valamint mossanak minél gyakrabban kezet. Hozzátette: leginkább azzal tudják segíteni az időseket, ha az esetükben akár életmentőnek is tekinthető szabályokat a lehető legszigorúbban betartják.

■ HEGEDŰS ÉVA

Forrás: *Newjsag.hu*,

Angyali Segítség az Ótemplomból Facebook-oldal

FOTÓ: HEGEDŰS ÉVA

tartani. Ezek alapján március 8-tól nincs lehetőség személyes találkozásra, és eltekintve a kórházi kezeléstől, a bentlakók sem hagyhatják el az épületet. A tapasztalatokról szólva elmondta: az idősök maradéktalanul betartják az előírásokat, a szenvedélybeteg-ellátásban pedig egyetlen alkalommal fordult elő szökés. Ezt követően csak szigorú, kéthetes karantén után kerülhetett vissza az érintett az intézménybe.

„Szerettünk volna beszerezni egy úgynevezett ózongenerátort – mondta el április 16-án a *Newjsag.hu*-nak Lázár Zsolt –, amely a folyamatos fertőtlenítést segíti.” A készülék alig néhány óra leforgása alatt olyan minőségű tisztítást végez, amelyre hagyományos

Tisztító- és mosogatószeret adományozott egyházunknak a Henkel Magyarország

A Henkel Magyarország hét raklapnyi tisztító- és mosogatószeret adományozott a Magyarországi Evangélikus Egyház diakóniai intézményeinek. Az adományt az egyház nevelőszülői hálózatában és rászoruló családok között fogják kiosztani.

A hazánkban elektronikai ragasztóanyagokat, valamint mosó- és háztartási tisztítószereket gyártó világcég átfogó globális szolidaritási programot indított a koronavírus-járvány által érintett közösségek, partnerek és munkavállalók támogatására. A kezdeményezés részeként a Henkel Magyarország közel százötvenmillió forint értékű adományt ajánlott fel hazai kórházak és szervezetek számára, köztük a Magyarországi Evangélikus Egyháznak is.

A Henkel kétféle millió euró adományt nyújtott a WHO/ENSZ Alapítvány Covid-19 Szolidaritási Alapnak és kiválasztott szervezeteknek, emellett ötmillió darab személyi és háztartási higiéniai terméket adományozott, fertőtlenítőszeret állított elő a kiválasztott Henkel-gyárakban, rugalmas fizetési feltételeket biztosított a fodrászok számára, valamint biztosította a gyárakban és otthonról dolgozó munkavállalók egészségét és biztonságát.

Az átfogó nemzetközi szolidaritási programban a Henkel hazánkban is aktívan részt vesz segélyezési tevékenységével. A Henkel Magyarország két gyárával és három üzletágával együttesen két kórháznak, valamint kilenc segélyszervezetnek és alapítványnak nyújt adományt. A teljes támogatás mértéke meghaladja a 149 millió forintot. Az adományok között szerepel Persil mosókapszula, Silan öblítőszer, Pur, Somat, Bref, Clin mosogató- és tisztítószer, valamint Fa, Schauma, Syoss, Taft, NatureBox, Beology szépségápolási termék és Vademecum fogkrém.

„Felelős vállalatként fontos a társadalmi szerepvállalásunk, és különösen ebben a rendkívüli, az élet minden területét érintő, embert próbáló helyzetben egyértelmű számunkra a segítségnyújtás. Örömmel szolgálunk, hogy adományainkkal hozzá tudunk járulni egészségügyi intézmények és rászorulókat támogató szervezetek, alapítványok nélkülözhetetlen munkájához. Köszönjük nekik, hogy általuk támogatásaink oda kerülnek, ahol a legnagyobb szükség van rájuk” – mondta dr. Fábíán Ágnes, a Henkel Magyarország ügyvezető igazgatója.

Forrás: MEE OI Diakóniai Osztály

Kötet Glatz József írásaiból

A L'Harmattan Kiadó gondozásában jelent meg Glatz József Fogoly vagyok című könyve. A főként korábban már publikált írásokat tartalmazó, százhetvenkét oldalas kötetben az 1956 után külföldön tevékenykedő evangélikus lelkész több prédikációja is olvasható.

„Felnevelő gyülekezetemben, Budapest-Rákosszentmihályon ordináltak a Magyarországi Evangélikus (Lutheránus) Egyház lelkészévé. Ezt követően 1956-ban Ausztriába távoztam. Menekülésem óta főleg gyülekezeti munkát végeztem. Ezért található a könyvben több prédikáció. A magyar gyülekezetekben végzett munka éveiben és ezt követően is szoros kötelék fűzte össze a külföldön szolgáló magyar

evangélikus lelkészeket. Ezért találhatók ebben a kötetben kollégáim jubileumi alkalmából született írások is.

Az itt közölt cikkek jelentős része eredetileg az *Útitárs* című gyülekezeti lapban és a *Koinonia* címen megjelenő teológiai folyóiratban látott napvilágot. Elsősorban a *Koinoniában* megjelent írások foglalkoznak olyan alapvető teológiai kérdésekkel, mint a Szentháromság, bűn, bűnbocsánat, lelki

gondozás, megváltás, keresztség, igazság, reformáció, evangélikus identitás. Több tanulmány foglalkozik a zsidósággal, az iszlámmal és ezek kapcsolatával a kereszténységhez. Fontos, napjainkban pedig világpolitikai jelentőségűvé vált kérdés a három monoteista vallás viszonyulása egymáshoz. Az egyház számára a Szentháromság, a bűn és a megváltás kérdése hosszú ideig magától értetődő volt. Mára szükségessé vált egyfajta »fordítás«, aktualizálás. A gondolkodás fejlődésével – a reformáció szellemében – változnak a dogmatikai értelmezések is” – írja kötetéről a szerző.

Forrás: L'Harmattan Kiadó

„Nagyocskák” és kistestvérek

Avagy hogyan reagáltak a Finn Evangélikus Egyházban a különleges helyzetre?

A koronavírus-járvány és a nyomában járó korlátozások kivétel nélkül minden korosztályt érintenek minden országban. A Magyarországi Evangélikus Egyházban különösen is figyelemmel kísérjük a finn helyzet alakulását is, hiszen közel százéves szoros testvéregyházi és számos testvérgyülekezeti kapcsolat fűz bennünket egymáshoz.

Finnország helyzete a többi skandináv államhoz képest ez idáig viszonylag kedvezően alakult. A bevezetett intézkedések segítségével a járványt sikerült az ellátórendszer kapacitását meg nem haladó szinten tartani, a súlyos esetek és halálos áldozatok száma nem túlzottan magas.

Az iskolák bezárása, a határátlépés korlátozása és a gyülekezési korlátozás egyelőre május 13-ig tart. Helsinkiben és környékén volt kijárási korlátozás is: Uusimaa tartományt március végén zárták le, ám a lezárást április 15-én feloldották.

Ahogy arról hittudományi egyetemünknek a Finnországból hazatért ösztöndíjasa, Varga Nárcisz is beszámolt az *Evangélikus.hu* honlapon, a világi rendelkezésekhez a finn evangélikusok is alkalmazkodtak. Az istentiszteleteket és a gyülekezeti alkalmakat digitálisan közvetítik; a kauzális alkalmakat szükség esetén megtartják, de ezeken legfeljebb tíz fő vehet részt, az ajánlott távolság megtartásával. Kivételt képeznek a temetések, amelyek esetében a tízfős felső határ kivételesen átléphető, ha a legkövetlenebb család ennél több személyből áll.

A koronavírus gazdasági következményei a finn egyházat sem kímélik. A kieső adóbevételek és más külső (például egyházi ingatlanok vagy konferencia-központok bérbeadásából származó) bevételek elmaradása miatt sok gyülekezetben várható komoly költségvetési hiány. Több helyen felmerült a gyülekezeti dolgozók kényszer-szabadságolásának eshetősége is.

A finn egyház számára a megváltozott helyzetben a kezdetektől fogva fontos a gyermekek, a fiatalok és a családok támogatása. Különböző ajánlásokkal, tippekkel segíti a különböző korosztályú fiatalok között végzett ifjúsági munkát. Az ottani országos egyház kidolgozott egy úgynevezett „távkonfirmációs” koncepciót is. Mint ismeretes, Finnországban a

konfirmációs oktatás az esetek többségében a nyaranta megrendezett konfirmációs táborok keretében valósul meg, a tanév során csak néhány alkalommal szerveznek témanapot vagy blokkosított alkalmat. A személyes találkozások azonban tavasszal kényszerűségből elmaradtak, egyelőre a nyári táborok megszervezettsége is veszélyben van.

KÉPŐNK ILLUSZTRÁCIÓ

A püspöki tanács friss döntése értelmében a konfirmációs oktatásnak mindenképpen része kell hogy legyen az intenzív és személyes, tábori keretek között megvalósuló csoportmunka. Ha a veszélyhelyzet még nyáron is fennáll, akkor az ilyenkor szokásos táborokat későbbre halasztják. Az év közben megtartott alkalmakat viszont távoktatás formájában érdemes pótolni. Főként ezekhez az alkalmakhoz nyújt támpontot az említett távkonfirmációs koncepció.

Az anyag megerősíti a három éve kiadott konfirmációs koncepcióban szereplő alapelveket, amelyeket a jelenlegi körülmények között is célként tűztek ki. Ezek a következők: valódi részvétel le-

hetősége, azaz a fiataloknak legyen beleszólásuk az eseményekbe, tapasztalják meg a közösséget, a biztonságot, a szent jelenlétét és az örömet, legyen lehetőségük a lelki életre és az elcsendesedésre; felelősségvállalás egymás és a teremtett világ iránt; a fiatalok találják meg az életük eseményei és a keresztyén hit közötti kapcsolópontokat, és vágyjanak Krisztus egyházához tartozni.

A koncepció összeállítói szintén fontosnak tartják, hogy a finn ifjúsági munkára jellemző „nagyocskarendszer” (nemrég konfirmált fiatalok látnak el kiscsoportos vezetői feladatokat a konfirmációs tábo-

rokban) a távkonfirmációs oktatás során is megmaradjon. A vezetőknek természetesen oda kell figyelniük arra, hogy a „nagyocskák” ebben a megváltozott helyzetben is megkapják azt a támogatást, amelyre szükségük van ahhoz, hogy valóban hídként tudjanak szolgálni, vagyis együtt tudjanak működni a konfirmandusokkal, így fennmaradjon az ifjúsági munka folytonossága.

A távkonfirmációs anyag az említett alapelveken túl konkrét módszertani segítséget is nyújt egy egynapos konfirmációs oktatás felépítéséhez, valamint hét konkrét téma távoktatásban zajló feldolgozásához.

■ BALICZA KLÁRA

Megmenti-e Isten a világot?

Ezúttal püspököknek „szóltak be” – online

Pusztuló környezet, világvjárványok, háborús feszültségek... egyre több sebből vérzik a teremtett világ. Hogyan engedheti meg mindezt Isten? Mi lesz a következménye? A Szólj be a papnak! elnevezésű beszélgetéssorozat szervezői ezúttal négy történelmi keresztény egyház püspökeit invitálták a téma kérdéseinek megválaszolására. Az egyházi vezetők – eleget téve a koronavírus-járvány miatti világméretű felhívásnak – otthon maradtak, így április 25-én virtuális találkozó keretében valósult meg a fórum. A találkozót élőben közvetítette a Bonum Tv és a Szólj be a papnak! Facebook-oldala.

A Fabiny Tamás kezdeményezésére létrejött internetes találkozón az evangélikus elnök-püspök mellett három debreceni lelkészi vezető: Palánki Ferenc római katolikus megyés püspök, Fekete Károly református püspök és Kocsis Fülöp görögkatolikus érsek-metropolita beszélgetett az online beérkezett kérdésekről Berecz Péter moderátor közreműködésével.

Utolsó idők?

Isten feltételezett haragjára reflektálva Kocsis Fülöp felhívta a figyelmet arra, hogy Isten végtelenül és tökéletesen szeret minket, soha nem haragszik ránk,

gazdagság- és hatalomvágya vezetett a jelenlegi állapothoz. Kiemelte: ha nem végzünk önvizsgálatot, akkor lesz folytatás. Ezért, hogy megtaláljuk a „vakcinát”, számot kell vetni eddigi életünkkel, és nem a halál, hanem az élet civilizációját folytatva kell élnünk.

Érkeztek kérdések a hamis prófétákra vonatkozóan, illetve arra, hogy a végidőket éljük-e mostanság, elközelt-e Krisztus második eljövetele.

Palánki Ferenc püspök rámutatott: a világ létezése véges, miként az ember földi élete is – de ez nem Isten büntetése. Ha hiszünk Jézus Krisztusban, földi életünk végeztével lesz részünk feltámadásban. A végidő eljövételének vonatkozásában

A világ létezése véges, miként az ember földi élete is – de ez nem Isten büntetése. Ha hiszünk Jézus Krisztusban, földi életünk végeztével lesz részünk feltámadásban.

és nem büntet. A jövőnkre vonatkozóan a járvány figyelmeztetés, de nem büntetés. Ha mégis ezt érezzük, elfeledkeztünk Isten szeretetéről.

Fabiny Tamás szerint valódi katasztrórahelyzetet élünk meg, valóban el kell, hogy gondolkodtasson, mire akar figyelmeztetni általa Isten, minek a próbatétele ez a helyzet, de semmiképpen sem egy bosszúálló Isten képét kell kialakítanunk magunkban és őt okolnunk a helyzetért.

Fekete Károly az emberre helyezte a hangsúlyt, akiben a gonosz belülről létező erő. Az ember saját „istenkedése”,

nem mindegy, hogyan élek, hogyan viselkedem, hogyan szeretek, hogyan követem Jézus Krisztust. A hamis próféták többször megadták már a világ végének az időpontját, de a mi feladatunk Istenre figyelve meghallani az igaz lelkű tanítók szavát.

Fekete Károly püspök szerint az apokaliptikus jelekről rosszul gondolkodók megállnak a katasztrófánál. Mi, keresztény emberek viszont nem rettegve nézünk előre. Aki tud olvasni a jelekből, eljut Isten akaratáig, megvalósul az igaz prófécia. Aki nem tanul meg olvasni, anélkül a hamis prófécia valósul meg.

Palánki Ferenc egy piarista atyát, Kérényi Lajost idézve a készenlét állapotának fontosságát emelte ki; mint mondta, „a nagy dolgokra készülni kell, de az igazán nagy dolgokra mindig készen kell állni”. Épp így az Istennel való végső találkozásra is, amelyre nem rettegő félelemmel kell tekinteni, hanem készen állni rá mindig, minden körülménytől függetlenül.

A hívó ember nem pusztán „zöld”

Kérdezték az egyházi vezetőket a természetvédelem és a környezetvédelem közti különbségről, a teremtett világ megóvása érdekében végzett feladatokról, továbbá a „Maradj otthon!” kampány jegyében meghozott egyházi intézkedésekről is.

Fabiny Tamás a környezet- és a természetvédelem különbözőségére rámutatva arról beszélt, hogy a hívó ember nem pusztán a zöldgondolatot képviseli. Keresztény szemmel azt valljuk, hogy a világot Isten teremtette. Tőle kaptuk, ezért felelősen kell gondoskodnunk róla, nem pedig kizsákmányolnunk. A „keresztény globalizáció” jegyében az egyházaknak lehetőségük nyílik átjárni imádságaikkal a világot, ugyanakkor a válsághelyzet az egyházak helyi közösségeinek erejét is megmutatja: komoly segítséget adnak egymásnak az emberek.

Fekete Károly úgy fogalmazott, hogy minden egyház tudomásul veszi a hatóságok intézkedéseit, mert ezt várja tőlünk az Úristen az élet védelme érdekében. Ezért egyházuk is meghozta a legfájóbb intézkedést: az istentiszteletek kényszerű szüneteltetését.

Miért nem hirdettek világméretű bűnbánatot az egyházak az emberek által elkövetett személyes bűnök okán? – folytatódott a kérdések sora.

Kocsis Fülöp igazat adott a felvetésnek, hogy nem hangsúlyozzuk kellően a bűnbánatot, és magával ragad bennünket a „jól élés” szemlélete. Örömben kell élni, de nem háttérbe szorítva a bűnbánatot. Európában és Nyugaton a jólét kiszolgálása miatt gyenge a bűnbánat. Nem a ví-

FOTÓ FORRÁSA: SZOLJBEAPAPNAK.BLOG.HU

rushelyzet kell ahhoz, hogy bűnbánatra indítson, mert az hamis lenne. Ugyanakkor félünk attól, hogy megbélyegeznek, ezért sok esetben nem alkotunk nyíltan, bátran véleményt. Az érsek annak adott hangot, hogy nem a világnak kellene irányítania az egyházat, hanem fordítva, mert az egyház a teremtő Isten szavát közvetíti.

Fekete Károly hozzátette: az időzítés csodájának értékeli, hogy épp a nagyböjti időszakra lett „időzítve” a járvány, amelyet így nem úszhattunk meg bűnbánat nélkül.

Palánki Ferenc a Fülöp érsek által mondottakra reflektálva fejezte ki egyetértését: nem félelemből kell megbánni a bűneinket. Jézus, amikor eljött, evangéliumként hirdette meg a megtérés lehetőségét, és nem azt mondta, hogy „szedjétek össze magatokat”, hanem örömhírt hozott, az örök élet lehetőségét.

Arra a kérdésre válaszolva, hogy miért egy felsőbb hatalomtól várjuk a megtisztulás lehetőségét, válaszában Kocsis Fülöp rámutatott: az ember nem tudja magát megmenteni. Az ember alapvetően jó, de a jó szándék kevés, mindig visszatér az emberi gonoszság. Mert a természetünk rosszra hajlik. A világ azonban nem szorul megváltásra, mert már meg van váltva: nekünk „csak” fel kell ezt ismernünk és hinnünk a Megváltóban.

Ébresztő járvány

Lehet-e az ébredés korszaka a mostani? Tapasztalnak-e Istenhez fordulást nem hívő emberek részéről a társadalom szintjén? A járvány utáni időszakban is maradnak-e az online igehirdetések, szentmise-közvetítések, egyéb liturgikus alkalmak? – kérdezték többen.

Fabiny Tamás szerint modellváltás történik az igehirdetésben a modern technika eszközeivel. Kérdés, hogy az egyház tud-e a veszélyből esélyt kovácsolni. Fabiny püspök megkezdett gondolatát technikai hiba miatt Fülöp érsek atya fejezte be; mint mondta, Istentől kapott új lehetőséget lát az online alkalmakban, amelyek során sokkal többen kapcsolódnak a szertartásokhoz, mint eddig bármikor.

Palánki Ferenc úgy vélte, nem szabad elfelejteni, hogy a római katolikus liturgikus alkalmak nem virtuálisak, hanem közösséghez kötődnek, ezért fontos, hogy a járvány elmúltával személyesen részt vegyünk a szentmiséken, ne pedig színházi előadásként kövessük őket. A katolikusok hite szerint az egyház nem egy külön szervezet, hanem Krisztus titokzatos teste, és a kettő nem választható el egymástól. Nincs olyan, hogy Krisztusra igent mondok, de az egyházra vagy a templomra nemet mondok, hogy nem

kötődöm közösséghez, és én fogom meghatározni, hogyan éljek. Közösség nélkül nem lehet keresztény módon élni.

Kocsis Fülöp a hirtelenjében lelassult világ által előhozott értékek megőrzését emelte ki. Vigyázni kell, ezek nehegyesek, mire vége lesz a járványnak. Egy életre nem szabad elfelejtenünk ennek az időszaknak a hasznát, és figyelniük kell rá, hogy tudatosan építsük be az életünkbe.

Fabiny Tamás Ferenc pápát idézte, aki még bíborosként mondta, hogy Jézus az ajtó előtt áll, és zörget, de az egyház ajtaján belülről zörget, mert ki akar menni. Nem szabad tehát Krisztust bezárni az egyházba, a templomba, hanem ki kell engedni a világba, és misszióban kell követtünk őt.

Fekete Károly az online lehetőségben látta a templomot elkerülő emberek elérésének útját a járvány utáni időben, ám hangsúlyozta, hogy ezek csupán hiánypótló alkalmak, a hitéletet segítő, kiegészítő lehetőségek maradnak: az istentiszteleteket nem az online térben kívánják folytatni.

A virtuális találkozó az Úrtól tanult imádság, a *Miatyánk* közös elmondásával, majd a négy püspök online áldásával zárult.

■ PAPP ERIKA

Forrás: Szoljbeapapnak.blog.hu

August Hermann Franckens

S.S. Theol. Prof. Ord. und Past. zu Glaucha an Halle/

Sonn= Fest= und
Apostel=Tags=

Predigten/

Darinnen

Die zum wahren Christenthum gehörige
nöthigste und vornehmste Materien
abgehandelt sind ;

Zum theil vorhin ediret / aber nun wieder durchgesehen/
verbessert / und mit noch vielen andern / die vorhin nicht im
Druck gewesen / vermehret / auch mit nützlichen Registern versehen.

HALLE/ gedruckt und verlegt im Waisenhaus. MDCCIV.
Mit Königl. Preuß. und Churf. Brandenb. Privilegio.

Úrvacsora nélkül az úrvacsora évében?

Aradi András *esperes*
Tolna-Baranyai Egyházmegye

Sok mindent megváltoztatott a jelenlegi világhelyzet mindannyiunk életében. Olyan kérdések vetődtek fel sokakban, amelyeknek eddig nem is volt létjogosultságuk, eszünkbe sem jutottak. A mindennapi életet annyira át kellett alakítani, újragondolni sok tekintetben, hogy szükség volt bizonyos kérdések megválaszolására is. Az egyik ilyen kérdés volt az is, hogy vajon a kijárási korlátozás alatt hogyan érjük el gyülekezetünk tagjait, hogyan éljük meg az istentiszteleteket, és miként szervezzük meg a nagyhét, a húsvét máskor felemelő, úrvacsorai közösségek megélt ünnepét.

Az online tér, amelyet többedmagammal én is tanulmányok, új utakat nyit meg. A virtuális találkozások, beszélgetések, a Facebookon, YouTube-csatornán közvetített, sokak által elérhető istentisztelet bizonyos értelemben helyettesíteni tudja ideiglenesen a máskor templomban, közösségekben hallható ige hirdetését. Sőt néha a számok bővületében elidőzve azt látjuk, hogy többekhez is eljutunk-elérünk (ha csak egy kattintásig is), mint a fizikailag egy helyhez kötött templomban.

Az úrvacsora kérdése azonban sokkal inkább kérdőjeleket hozott elénk: hogyan lehet megélni a Krisztussal való közösséget az ünnepben, lehet-e egyáltalán virtuális közösségekben úrvacsorát venni?

Vannak testvéri felekezetek, amelyek ezt a kérdést – teológiájukból következően is – teljes természetességgel kezelték. Bizonyos szabályok mentén, de lehetségesnek tartották, hogy az online istentisztelet közvetítésének ideje alatt – miközben a lelkész elmondja a szeretetesi ígéket – mindenki a maga otthonában részesedjen az Úr Jézus testében és vérében. Határon túli evangélikus testvérek között is megjelent ez a megoldás. Mindazonáltal „örültem”, amikor a mindannyiunkat segítő útmutatás jelent meg egyházunk püspöki tanácsától, hiszen ez a megoldás valóban teológiai kérdéseket vet fel, ebben pedig fontos az egységes állásfoglalás. Püspökeink azt fejtették ki, hogy nem elfogadható a virtuálisan megélt úrvacsora közössége.

Eszembe jutott az az idő, amikor a tolna-baranyai német telepések eleinte lelkész és templom nélkül igyekeztek gyakorolni hitüket a 18. század elején. Még csak heve-

nyészve összetákolt házaik voltak, elkezdtek a falut körülvevő pusztaságok, erdőségek megművelését, de már ekkor fontosnak tartották, hogy gyakorolják hitüket. Mindehhez a betelepítő földesurak – például Claudius Florimund de Mercy gróf – vallásszabadságot biztosítottak. Eleinte egy-egy műveltebb lakost, aki tudott énekelni, írni-olvasni, és evangélikusként valamennyire tudta magyarul a bibliai szövegeket, bízták meg, hogy legyen tanító. Ebben az időben magánházaknál tartották házi istentiszteleteiket, éltek meg hitüket családonként. Ehhez gyakorta a magukkal hozott marburgi énekeskönyvet használták, és az August Hermann Francke-féle prédikációs-kötetből olvastak fel egy-egy igehirdetést. És nagy kincsként használták a sokszor titokban, rejtve magukkal hozott, német nyelvű Bibliát. (Erről H. Németh István egykori szekszárdi lelkész írt *Egy zsák zab* címmel gyönyörű szép novellát, amely a család őseinek és az általuk magukkal hozott Bibliának a történetét örökíti meg.) Így minden ünnepnapon megvolt a lehetősége az Isten előtti megállásnak.

Az úrvacsora közössége számukra vágyódás volt, amelyet kétféleképpen éltek meg. Egyrészt azokba a falvakba mentek el egy évben pár vasárnap, ahol már volt lelkész, így többórás út felvállalásával, de tudtak élni az úrvacsora szentségével. Másrészt éppen ezért volt nagy áldás, amikor a helyi közösség úgy megerősödött, hogy lelkészt tudott választani. Ez rendszerint ősz táján, úgy Márton-nap környékén történt meg, hiszen ekkorra gyűjtötték össze azt a termést, amellyel meg tudták fizetni a lelkész járandóságát. A gyülekezetek egy része a mai napig megünnepli ezeket a vasárnapokat (Kerb = búcsú), amelyek emlékeztetik őket arra, hogy végre először vehettek úrvacsorát a saját közösségükben, falujukban.

A mostani helyzetben talán mi is ezt a vágyódást tanulhatjuk meg eleinktől. Hiányzik a közösség Krisztus testével és vérével, és hiányzik a közösség gyülekezetünk tagjaival. De milyen öröm lesz az, amikor újra együtt leszünk, és újra a bocsánat és a megbékélés ajándékával fordulhatunk egymás felé! És talán még inkább értékelni fogjuk az úrvacsora évében ennek a szentségnek minden áldását, mondanivalóját, evangéliumát. ■

Átadni a könyvek és a tudás szeretetét

Tóth Beáta szabadpolcra és szépirodalomról

Sorozatunkban a Magyarországi Evangélikus Egyház intézményeiben szolgálatot végzőket szólaltatjuk meg indíttatásukról, feladataikról, céljaikról. Tóth Beátával, az Evangélikus Hittudományi Egyetem könyvtárának olvasószolgálati könyvtárosával az ismeretterjesztés fontosságáról és az olvasási szokásokról is beszélgettünk.

– Hogyan került az egyetem könyvtárába?

– 2001-ben végeztem a Kaposvári Egyetemen könyvtár szakon. Ezt követően a budapesti Mozgássérültek Pető András Nevelőképző és Nevelőintézetében helyezkedtem el könyvtárosként, ahol tizenkét és fél évig dolgoztam. 2014 januárjában a Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola könyvtárába kerültem, ahol egy szülési szabadságon lévő anyukát helyettesítettem. Közben új kollégát kerestek az EHE könyvtárába, én pedig örömmel jelentkeztem az állásra.

– 2016 szeptembere óta dolgozik az intézményben. Mi a feladata?

– Elsősorban olvasószolgálatos vagyok, valamint a *Magyar Tudományos Művek Tárának* felületére töltöm fel oktatóink, doktoranduszaink publikációit, hivatkozásait. Ezenkívül kiadványszerkesztési munkákban is részt veszek.

– Mi adja az ön számára a könyvtárosi munka érdekességét?

– Nem az a típus vagyok, aki csak egyféle munkát szeret végezni. Azért szeretem a könyvtárósszakmát, mert nagyon sok mindennel lehet benne foglalkozni. Az olvasószolgálati feladat közben például nemcsak a helyben kölcsönzőket és olvasókat szolgálom ki, hanem a könyvtár Facebook-oldalát is működtetem. Ott feltüntetem az új könyveinket, és felhívom a figyelmet a különböző évfordulókra. Ezenkívül érdekes cikkeket keresek – nem csak teológiai témában –, és kihelyezem őket az épületben. Próbálom olvasóvá nevelni az érdeklődőket, egyúttal az állományunkat is népszerűsíteni. Aki bejön hozzánk, a szabadpolcos könyveket látja, amik szabadon lapozha-

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

tók, az állomány nagyobb része azonban lent van a raktárban. Ezzel a munkával azt igyekszem segíteni, hogy az is minél ismertebb legyen.

– A könyvtár Facebook-oldalán számos érdekességet olvashatunk teológusok, lelkészek évfordulóiról kapcsán, de költők, írók és történelmi évfordulók is előkerülnek, valamint egyes műveket is ajánlanak. Ez már önmagában fontos ismeretterjesztés. Mit olvasnak ma az EHE könyvtárába járók?

– Beiratkozott olvasóink többsége inkább szakspecifikus, azaz teológiai könyveket olvas és kölcsönöz. Megfigyeltük, hogy a teológushallgatók jó része időhiány miatt sajnos kevés szépirodalmi művet kölcsönöz. Ez egyrészt érthető, hiszen a lelkész szakos hallgatóknak nagyon sok tanulnivalójuk van, másrészt azonban jó lenne, ha több idejük lenne szépirodalmat és más tudományterüle-

tek irodalmát is olvasni, hogy egyéb téren is szélesedjen a tudásuk.

– A könyvtár digitális tára széles körű irodalmat tesz elérhetővé. Mennyire ragaszkodnak az olvasók a nyomtatott könyvekhez?

– Sokan attól tartanak, hogy a digitális világban nem fogunk annyi könyvet olvasni. Én azt tapasztalom, hogy annak ellenére, hogy rendelkezésre állnak e-book-olvasók és számos más technikai eszköz, még a fiatal hallgatók többsége is jobban szereti kézbe venni a könyvet, és úgy olvasni, tanulni.

– Önnek személy szerint mit jelent az olvasás?

– Bármilyen problémám is volt az életben, én mindig a könyvekhez fordultam. A könyv számomra nemcsak munka és kikapcsolódás, hanem szórakozás és tudás is.

– Római katolikusként evangélikus intézményben dolgozik, ahova egy katolikus könyvtárból érkezett. Bizonyára tapasztalt különbségeket.

– A Pető-intézetben világi környezet vett körül, így már a Sapientia könyvtárában dolgozni is nagyon érdekes váltás volt. A Sapientia többnyire szerzetesek – nővérek is – jártak a könyvtárba. Kicsit olyan volt az intézmény hangulata, mintha egy templomba léptem volna be. Az evangélikus egyetemi könyvtárban jóval családiasabb a hangulat. Úgy érzem, hogy az evangélikus könyvtár közelebb áll a világi könyvtárak miliójéhez, mint a katolikus. Érdekes a két intézmény különbségét könyvtárosként megfigyelni: a kölcsönzésekből is látom, de számos beszélgetésből is kiderült, hogy mások a hangsúlyok a katolikusoknál és az evangélikusoknál. A katolikus papi és szerzetesképzésben nagy nyomatékot fektetnek a pedagógiára és a pszichológiára, míg a biblikus tárgyakra az evangélikus teológiai stúdiumhoz képest kisebbet.

■ GALAMBOS ÁDÁM

Az örömből sosincs készlethiány

KÉPUNK ILLUSZTRÁCIÓ - FOTÓ: MICK HAUPT / UNSPLASH.COM

Ezekben a „szürreális” napokban az öröm maradt az a korlátlanul elérhető javunk, amiből soha nincs készlethiány. Nem kell lesétálni érte maszkban a sarki üzletbe, nem szökik föl az ára a csillagos egekbe, és nem tesszük ki magunkat semmiféle veszélynek, ha találkozni szeretnénk vele.

Az öröm ott van az előszobánkban: a fogásra felakasztott kedvenc piros kabátunk jelzi; ott van a vacsoraasztalunkon a közösen elfogyasztott étel ízében; ott van az erkélyünkön, ahol a cserepekben vidám virágok nőnek; ott van a tiszta ruhák ilatában; a könyvekben; a párnák között;

a telefonbeszélgetésekben; a zoomos tanórákban, és még a skype-os megbeszélésekben is feltűnik. Ott van az elvégzett feladatok utáni jóleső érzésben, a pihenésben és a másokkal való törődéseinkben.

Az öröm az Élet Istenének tapintatos jelzése arról, hogy figyel ránk, és itt van velünk. Mindennapi erőforrásunkként adja nekünk az örömet. És csupán annyit vár, hogy vegyük észre a részletekben, a kis dolgokban, az apró gesztusokban, csodálkozunk rá a világ színeiben, ha az alakunkat és a szívünket kitarjuk.

A szükség és szűkösség heteiben, hónapjaiban Isten különleges meghívással

fordul felénk. Vár minket a Hálás Élet projektjébe. Rövidítve is jól hangzik ez: „Hál-Él”. Érdekes, hogy a hasonló hangzású héber szó azt jelenti: dicséret, magasztalás. A Zsoltárok könyvének végén az utolsó öt zsoltárt nevezik „Záró Hallel”-nek. Ezekben a hálaadó imádságokban a teremtés hangjai csendülnek föl: az ég és a föld, a természet és az ember énekei, hogy végül egy hatalmas hallelujakórusban magasztalják együtt az Örökkévalót.

„...az Úr előtt való öröm erőt ad nektek!” Nehémiás könyvének ez a rövid mondata a hazatérők nagy örömnépéhez kötődik, amikor az egész nép előtt felolvasták a Tórárt. Miközben hallgatták az igét, a tanítás elért a szívükig, megérintette őket, és közösséget formált belőlük. Akik hallgatták Isten szavát, azokat az üzenet behívta abba a tágas térbe, ahol Isten öröme lakik.

Huszonkilenc betű – ennyiből áll össze az üzenet: Isten meghívása a hálás életre. Az öröm korlátok és aggodalmak, veszély és bizonytalanság, veszteségek és fájdalmak közepette sem hagy magunkra bennünket. Isten öröme örökké megmarad. Mert ő, az örömforrás velünk van minden napon a világ végezetéig. Amint azt egykor megígérte.

■ VARGA GYÖNGYI

A szerző egyetemi docens, az Evangélikus Hit tudományi Egyetem Ószövetségi Tanszékének vezetője. Az erdelti írás a Kötőszó evangélikus közéleti blogon április 26-án jelent meg.

MONTÁZS: ISÓ M. EMESÉ

A huszonhetedik budapesti nemzetközi könyvfesztivál alkalmából a Luther Kiadó játékra invitálta vásárlóit, olvasóit. A képen a kiadó teljes munkaközösségének segítségével egy bibliai igét rejtettünk el. A rejtvény megfejtése Nehémiás könyve 8. fejezetének 10. verse: „...az Úr előtt való öröm erőt ad nektek!”

Felvidítő

Ebben a furcsa, szokatlan és váratlan helyzetben sok minden más lett az életünkben. Alig megyünk ki, nem nagyon találkozunk senkivel, és hiányzik a család, a közösség-élmény. Férjemmel sétálni indultunk, és a ceglédi Szabadság téren a mellékelt rajzra lettünk figyelmesek. Apró csodák a környezetünkben. Bárki is rajzolta, köszönjük!

Forrás: Szlaukó-Bobál Orsolya evangélikus lelkész Facebook-oldala

REMÉNYIK SÁNDOR: Csendes csodák

*Ne várd, hogy a föld meghasadjon
És tűz nyelje el Sodomát.
A mindennap kicsiny csodái
Nagyobb és titkosabb csodák.*

*Tedd a kezedet a szívedre
Hallgasd, figyelj, hogy mit dobog,
Ez a finom kis kalapálás
Nem a legcsodásabb dolog?*

*Nézz a sötétkék végtelenbe,
Nézd a kis ezüstpontokat:
Nem csoda-e, hogy árva lelked
Feljük szárnyat bontogat?*

*Nézd, árnyékok hogy fut előled,
Hogy nő, hogy törpül el veled.
Nem csoda ez? – s hogy tükröződni
Látod a vízben az eget?*

*Ne várj nagy dolgot életedbe,
Kis hőpelyhek az örömök,
Szitáló, halk szírom-csodák.
Rajtuk át Isten szól: jövök.*

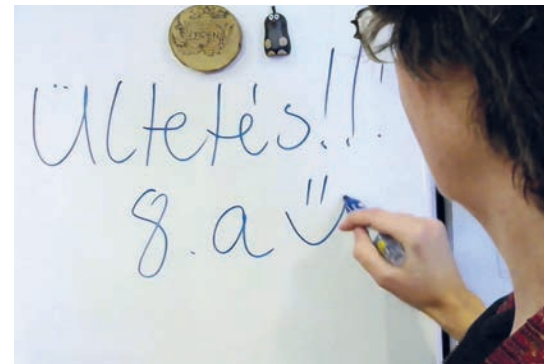
Tanári sóhaj

„Jólesne nekünk minden napra egy kis lelki táplálék...” – kaptuk a tanári listán az e-mailt egy kollégánktól távoktatásos új életünknek még az elején, amikor péntek délutánra már mindenki menekült a képernyő elől. Amikor még csak azt érzékeljük, hogy ez így most nagyon nem az, amihez szokva vagyunk. Hiszen mi, tanárok megszoktuk, hogy az az óra attól kezdődik el, hogy bemegegyünk abba a terembe a jól ismert gyermekek közé... Igen, bemegegyünk, becsukjuk magunk mögött az ajtót, körbenézünk, meghallgatjuk a hetes jelentését, felszedetünk néhány papírfecnit a földről, elrakatunk egy-két kint maradt uzsonnádobozt, és elkezdünk tanítani.

De most? Nincs ajtó, nincs belépés, nincs a tekintet körbehordozása – eltűntek az évek alatt finomra csiszolt tanári eszközök a repertoárból. És ami a legfontosabb: nincsenek gyerekek! Gyerekek, akik meghihetnek, akik reagálnak, akik miatt van az egész.

Persze azért ott vannak ők, ezt tudjuk jól. Ott vannak a pár száz e-mail feladói-ban és csatolmányai-ban. Vagy a feltöltött feladatokban és privát megjegyzéseikben. „Tanárnő, akkor hányadik oldalon?” – írják. És: „Anyukám mondta, hogy tetszett küldeni valamit, de nem találom, hogy mit.” „Elküldtem a tanárnő másik címére is a biztonság kedvéért. Meg apukám laptopjáról is. És mikor tetszik megnézni?”

No és ekkor érkezett meg az őszinte és kétségbeesett virtuális sóhaj a tanári listára. Amikor már mindenünk fáj:

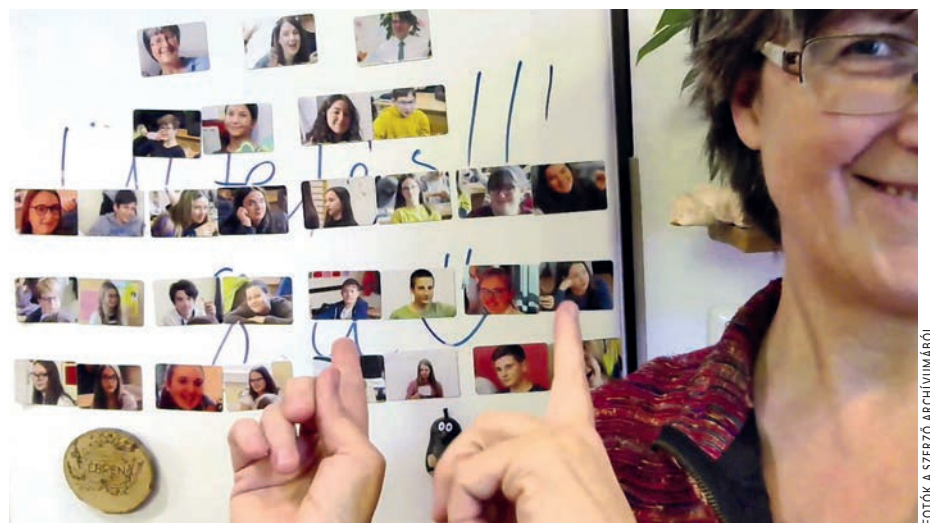

a lábunk a sok üléstől, a szemünk a sok ferdén lefotózott füzetoldal bogarászásától. Ekkor valóban úgy éreztük, hogy „jólesne nekünk minden napra egy kis lelki táplálék”.

„Jó nektek! – mondta tegnap a barátnőm egy hagyományos, sőt már „old school”-nak számító valódi telefonos beszélgetésben. – Ebben a helyzetben most jobb nektek, mert ti most intézményileg fordulhattok Valakihez.” Nagy V-vel. És valóban: iskolalelkészünk meghallotta a virtuális sóhaját, és azóta is küldi mindennap – szabadnapokat, szünnapokat is beleértve – nekünk, kollégáinak a személyre szóló ígét és üzenetet, ami nekünk, fájó lábú, tanári beszélgetésekre és nevelendő diákokra éhes tanároknak szól. Tényleg jó nekünk!

■ ITT ZS SZILVIA *angoltanár*
(Budapest-Fasori Evangélikus Gimnázium)

A szöveg eredeti, hosszabb változatát elmondja a szerző az *Evangélikus nevelés* nevű YouTube-csatorna *Kihívás* című, április 22-én közzétett videójában.

A hálaadás kelyhe

Az úrvacsorával kapcsolatban érdemes annak újszövetségi teológiai alapjait megkeresni: 1Kor 10–11-et, a szinoptikusok leírásait vagy Jn 6-ot. Az e szövegekben megbújó hivatkozások keresetlennül is arra utalnak, hogy a merítési terület szélesebb az *Újszövetségnél*.

A szentírók az úrvacsorára vonatkozatható szakaszok rögzítése során a kortárs hagyományokat természetesen ötvözték bizonyos ószövetségi részekkel, talán más tradíciókkal is. A hagyományokkal bélelt szerkesztéssel vagy a végső igazságra utaltak, vagy az egymást kiegészítő, komplementer igazságokat akarták rögzíteni és továbbadni. Noha igyekezetük eredménye töredékes maradt, tanításuk nem kevesebbhez elegendő, mint magához az üdvösséghez. Az úrvacsora alapját adó szövegek is az órigenészi *dogmata szótéria* [a 3. századi Órigenész görög nyelven alkotó egyiptomi ókeresztény teológiai író üdvösségtételei – a szerk.] részei. Amint a Szentírás betűi, szavai nem önmagukban inspiráltak, hanem a „dogma”, más szóval az üdvösségre vonatkozó tanítás tartalmi hordozói, úgy az úrvacsorai kenyér és bor is a maguk anyagi minőségében lesznek „pharmakon athanasias”-szá, a halhatatlanság gyógyszerévé.

Az igehirdetésben és az úrvacsorában a véges a végtelent képviseli. A hallható ige az örök élet beszéde, a látható ige az örök életre erősítő orvosság. Nem véletlenül van az evangélikus istentiszteletnek két középpontja (a geometria nyelvén gyújtópontja), akár egy ellipszisznek: egyrészt az igehirdetés, a hallható evangélium, másrészt az úrvacsora, a látható evangélium. E két fókuszpont jeleníti meg az evangélikus istentisztelet közepét: Jézus Krisztust. Valójában megszegényedik az istentisztelet, ha a hallható ige túlsúlyba kerül, de sánta marad akkor is, ha csak a látható ígére mutatunk. Igei istentisztelet alatt ma rendszerint az úrvacsorát nélkülöző alkalmakat értjük, fokozott figyelemmel az igehirdetésre, arra is mint emberi teljesítményre. Pedig az úrvacsora is Ige! Benne Isten szólal meg, és elmondja, hogy Jézus halála üdvösségünk forrása. Istentiszteleteinken Jézusra emlékezünk, és érte adunk hálát Istennek. Az úrvacsora neve is ez: eucharisztia, a hálaadás kelyhe.

Egyik-másik apostoli elődünk nem bonyolította túl a véges találkozását a végtelennel. Az isteni kijelentést kísérő gondolatkavarodás, a „kognitív disszonancia” – melyet itt többértelműségnek nevezhetünk – nem jelentett feldolgozhatatlan élményt az értelemnek és a hitnek sem. Az utolsó vacsora jelenetének

utolsó vacsora körülményeit meghatározta ugyan a hely és az idő, annak tartalma azonban nem táplálkozási tanácsadókon vagy a menü összeállításain múlt. A megszokott mintát színező lukácsi szálak egy hagyományos történelmi eseményt hímeznek elénk, ám az utolsó vacsorára nem a történetisége, hanem a tartalma mi-

KÉPŐNK ILLUSZTRÁCIÓ - FOTÓ: ALBIN HILBERT / LVSZ

hagyományos mintázatába Lukács az alábbi szálakat is beleszövi: „[Jézus] ...asztalhoz telepedett az apostolokkal együtt, és ezt mondta nekik: Vágyva vágytam arra, hogy szenvedésem előtt megegyem veletek ezt a páskavacsorát. Mert mondom nektek, hogy többé nem eszem ebből a páskavacsorából, amíg csak be nem teljesedik az Isten országában. Azután vette a poharat, halálát adott, és ezt mondta: Vegyétek, és osszátok el magatok között! Mert mondom nektek, hogy nem iszom mostantól fogva a szőlőtő terméséből, amíg el nem jön az Isten országa.” (Lk 22,14–18)

Az áruulás és a szenvedés gyomorszorító várakozása ellenére Jézus és a tanítványok bizonyosan jóllaktak az ünnepi estén. A beteljesedést azonban korántsem a kulináris élmény jelentette számukra. Az

att emlékezünk. Morzsái sincsenek már a páskavacsorának, Péter és János elporladtak rég. Tartalmi értelemben azonban, *in cum* és *sub*, Jézus velünk van az úrvacsorában. Nemcsak a halálát, de az életét is hirdeti a szentség. Az úrvacsora ünneplésének befejezésekor a lelkész e szavakkal bocsátja el a gyülekezetet: „Menjetek el, és hirdessétek az Úr halálát és feltámadását!” Amikor Jézus halálát visszaidézzük, valójában az evangéliumot elevenítjük fel, az életet ünnepeljük.

■ BÁCSKAI KÁROLY
lelkész, egyetemi docens

Forrás: Dunántúli Harangszó
– a Nyugati (Dunántúli)
Evangélikus Egyházkerület lapja,
2020. tavasz

Úrvacsora járvány idején

Közös étkezésről, Isten ajándékáról

Kihívások elé állította a keresztény egyházakat a koronavírus-járvány. Az úrvacsora évét ünnepejük, mégsem tudunk együtt lenni úrvacsorai közösségben. Dr. Hafenschér Károllyal, a Magyarországi Evangélikus Egyház Zsinatának lelkes elnökével, az Evangélikus Hittudományi Egyetem Gyakorlati Teológia Tanszékének vezetőjével az úrvacsora teológiai kérdéseiről, a járvány kimeneteléről és a bennünk élő reménységről beszélgetett Antal Bálint, a Luther Kiadó igazgatója. Az Evangélikus.hu oldalon április 9-én közölt hangzó interjú (podcast) szerkesztett változatát közöljük.

– 2020 az úrvacsora éve egyházunk életében. Egy januári interjúban úgy fogalmazott: ez az év arról szól, hogy a nehéz kérdésekkel is szembenézünk. Talán mondhatjuk, hogy a nehéz kérdések alatt nem a mostani helyzetre gondolt.

– Amikor terveztük ezt az évet, nagy reménység volt a szívünkben, hogy olyan dolgok mélyére tudunk menni, amelyeket a mindennapokban nem szoktunk megvizsgálni. Tisztázni tudunk ki nem tárgyalt kérdéseket, újra tudjuk fogalmazni mai hitvallásunkat. A járványhelyzet azonban most döntő módon befolyásolja az úrvacsoráról való gondolkodásunkat és gyakorlatunkat is. A jelen helyzetben próbáljuk az úrvacsora évét sajátos módon megélni, hiszen pillanatnyilag nem tudunk a gyülekezet közösségében az úrvacsora csodálatos ajándékával élni. Tehát elvi szinten beszélgetünk ezekről a dolgokról, de én azt gondolom, hogy ennek is megvan a célja és a lehetősége. Ilyen téma az úrvacsora gyakorisága, az úrvacsoravétel módja, az úrvacsora-tanítás tisztasága, a többi felekezetéhez való viszonya.

– **Hogyan vélekedett Luther az úrvacsoráról, és mi az úrvacsora jelenlegi evangélikus értelmezése?**

– Luther számára nagyon fontos volt a személyes találkozás a testté lett Igével, Jézus Krisztussal. Olyan nagy titokról van szó, amit nem magyarázunk, hanem imádkunk, és ebben a titokban azon információk alapján próbálunk tájékozódni, amelyeket az úrvacsora szerzője, maga Jézus Krisztus adott. Nem tudjuk, miként történik a csoda, nem is akarjuk elmagyarázni sem racionálisan, sem érzelmileg. Szeretnénk egyszerűen hinni és vallani, hogy ha Jézus szavai, az elrendelő szavak – *verba*

testamenti – elhangoznak, akkor Jézus Krisztus itt van közöttünk. Ez a lutheránus tanítás lényege: hogy ő valósággal jelen van az úrvacsorában, nem azért, mert varázsigét mondunk, nem azért, mert a kenyeret átváltoztatjuk, nem azért, mert

emlékezünk órá, hanem azért, mert ő az ígéretét fűzte hozzá, hogy jelen lesz közöttünk, ha ezt cselekedjük, és így éljük át a vele való közösséget. Napjainkban ugyanezt fogalmazzuk meg mai szavakkal. Próbáljuk leírni a leírhatatlant, de elmondani a személyes találkozás élményét s a hitet, hogy a Feltámadott minket is megvendéggel, s felismerjük őt a kenyér megtöréséről.

– **Több mint ötven éve, a Leuenbergi konkordia [a protestáns egyházak úrvacsorai és szószékközösségéről szóló meg egyezés – a szerk.] aláírása óta úrvacsorai közösségben vagyunk a reformátusokkal, mégis talán az úrvacsora kérdése-**

KÉPUNK ILLUSZTRÁCIÓ - FOTÓ: JO SHUA ECKSTEIN / UNSPLASH.COM

ben rejlik a legnagyobb a különbség a két egyház tanítása között. Melyek azok a főbb pontok, amelyekben eltér a két egyház teológiája az úrvacsorát illetően?

– Magyarországon a nagykeresedni egyezmény létrejöttével korunkat és Európát megelőzve mi már a 19. században ezt az úrvacsorai asztalközösséget és szószékközösséget éltük és gyakoroltuk a protestáns egyházakon belül, és ez működik mind a mai napig. [Az 1833-ban megkötött, majd 1900-ban megújított egyezmény az evangélikus és a református egyháznak a testvéri szeretet szellemében való együttélését szabályozta. – A szerk.] Annak ellenére, hogy valóban nagyon nagy a különbség a két egyház tanítása között. Református testvéreink azt tanítják, hogy ha Jézus Krisztus a mennybe ment, akkor nem lehet itt testileg közötünk; a Szentlélek által átéljük az ő szeretetét, az utolsó vacsorára, Jézus kereszthalálára és feltámadására emlékezve átéljük az ő közelségét, és a Szentlélek által lélekben egyesülhetünk a mennyben lévő Krisztussal. Mi pedig abban hiszünk, hogy Jézus Krisztus, aki a világ és a mindenség Ura, jelen lehet mindenütt az életünkben, és jelen lehet egyszerre a mennyben és a földön is, és valljuk, hogy Krisztus teste és vére is valóságosan jelen van az úrvacsorában, melynek alkalmával övele találkozzunk. De az eltérések ellenére tudunk együtt úrvacsorázni, mert hisszük és valljuk, hogy Isten nagyobb a mi szívünknel, hiszen két ember vagy két közösség között a legrövidebb út mindig Istentől vezet.

– Közel egy hónapja élünk a koronavírus adta korlátozott helyzetben. Ez idő alatt a gyülekezetek jó része áttért az online istentisztelet világára. Ezért is erősödik fel a kérdés, hogy ha vannak online istentiszteletek, akkor hogyan gondolkodunk most az úrvacsoravételről?

– Hallatlanul izgalmas kérdés ez, mely arról szól, hogy a böjti időszak végén létez-e úrvacsorai böjt, lévén, hogy most a járvány külső körülményei miatt nem tudunk élni az úrvacsora közösségével. Egyházunk püspökei sok gondolkodással és sok imádsággal járták körül a kérdést, hogy vajon próbáljunk-e református testvéreink módján mi is valamiféle „távúrvacsorázást” létrehozni és engedélyezni – és a válasz egyértelműen a nem volt. A Jézus Krisztus jelenlétével történő úrvacsora nem egyszerűen valamiféle

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

varázsige kimondott átváltozást jelent, amit televízió vagy interneten keresztül közvetíteni lehetne. Nincs ilyen „telereálprezencia” [Krisztus valóságos „távjelenléte” – a szerk.] vagy internetes úrvacsorai *konzekráció* [megszentelés – a szerk.]. A gyülekezet közösségében, a hálaadás nagy liturgiájában, az Isten szabadításának közös megtapasztalásában élhetjük át az úrvacsorát. Nem egyszerűen a mondatok elhangzása a lényeg, amelyeket bárki ki tud mondani. Nem is valami lelki, misztikus közösség. Hitvallási irataink arról beszélnek, hogy valósággal jelen van a Krisztus-hívók közösségében. Nem mi készítjük el magunknak otthon, mint egy különleges ételt, az úrvacsorát, hanem Isten ajándékozza nekünk, és ez az egyházban, a gyülekezet közösségében történik.

– Mi lehet Isten célja a járvánnyal? Van egyáltalán célja vele?

– Minden, ami az élet ellen van, ami rombolja, pusztítja, megrövidíti, megnehezíti, az hitem szerint nem az Istentől van, az a gonosz célja, eszköze, és a gonosz azt akarja elérni vele, hogy eltávolodjunk Istentől. Az Úristen szeretete azonban mindig sokkal nagyobb és sokkal erősebb, és még a legrosszabbat is fel tudja használni arra, hogy áldást hozzon elő belőle. Számtalan olyan bibliai történetet ismerünk, amire illik az a József történetében elhangzó mondat, hogy „*ti rosszat terveztetek ellenem, de Isten terve jóra fordította azt*” [1Móz 50,20].

Egy ilyen életpusztító erővel, mint ez a járvány, tönkre akarja tenni a gonosz az életet, de Isten ebből is tud jót kihozni.

– Hogyan?

– Részben azzal, ahogyan próbatétel elé állít, hogy valóban elég erős-e a hitünk. Nemcsak megpróbál, végképp nem erőnkön felül, hanem úgy segít minket, hogy közben vigasztaló és életet teremtő igéjét adja. Engednünk kell, hogy Isten most elgondolkodtasson minket arról, hogy helyes úton járunk-e, jó irányba megy-e az életünk: egyénileg, közösségben és társadalmi szinten. Ebből az elgondolkodásból legyen bűnbánat, a nagyheti bűnbánat, az a fajta bűnbánat, amelyről így szól az ének: „Én, én okoztam minden szenvedésem.” [EÉ 198,3] Ebből a bűnbánatból aztán a bűnbocsánat evangéliumának meghallása következzen, hogy átéljük, Isten valóban felhasználta ezt a legrosszabbat, ezt az embertelen szörnyűséget is, amit járványnak nevezünk, arra, hogy megerősítsen, újraindítsen minket. Lehet, hogy most elvette valamit, amit szeretünk, de Isten ad helyette eleget, és hiszem és vallom, hogy meg fogja adni, hogy újra együtt lehessünk asztalánál. Hiszem, hogy az élet távlati célja a teljes közösség, az, hogy majd egykor együtt lehessünk az Isten országában a királyi menyegzőn, ahol már nem vétetik el a közös étkezés élménye, ahol az élet kenyerét és az élet italát együtt fogyaszthatjuk a feltámadott Jézus Krisztussal.

■ Lejegyezte: HARMATI DÓRA

És akkor meg tud születni a csoda

Bibliai dalok mai akusztikával Kováts Kriszta albumán

„A születés, a meghalás, az emlékezés: mindennek ideje van. Az építés, a rombolás, a végső feledés: mindennek ideje van.” Ezekkel a mondatokkal kezdődik Kováts Kriszta Jászai Mari-díjas színésznő, énekesnő, rendező legújabb, Biblia show című albuma. A dalok megírásakor és stúdiós rögzítésekor még a közreműködő művészek sem tudhatták, hogy a május 7-én a nagyközönség elé online formában kerülő album időtálló bibliai mondánivaló szívszorítóan új értelmet nyernek. Isten nem véletlenül rendezte el így, hogy megajándékozzon ezzel az alkotással a járvány idején – támad az első gondolatunk. A művésznővel telefonon rögzített interjúnkban isteni sugallatról, felemelő áramlatról, bibliai nőkről s arról is váltottunk szót, hogy mink is van igazán, amit magunkkal vihetünk a „bárkánkba”.

A Biblia show című lemez Kováts Krisztának íródott, ahogy mondta: elfogultan nőpárti szerzők tollából. A művésznő így énekehangjával megjeleníti Évát, az első nőt; Ruthot, a hűség örök példaképét; Hágárt, akit Ábrahám szeretett; Lót feleségét; Salomé, akit gyilkos vágy emésztett; vagy a bűnös nőt, akire nem vet követ senki. „Az album előzménye tavalyi életműkoncertem, amelyen Flóra lányommal [Fábr Flóra csembalóművész – a szerk.] léptem fel. Először játszottunk együtt, s annyira jól sikerült, hogy új közös munkán kezdtünk gondolkodni. Az ő ötlete volt, hogy a Szentírásból, ebből a kiapadhatatlan kincsestárból merítsünk – idézte a kezdeteket a művésznő. – Férjem, Fábr Péter dalszövegíró tizenhat történetet választott ki. Wolf Péter zeneszerző ezekhez a javaslatához írt előbb zenét, s végül erre készültek el a dalszövegek.”

Műfaji sokszínűség

Miért a színpadi világot idéző „show” a címe a bibliaismeretet adó és bibliaolvasásra ösztönző alkotásnak? (A kísérfűzet minden dalcím alatt jelzi a vonatkozó textust.) „Szerettünk volna figyelmet kelteni és egyúttal jellemezni is a lemezt – mesélte Kováts Kriszta. – Egyrészt a daloknak más-más a zenei stílusa. Sokszínű album ez témájában is, zenei nyelvezetében is. Másrészt nem a bibliai krono-

lógia szerint következnek a dalok. Olyan történetekből indultunk ki, amelyek ma is aktuálisak, nekünk szólnak.”

A tizenhárom ószövetségi és három újszövetségi ének a Biblia arányait is tükrözi. Az alkotók szándéka nem szakrális, hanem popzenei album volt. Mint a művésznő elmondta: „Az is érti a dalokat, aki nem ismeri a Szentírást. Úgy szól hozzá, hogy megérti, de jó, ha utánaolvas: ezért jelöltük meg a forrást is. Ki ne ismerné a betlehemi csillag, Nőé bárkája, Babel tornya vagy József és a fáraó történetét?”

A bemutató idején már bő két hónapja hazánkat is elér járvány a művésznő

FOTÓ: BEGE NÓRA

szerint új dimenziót nyitott. „Első dalunk szövegén furcsán elgondolkozik most az ember, hogy a világ be van zárva. A Prédikátor szerint mindennek ideje van [lásd Préd 3,1]; jelen helyzetünk érdekes akusztikát ad értéknek, közelségnek, távolságnak. De felkiáltójel lehet az Egy igaz ember című dal is: az Úr és Ábrahám alkudozása Sodoma elpusztítása előtt. Vajon hány

Keönch László, Baranyay Piroska, Kováts Kriszta, Fábr Flóra

igaz ember van egy városban? S mi azok vagyunk-e? Szinte alig hisszük, hogy ez a lemez így születhetett meg.”

Bizalomban született dalok

A kulisszatitkokra térve Kováts Kriszta elmesélte: a felvett számok keverése furcsán alakult a karantén miatt. „Én így még nem készítettem lemezt, hogy ne együtt hallgassuk a dalokat. A neten küldözgettük őket – ez óriási bizalmat igényelt tőlem, elhittem, hogy Wolf Péter és Lakatos Gábor hangmérnökök is ugyanazt hallják, amit én. És nem csak a hanganyag készült már el. A *Ha egy igaz embert mutatsz nekem és a Mindennek ideje van* című dalhoz már elérhető klip a hivatalos Facebook-oldalomon.”

A művész nő kedvencére is kíváncsiak voltunk. „Szeretem a személyes történeteket. Több erős és hívő nőt alakíthattam pályám során [például *Mária Magdolnát, Gizella királynét és Izabella királynőt – a szerk.*], erről a lemezről pedig Ruth áll hozzám a legközelebb. A hűségéről olyan ritkán születik dal! A nagy slágerek általában szakításról szólnak. Pedig a hűség egymáshoz, az értékrendünkhöz az életünk alapköve.”

Isteni sugallatra hangolódva

Ha a Rocksínház és sok musical ünnepelt sztárja a Bibliából énekel, másképp készül lelkileg? Mit ad és mit él át? „Természetesen elolvastam a történeteket és a hátteret. Viszont amikor előadom, már nem mint Szentírás ihlette szöveg van előttem.

Fábri Péter és Wolf Péter

Ugyanakkor ráhangolódik az ember egy isteni sugallatra, egy áramlatba kerül, ihletett pillanatokot él át. Nem tudom másként mondani: ráfekszem erre a hullámra, víz magával. Az *Az vesse rá az első követ* például olyan, mint egy zsidó népdal.”

Fontos jellemzője az albumnak a hangszerelés. „Klasszikus barokk trió: csembaló, cselló, hegedű szólal meg; ez nagyon speciális egy bibliai alapú, ám mégis popzenei albumnak. Fábri Flóra csembaló-, Baranyay Piroska cselló-, Keönch László hegedű-, ütőhangszeres és beatbox- [száj] zenélés – a szerk.], valamint Németh György gitárjátéka teszi teljessé a lemezt.”

Mit fog a világ tanulni?

A Lót-történet dalcímét – *Ha visszanezel* – kölcsönözve napjaink tanulságának levonása is szükséges. Egy érzékeny művész mit gondol erről? „Minden válságból tanulunk kell. A sajátból is, és a világ válságából is. Az már most biztos, hogy jobban fogjuk értékelni a személyes találkozásokat. Milyen nagy dolog, hogy egymással kapcsolatban lehetünk! Amit máskor oly természetesnek vesszünk, hogy van, most nincs. Ezen el kell gondolkodunk. Ez most nem olyan, mint az eddigi válságok. Elér gazdagot és szegényt, nincs különbség. Hogy mit fog a világ tanulni? Nem örülnék, ha bezárkoznánk. Fontos a nyitottság, az utazás, a kultúrák megismerése, az emberi találkozások. De nem ugyanaz a világ lesz már.”

Mit vinnél magaddal a bárkára, ha te lennél Nóé? – teszik fel a kérdést az egyik dalban a szerzők. Mi szükséges a túléléshez? Kováts Kriszta szerint a megírás idején a dalbeli tó, hegy, utca, szél, a kertünk-ből a fák, a gyerekek, az öregek ma más erővel hatnak ránk. S ha a történetek felrésznek minket, hogy lássuk az értékeket, hogy ha szükséges, ezek átrendeződjenek, az jó. „Elvinném a szavakat, a mosolyokat, nem kellene semmi más” – idézett a dalból.

Az album vége a szerkesztésnek köszönhetően vigasztaló, örömhírt adó magaslatoakra ível. „Pál apostol *Római levelének* gondolata adja a végkicsengést: nem azé, aki küzd, nem azé, aki fut [lásd *Róm 9,16*] – folytatta Kováts Kriszta. – A tizenhatodik dal, a *Zeng a szózat* pedig egy gyönyörű himnusz a 29. zsoltár alapján arról, hogy milyen szép is lehetne a világ. Egy nyári hajnalról szól, amire ébredünk, a lombokon át betűz a fény. Fák, fű, föld, fény, élhetnének így, gondolkodtat el a szöveg. A téli város, a szürke ég, a rossz emlékek

messze tűntek, az ég kékje és a madarak dala a valóság. Hát nem csoda ez, ami körülvesz minket?! Hálás vagyok, hogy ez a dal is megszólalhat éppen most, amikor olyannyira vágyunk mindezekre.”

Nem lehetek magamtól ilyen

Kováts Kriszta értékteremtő pályáivá felveti a kérdést: milyen erőforrást tud az életében a stabil családi és művészársakból álló háttér mellett? „Nem vagyok vallásos, de tapasztalom az életemben a felsőbb erőt. Leginkább a tehetségben látom meg ezt: amikor ihletett állapotban vagyok, úgy érzem: ott, akkor nem is én énekelek. Átfolyik, átjár valami erő. Aki átélt ilyet, érti, mire gondolok: az ember feloldódik benne, elvész, használja őt az az erő – mondta a művész. – A legjobb pillanataiban az ember tehetségesnek érzi magát, és akkor meg tud születni a csoda. Nehéz szavakba önteni, de annál egyértelműbb érzés: én nem lehetek magamtól ilyen. Majdhogynem súgják nekem, hogy mit kell tennem. Nem is az enyém ez a tehetség; kaptam, és úgy érzem, eszköz vagyok, amikor sikerül közvetítenem a színpadon vagy a stúdióban.”

■ STIFNER-KÓHÁTI DOROTTYA

Biblia show. Ének: Kováts Kriszta. Zene: Wolf Péter. Szöveg: Fábri Péter. Közreműködik: Baranyay Piroska (cselló, vokál), Fábri Flóra (csembaló, vokál), Keönch László (hegedű, ütőhangszerek, beatbox, vokál), Németh György (gitár). Megjelent a Gryllus Kiadó Kft. gondozásában 2020-ban. Élő lemezbemutatóval templomi turnéra, gyülekezeti közösségekbe is szívesen elmennek majd a művészek.

Egy országjáró vers margójára

Néhány hónappal ezelőtt hallottam először az *Isten tenyerén* című verset. Előadója Hamvas Béla költeményeként konferálta be, s ezt az adatot később az interneten fellelt források is megerősítették. A jövő évi *Evangelikus naptár* szerkesztőjeként arra gondoltam, jó lenne helyet adni a költeménynek a Luther Kiadó készülő kiadványában, ezért a közlés engedélye ügyében megkerestem Hamvas Béla jogutódját. Ekkor derült ki, hogy a források tévedtek, ugyanis az *Isten tenyerén* című versnek valójában Földes Lívia a szerzője.

Mivel nem volt ismerős számomra a név, újabb nyomozásba kezdtem. Sikeresen. A komáromi alkotó – aki néhány éve autodidakta módon tanult meg festeni, és 2006 óta írt versei közül csak alig néhány látott nyomtatásban napvilágot – örömmel beleegyezett, hogy költeménye megjelenjen a 2021-es *Evangelikus naptárban*. Csak egy kérése volt: hogy az általa küldött változatot közöljük, ugyanis nem elég, hogy az egyre népszerűbb mű

nem az ő neve alatt terjed, de hibásan is. Természetesen megígértem.

Húsvét előtt újabb fordulatot vett a történet. Az otthoni karantén sok hazai művészre inspirálón hatott. Csórics Balázs színművész például mindennap feltesz a Facebook-oldalára egy általa elmondott verset. Márciusban az *Isten tenyerén* is közöttük volt – sajnos nem Földes Lívia szerzőségével, ám a pontatlan szöveggel, és óriási nézettséget szerzett. Földes Líviához is eljutott a híre, és egy üzenetben megkérte a színészt, hogy vegye le a verset internetes oldaláról. Csórics Balázs április 5-ei bejegyzésében őszintén leírja, milyen hatást gyakorolt rá a kérés, és a lelki vívódás után hogyan készítette el újra – immár a pontos szöveggel – a versvideót. Érdemes megjegyezni, hogy az újonnan megosztott videó mára egymilliónál is több megtekintést ért el.

Amikor a vers Facebook-történetének híre eljutott a Komáromi Televízió szerkesztőihez, megkeresték a szerzőnőt, hogy jelezzék neki: szeretnének készíteni

vele egy interjút a téma kapcsán. Lívia ekkor felhívott engem, hogy megkérdezze, megemlítheti-e, hogy a vers meg fog jelenni nyomtatásban az *Evangelikus naptárban*. Az április 9-től megtekinthető televíziós portréban őszintén vall arról, milyen nehéz volt szembesülnie azzal, hogy más neve alatt terjedt az írás – még szavalóversenyeken is Hamvas-versként adták elő. De a Luther Kiadó megkeresése és a Csórics Balázs előadását kísérő pozitív hozzászólások után úgy érzi, „visszatért hozzá a vers”.

Bevallom, magával ragadott ez a szép történet, és nem tudtam kívánni a 2021-es *Evangelikus naptár* megjelenését. Megkértem az *Evangelikus Élet* felelős szerkesztőjét, hadd osszam meg frissen szerzett élményemet a magazin hasábjain, mert újabb bizonyítékát látom annak, mennyire változatosak az Úristen eszközei. Ő még az emberi tévedéseket is jó cél érdekébe tudja állítani, hogy végül a magyarájára használhassa fel őket.

■ BODA ZSUZSA

KÉPÜNK ILLUSZTRÁCIÓ - FOTÓ: RYAN SKIERVEM / UNSPLASH.COM

FÖLDES LÍVIA Isten tenyerén

*Isten tenyerén ébredtem, s lenéztem a Földre,
hőfölte csúcsokra, kopár legelőkre.
Kanyargó folyó tükrében láttam kelni a Napot,
sugaraiban éppen az álmos hajnal mosakodott.*

*Láttam az óceánt gyémántként ragyogni,
sirdályokat felette felhőkkel táncolni,
láttam a békét az emberek szívében,
láttam az erdőket fürödni a fényben.
Láttam sok-sok mosolyt, és láttam a reményt,
láttam az embert, és láttam a zenét.
Láttam a Földet szeretetben élni,
láttam a csöndet a széllel zenélni.
Láttam Istent, amerre csak néztem,
miközben éppen az ő tenyerében ültem,
s az ő hangján szólt a szél,
mint anya, ki gyermekének mesél:
Millió apró tükörben láthatod magadat,
hisz olyannak látod a világot, amilyen Te vagy.*

KÉPÜNK ILLUSZTRÁCIÓ - FOTÓ: NEIL INGHAM / UNSPLASH.COM

KÉPUNK ILLUSZTRÁCIÓ - FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

Nem állt le az evangélikus élet

Leleményes egyházi megoldások a járvány idején

Számos leleményes kivitelezés bizonyítja, hogy a koronavírus-járvány miatt kialakult helyzetben, a házi karanténok és a zárva lévő templomok idején is lehet Isten igéjét hirdetni, sőt a gyülekezeten kívül élőkhöz is szólítani. A balkonéneklésről előző lapszámunkban olvashattak, most újabb ötletes kezdeményezéseket mutatunk meg, a teljesség igénye nélkül. És bár nem szabad megfeledkezni egy-egy telefonhívás vagy postaládába dobott Evangélikus Élet magazin, hírlevél, prédikáció fontosságáról, az online térben is megérezhetjük: Istené a dicsőség.

A keresőkre gondolva. A Tamás-mise kifejezetten a budapesti, hitükben megingott embereket vagy éppen a keresőket szólítja meg. Ezért is jó látni, hogy a kényszerű otthonlét idejére elkészült az interaktív online Tamás-mise, amelyet Bence Áron evangélikus lelkész a szervezőtársaival és szerte Európából több

tucat közreműködővel készített el. Bár az ajtók zárva vannak, a több helyszínen, különleges látvánnyal és tartalommal felvett „Karan-Tamás-misével” a szervezők igyekeztek a mostani helyzetet is jóra fordítani, átlépve a térbeliség korlátain. Érdemes a YouTube videómegosztó csatornán újranézni ezt a színes alkalmat.

Kápolna Filmklub. A Budapest-Kőbányai Evangélikus Egyházközség lelkésze, Benkóczy Péter a mozi világába kalauzolja a gyülekezetét. Nem csupán egyszerű szórakozást kínál nekik, hiszen az eddig előben tartott alkalom most az online térbe került át, így a filmek megtekintése után kommentekben, illetve e-mailben várják az élménybeszámolókat, visszajelzéseket.

A közösséghez a [Facebook.com/kapolnafilmklub](https://www.facebook.com/kapolnafilmklub) oldalon lehet csatlakozni. A filmkínálat pedig igen széles körű, hiszen a *Passió* történetétől egy orosz filmdrámán keresztül egészen a dokumentumfilmekig terjed az értékközvetítő közösségi mozizás.

Katarzis a karaténban? „A YouTube-csatorna nem új keletű dolog, és sok lelkész használja, főleg most, amikor többek között ez a lehetőség maradt arra, hogy gyülekezeti tagjainkkal kapcsolatot tartunk. A tapasztalat viszont az, hogy az online tartalom sokkal több emberhez jut el, mint ahogy azt gondolnánk vagy remélnénk, és sokáig visszanezhető marad. Ezért kitaláltuk azt, hogy legyen az egyetemi gyülekezet megjelenése a lehető legjobban YouTube-kompatibilis, vagyis rövid, dizájnemelekkel, animációval ellátott, tartalmában, teológiájában pedig újszerű és aktuális – írja Gombkötő Beáta, a Budapesti Evangélikus Egyetemi Gyülekezet lelkésze. – A YouTube-csatorna *Korona Tanúk* brandjét Bence Áron kollégámmal találtuk ki, ő rajzolta meg. A csatorna végső logóját és fejlécét Áron felesége, Fábry Kati tervezte” – árulta el a lelkész a nem is olyan egyszerű előkészületekről.

Első videójuk a *Testi szenvedés és katarzis?* címet viseli. A testi szenvedés katarzist okozhat? Mégis hogyan? A készítőkre erre keresik a választ a világjárvány idején sokak számára aktuálissá vált témában.

Vlogoló lelkészek. A kaposvári lelkész házaspár, Pongrácz Máté és felesége, Pongráczné Györi Boglárka még jóval a járvány előtt elkezdte az istentiszteletek internetes sugárzását élőben, gondolván akár az otthon lévő betegek, de a misszió ezen csatornájára is. Ám amióta templomaink zárva vannak, azóta vlogolnak is [videós blogbejegyzéseket készítenek – a szerk.]. Olyan témákat is feldolgoznak, mint például a feltámadás, vagy hogy tulajdonképpen mit csinálnak a lelkészek a prédikáláson kívül.

Fontos kezdeményezésük volt hűségük előtt a gyülekezeti tagok aktivizálását célzó *Olvassuk el együtt János evangéliumát* című felhívás, emellett igemagyarázattal és az evangéliumra épülő igehirdetésekkel is szolgáltak a lelkészek. „Amikor márciusban a vírus megjelent, azon kevés gyülekezetekhez tartozhattunk, akiknek meglévő infrastruktúrája volt a helyzet kezelésére, és nemcsak képen, de hangban is jó minőségű istentiszteletet tudtunk közvetíteni a templomok bezárása után. Így történt, hogy az első zárt templomi alkalmainkat átlagban ezer ember követte nyomon. A statisztikák megdöbbentőek voltak, hiszen több mint huszon-

öt percet töltöttek átlagban a közvetítés előtt a megtekintők, tehát nemcsak véletlen megtekintő, hanem tudatos néző volt ez a hatalmas mennyiségű ember” – árulták el.

A közvetlen hangvételű, rövid felvételekre és a kérdéseikre kapott sok válasz nagy érdeklődésről tanúskodott, és ez új felhívásra sarkallta a lelkész házaspárt: János apostol leveleinek közös elolvasására – pünkösdig.

Ismeretterjesztés. Sándor Frigyes, a miskolci evangélikus gyülekezet egyik lelkésze indított biblikus videósorozatot a koronavírus (Covid-19) kapcsán. Nem egészségügyi vagy gazdasági szempontból szeretné megvilágítani a jelenlegi helyzetet, hanem lelki, Isten felőli, egyházi oldalról. Stílszerűen tizenkilenc adást tervez, így összesen tizenkilenc témáról fog beszélni a nézőknek. Az első előadások már elérhetők a *YouTube-on*.

Úton lenni a lelkésszel. Nem volt nehéz a digitális átállás Kovács Viktor ajkai evangélikus lelkész számára, hiszen

Kovács Viktor ugyanakkor kísérletezik más témákkal is, van, hogy sorozatokat ajánl, vagy épp a templom részzeit mutatja be. A börtön idősorokban afféle hangos Bibliát készített, *Lukács evangéliumát* olvasta fel zajokkal, zörejekkel, hangeffektekkel színesítve. Mint mondja: „Tulajdonképpen a videók formai célja, hogy életségük legyenek, ezért veszem fel autóban a szórványba menet, ezért vagyok benne nem »papos«, hanem olyan, mint szoktam lenni bármikor máskor. Önazonosságra törekszem. Tartalmilag pedig igyekszem eloszlatni a sztereotípiákat, rombolni a közhelyeket az egyházzal, hittel, Bibliával kapcsolatban. A tanítás is a cél, meg az ismeretterjesztés is.”

Templombejárás, ahogy eddig sosem. Stermeczki András dunajvárosi evangélikus lelkész 2020 börtönében – a koronavírus okozta sajátos helyzetben – az istentisztelet-közvetítések mellett többféle videósorozatot is készített a *YouTube-ra*. Az első felvételeken a négy évszaktól ismerhettük meg négy nap alatt, egy olyan héten, amikor Magyarországon

YouTube-csatornáján 2019 adventje óta rendszeresen ad közre tartalmakat, volt tapasztalata videós és podcastanyagok [hallgatható internetes tartalmak – a szerk.] készítése terén is. Az *Evelkész* brand (*Evelkesz.blogspot.com*) videóinak témáját mindig az adott egyházi év időszaka adja, röviden, ismeretterjesztő jelleggel, sokszor viccesen.

valóban mindenféle időjárásnak szemtanúi lehettünk. Egy másik sorozatban pedig a lelkész segítségével végigmehetünk a dunajvárosi evangélikus templom különböző helyszínein, bejárhatjuk a templomkertet, a kör alakú kis házat, a galériát, a templom karzatát, megtekinthetjük az orgonát, a tornyot és az irodát, mindenhol Isten jelenlétét kutatva. ▶

KÉPÜNK ILLUSZTRÁCIÓ - FOTÓ: GETTY IMAGES

„Templomunk épületegyüttese már önmagában is jeles alkotás, melyet igen jól lehet használni, ezért gondoltam, hogy érdemes erről is tudósítani – magyarázta Stermeczki András. – Sajnálom, hogy most csak üresen láthatjuk, de remélem, hogy sikerült kedvet csinálni a járvány utáni látogatáshoz azoknak is, akik még nem jártak itt, vagy csak a templomtérben, de nem látták a harangtornyot vagy a játékermet.”

Uzonnateológia Pécsről. Talán az egyik leghumorosabb megoldást találták a karantén idejére a pécsi evangélikus gyülekezet lelkészei. Ócsai Zoltán és Hajdich-Szmola Patrik sokat beszélgettek és gondolkodtak a megvalósításon, és önkritikusan, tanulással kezdték az online munkát, a gyülekezeti tagoktól is technikai segítséget kérve.

„Azt tudtuk és megbeszéltük, hogy ez egy másik műfaj, nem lehet egy az egyben átmenni a gyülekezeti alkalmakat – magyarázta Ócsai Zoltán. – Próbáltunk nézőként gondolkodni, mi az, amit mi is szívesen megnéznénk.” Így végül az aktuális igék adják meg számukra a videó témaját. De sokat beszélgetnek arról is, hogyan készítsenek televíziós műfajokat. Így jött az időjárás-jelentés, illetve a lelki tornaóra mint sport ötlete is. És még nincs vége az újabb és újabb rendhagyó bejelentkezéseknek!

Evangélikus gitárosok közös zenélése a Facebookon. Végh Szabolcs, a baltonszárszói Andorka Rudolf Evangélikus Konferencia- és Missziói Otthon igazgatója nemrégiben a Facebookon szólította meg az evangélikus gitárosokat, hogy kis közös muzsikálásra hívja őket. „Gitározz, és énekelj egy dalt, amit szeretsz, vagy amit te írtál. Mondj a dalról pár gondolatot. Szólíts meg, hívj ki két gitarost. Csak-

lakozz az *Evangélikus gitárosok* Facebook-csoporthoz. Remélem, egyszer személyesen is találkozhatunk. Jó szolgálatot, hajrá!” – írta, majd kihívta Koszta Istvánt, Keveházi Sámuel, Koczor Tamást és Győri János Sámuel. A kihívást azóta már többen elfogadták és folytatták. Mindenesetre megnézhetjük mások mellett Cserháti Sándor, Jansik Tamás, Koczor Tamás, Keveházi Sámuel felvételeit a Facebookon. Öröme a javából.

Pendrive-on az idősekhez. Eszlényi Ákos, Kerepes–Kistarcsa gyülekezetplántáló lelkésze Kistarcsán az Evangélikus Papnék Johannita Szeretetotthonban a zárt ajtók ellenére is szolgál. A megoldást pedig egy egészen apró tárgy adja. Ugyanis Eszlényi Ákos a mobiltelefonjával rögzíti a keddi és a csütörtöki áhítatokat, majd a felvételeket egy USB-sticken, azaz hordozható adattárolón átadja az intézmény vezetőjének, aki az otthonban található LED-tévére csatlakoztatva levetíti a bentlakóknak a lelkész áhítatait.

Eszlényi Ákos vasárnaponként az üres csömöri evangélikus templomban veszi

fel a prédikációt, és szintén USB-n juttatja el az otthon lakóihoz, Juhász Eszter intézményvezető segítségével. Az eleinte csak az időseknek készült áhítatok és istentiszteletek most már mások számára is elérhetőek, mivel felkerülnek Eszlényi Ákos, illetve a *Kerepesi, kistarcsai evangélikusok* Facebook-oldalára.

Határon túli példákat is említhetünk. Felvidéken, a *Sajógömöri Imaközösség* nevű Facebook-oldalon mindennap élőben jelentkezik Lóczy Tibor, aki pár perces videós áhítattal, felolvasással, egyéb lelki tartalmakkal, aktivitásra serkentő bejegyzésekkel tartja a helyi evangélikus közösséggel és a csoport tagjaival a kapcsolatot. Vasárnaponként pedig a két ott szolgáló, de most a határzár miatt Magyarországon rekedt lelkész, Bálintné Varsányi Vilma és Ferenczy Erzsébet által elküldött prédikációkat olvassa fel rövid liturgia mellett. Ezen videós alkalmakat pedig a gyülekezet tagjainál jóval nagyobb számban nézik meg. A prédikációkat írásos formában is közlik, hogy Isten igéje így is eljusson az érdeklődőkhöz.

A közös éneklés hiányának enyhítésére egyszer egy héten huszonöt-harminc perces élő zenés bejelentkezést tart Lóczy Tibor, amikor is egyházi énekeket énekelnek zenés kísérettel a kántor segítségével.

Erdélyben a lelkészek vagy éppen Adorjáni Dezső Zoltán püspök reggeli és esti áhítatait, igehirdetéseit követhetjük nyomon, figyelmünket ezzel is a határon túli testvérekkel való összetartozásra irányítva.

.....
Az összeállítást HORVÁTH-BOLLA ZSUZSANNA és KÉZDI BEÁTA készítette

KÉPÜNK ILLUSZTRÁCIÓ - FOTÓ FORRÁSA: TERRABARCENSIS.RO

A barcaújfalusi evangélikus templom

Jó tanácsok videók készítéséhez, nem csak lelkészeknek

Több mint egy hónapja online zajlanak gyülekezeteink alkalmai. A YouTube-ra és a Facebookra feltöltött videókkal kapcsolatos típushibákból kiindulva Horváth-Bolla Zsuzsanna és Kovács Viktor összegyűjtöttek pár hasznos tanácsot.

1 A gyülekezetek/lelkészek által létrehozott YouTube-csatornáknál sokan úgy állítják be a videókat, hogy az gyerekek számára is elérhető tartalom lehessen. Természetesen azt gondolnánk, hogy egy istentisztelet/áhitat, sőt egy gyerekeknek szánt bibliaóra miért ne lehetne ilyen tartalom. A GDPR- (General Data Protection Regulation – általános adatvédelmi rendelet) szabályozás miatt azonban ezeket a videókat a YouTube sokkal szigorúbban

számítanak majd rá. A Facebookon is érdemes élni a premier adta lehetőséggel, így követőink szintén értesülhetnek a videó tartalom közzétételéről.

4 A kevesebb több! Figyeljünk arra, hogy minél rövidebbek, összeszedettebbek legyünk a megszólalásunkor. Utómunkával vegyünk ki minél több szünetet és „őő”-zést. Vágjuk feszesre a megszólalást.

KÉPUNK ILLUSZTRÁCIÓ - FOTÓ: TERIE SOLLIE / PEXELS.COM

szűri: nem lehet például lejátszási listában gyűjteni, nem lehet kiemelni vagy hirdetni őket, stb. Így kevesebb embert érnek el, ami nem célunk. Ezért istentiszteletek esetében célszerű a „nem, nem gyerekeknek készült, ám nem, nem korlátozom csak 18 éven felüli nézőkre a videómat” beállítással élni.

2 Minden esetben a „nyilvános videó-beállítást” kell beklíckelni ahhoz, hogy a videó a lehető legtöbb emberhez eljusson.

3 Ha a filmet azonnali premierként állítjuk be, akkor a csatornára feliratkozók értesülhetnek róla, hogy egy videó elindult, és élőben azonnal nézhető. Vasárnapi, előre felvett istentiszteletnél érdemes az ütemezést beállítani, így a megadott időpontban felbukkan majd a videó a csatornán. Ha beállítjuk a premiert is, akkor szintén többen fogják nézni, hiszen

5 Mielőtt belekezdenénk egy videó elkészítésébe, nézzünk utána, hogyan kell szerkeszteni tartalmilag, technikailag. Jó, ha tudjuk, milyen alapfelszereléssel lehet megvalósítani, és nem árt ismerni a szabályokat.

6 Életszerű és kreatív lehet a tartalom, de az istentisztelet alkalmával legyen minden olyan, mint offline szokott lenni. Ebben a bizonytalan helyzetben nagyon jó, ha az istentisztelet biztos pont.

7 Fontosabb a hang minősége, mint a képé. Lehet telefonnal is dolgozni, de a legjobb, ha van hozzá külső mikrofon. A hangerő egyforma legyen az egész felvételen, ne legyenek túl hangos vagy túl halk részek!

8 Fontos a „kameraállás”. Ne vegyük alulról a megszólalót, mert egyrészt előnytelen, másrészt a néző úgy érezhe-

ti, hogy felülről szólnak hozzá, uralkodni akarnak rajta. Ha a kamerával szemben szólalunk meg, legyünk középen. Ha valakivel párbeszédet folytatunk, ügyeljünk a kétharmad-egyharmad képarányra.

9 Figyeljük a fényeket! Ne a hátunk mögül jöjjön a fény, tehát ne legyen ablak vagy üveges ajtó mögöttünk. A telefon kamerájának van fényerőnövelés, -csökkentés funkciója. Használjuk megfelelően! Figyeljünk arra, hogy a kameraállvány vagy a telefont tartó szerkezet árnyéka ne vetődjön, és ne is lógjon bele a képbe.

10 Mindig csináljunk próbafelvételt! Hangot külön, képet külön, majd hangot-képet egyben is.

11 Figyeljünk a telefonra! Legyen elég tárhely. Legyen mindig száz százalékra feltöltve. Legyen nálunk mindig eszköz, amellyel tölthetjük a telefont, vagy amelyre letölthetünk adatot. Legyen „repülő” üzemmódban a telefon, nehogy valaki hívjon bennünket felvétel közben (ha élözünk, akkor „repülő” üzemmód mellett be lehet kapcsolni a wifit vagy a mobil adatforgalmat).

12 Ne legyen bekacsolva az automatikus zoom, mert ha mozgunk, a fókuszpont ide-oda fog ugrálni. Fókuszáljunk a beszélőre, őt kövesse a kameramozgás, ne valamilyen háttérben vagy előtérben lévő tárgyat.

13 Az élő helyett jobb az előre felvett adás. Mert így lehet rontani és újratekenni. Nem kerül a felvételre kelemetlen, oda nem való filter. És akár több részletben fel lehet venni (de azonos nap-szakban, azonos fények mellett!). Az előre dolgozás előnye, hogy utómunkával lehet szerkeszteni, minőséget javítani.

14 Az istentiszteleti énekek legyenek „kivetítve” vagy feliratozva, így a nézők tudják követni a szöveget. A zenét mindig érdemes külön felvenni, mert így az is szerkeszthető.

15 Érdemes felvenni a kapcsolatot a helyi televízióval. Főleg vidéken rendkívül nyitottak arra, hogy leadják az istentiszteletet, vagy akár ők vegyék fel, esetleg élőben közvetítsék, hiszen ezzel is bővülnek tartalmaik a csatornájukon. ■

Intonatio Christi

(Jak 1,16–21)

1998-ban jelent meg a Kispál és a Borz zenekar *Holdfény-expressz* című albumán az *Úrturista* című szám. Nem gondoltam volna, hogy kilenc évre rá, 2007-ben minden hírműsor első híre ez lesz: magyar származású úrturista az űrben. Nem tudom, emlékszünk-e még Simonyi Károlyra, alias Charles Simonyira, aki jó néhány évvel ezelőtt elmesélte, milyen egy úrturista élete, és hogy milyen jó dolog is az, amikor egy ember megvalósíthatja az álmát, tudniillik pénzt és időt nem sajnálva úrturistává „válík”. Szép magyar népmese, melyben a hős elnyerte jutalmát, és egy ország örült az ő örömeinek, és hetedhét országra szóló vigasság

A hangolásról, a hangolóról eszembe jut egy kis epizód az életemből. Sok-sok évvel ezelőtt szüleim és húgom Horvátországba utaztak, Kris öcsémmel ketten maradtunk otthon. Anyukánk hagyott nekünk pénzt otthon, természetesen reggelire, ebédre, vacsorára. Csakhogy mi kellő ifjonti magabiztosággal máshogyan ítéltük meg a helyzetet. A pénz nagy részét nem valami kulináris, de még csak nem is kulturális élvezetre költöttük. Bizony-bizony, vettünk egy hangológépet, hogy megfelelően be tudjuk hangolni a gitárjainkat. Amikor anyuék hazajöttek a nyaralásból, és kérdezték, hogy „na, finomakat ettetek, fiúk?”, válaszként előhúztam a zsebemből a hangológépet. Mert úgy gondoltuk Krissel, hogy bizony hangoló nélkül egyszerűen nem tudjuk folytatni az életünket, a zenélésünket. Mondanom sem kell, hogy izgalmas volt látni a szüleink arckifejezését a hangológép láttán, a magyarázat hallatán.

Hangolni művészet. Gitárt, hegedűt, zongorát, dobos, hát még egy hárfát. Hangolni művészet. Barátságot, szerelmet, szülő-gyerek kapcsolatot, ember-ember kapcsolatot. Hangolni művészet. Isten-ember kapcsolatot. A jakabi igeszakasz első mondata is utal arra, hogy sokszor bizony nem vagyunk Istenhez hangolva: „*Ne tévelyegjetelek, szeretett testvéreim...*” Az előbbi képet továbbgurítva azt is mondhatnám: „*Ne játszátok tovább az életetek zenéjét ilyen hamisan, hanem hangoljátok!*” Mert hamisan játszani egy életen át veszélyes, sőt életveszélyes. Ugyanis ha folyamatosan hamisan játszunk, akkor a végén nem

halljuk meg, hogy mi a különbség a tiszta és a hamis hang között. Ha nem hangoljuk be magunkat az élet alaphangjára, akkor annyira megszokjuk a hamis dallamokat, hogy a végén az válik természetessé, ami valójában nem az.

Kempis Tamás világhírű művének címe: *Imitatio Christi*, vagyis *Krisztus utánzása, imitálása vagy – ahogyan magyarul megjelent – Krisztus követése.* Ennek a címnek az analógiájára a mai vasárnapot így neveztem el: *Intonatio Christi*. Cantate vasárnapja így lehet a Krisztushoz intonálás, az őhozza hangolás vasárnapja. Adja Isten, hogy tudjuk hozzá hangolni az életünk zenéjét úgy, hogy diszharmóniából harmónia születhessen, hogy húsvét után négy héttel megtalálhassuk a közös hangot a Feltámadott zenéjével, az élet muzsikájával! Legyen az *Intonatio Christi* ünnepe az elveszett kezdőhang újramegtalálásának az ünnepe! A hangolás művészeinek diadala. A krisztusi frekvenciára történő (újra)csatlakozás öröme. ■

DR. GÁNC S TAMÁS

KÉPINK ILLUSZTRÁCIÓ - FOTÓ: LEO WIELING / UNSPLASH.COM

kezdődhetett el. Emlékszem, hogy amikor az említett úrturista-úrturista az űrben tartózkodott, magyar diákok „ráhangolták magukat az űrbázisra”, és a sikeres kapcsolatfelvétel folytán képesek voltak kommunikálni a világ ötödik úrturistájával. [...]

Ráhangolás, hangolás, a hullámhossz megtalálása, az *intonatio* döntő fontosságú az élet számos területén. Nem kivétel ezalól az ember vallásossága, az Istenhez való viszonya sem. Istenre hangolódni, az ő alaphangját átvenni és arra hangolni a saját életünk hangszerét, azt hiszem, az a küzdelem, amely alapvetően meghatározza kereszténységünk hétköznapijait éppúgy, mint az ünnepeit. Ma, Cantate vasárnapján, vizsgáljuk meg magunkat, és tegyük fel a kérdést őszintén: húsvét után négy héttel vajon tisztán szól-e bennünk még a feltámadás dallama, vagy sem? Nem hangolódtunk-e el húsvét óta, nem játszunk-e kicsit hamiskásan mindennapjaink zenéjét, életünk kompozícióját? Megvan-e még bennünk a feltámadás alaphangja, természetes élettel teli muzsikája? Van még fülünk a tiszta hangra? Hozzá tudjuk hangolni magunkat az isteni zenéhez? [...]

Karácsonyi karanténszülés

KÉPUNK ILLUSZTRÁCIÓ - FOTÓ: KELLY SIKKEMA / UNSPLASH.COM

Nem, kedves Olvasó, nem néztem el a naptárt. Pontosan tudom, hogy most húsvét és pünkösd ünnepe között járunk, és nem a szenteste története „aktuális”. Azonban vannak közöttünk olyanok, akik számára mégis.

A környezetemben több kismama is ezekben a napokban, hetekben adott életet gyermekének. Egyiküknek sem ez volt az első szülése, így már korábban is átélhették, mit jelent az Úristen Éva és nőnemű utódai számára adott büntetése: „...fájdalommal szüled gyermeked...” (1Móz 3,16b). Gondolataikat nem csak az efeletti aggodalom töltötte ki, mindennapjaira a koronavírus-járvány okozta teljes bizonytalanság is többszörösen rányomta bélyegét.

Egyikőjüktől levelet kaptam a szülés előtti napokban. Többek között arról írt benne, hogyan, milyen szívvel éli meg a rá váró helyzetet: „Számomra több bibliai történet is személyessé vált ezekben a napokban. [...] Máriaanak utolsó hónapos várandósként kellett közel százötven kilométert megtennie Betlehemig. Odaérkezve pedig nem volt helyük, csak az istállóban. Nem mondhatnám, hogy ez egy először szülő fiatalasszonynak ideális szülőszoba volt. Belegondolva, az istállóba zárt állatok bűze, az állatok ürítéséből a levegőben terjedő baktériumok sem nyújtottak ideális körülményeket a szüléshez. Ráadásul Má-

riával nem volt ott az anyukája vagy falujának a bábája, csak a fiatal (valószínűleg tapasztalatlan) férje. Én is kevesebb mint egy hét múlva fogok szülni, és nem olyan ideális körülmények között, ahogy szeretném. Isten kezébe teszem le imádság által a szülést és a kisgyermek életét is.”

Hála Istennek, azóta már ő is kezében tarthatja egészséges, Sámuel nevű kisfiát, amely név nem mellesleg azt jelenti: az Isten meghallgatott.

Életünk emlékezetes vagy meghatározó eseményei mindig akkor következnek be, amikor nem a megszokott rendben vagy körülmények között éljük az életünket. Amikor – pozitív vagy negatív irányban – kilépünk a komfortzónánkból. Sokszor ilyen esetekben értjük meg a másik ember helyzetét, ilyenkor telnek meg élettől a másoktól már talán unalomig hallott történetek, vagy elevenednek meg a jól ismert, többször olvasott és hallott bibliai események.

Néhány évvel ezelőtt egy Fülöp-szigeteki ismerősöm elmesélte egy emlékezetes nagypénteki miseélményét. Azon a szigeten, amelyen az esemény történt, kisebbségben vannak a keresztények. Hogy a keresztényüldözők ne zavarhassák meg az egyházi alkalmakat, a hívekre katonák vigyáztak a nagyhét folyamán. A templom környékét állig felfegyverzett katonák lepték el, s az épületbe csak motozás után lehetett belépni, nehogy valaki fegyvert csempésszen be. „Akkor, ott személyesen átélhettem a tanítványok nagypénteki félelmét – emlékezett vissza ismerősöm, majd így folytatta: – Félelmetes volt a katonák sorfala között haladni, miközben bármelyik percben bekövetkezhetett volna a vérengzés. Jézust követve, mégis a magunk életét féltve telt az idő. Egyedül az imádság ereje adott békességet a szívünkbe.”

Mindennapjaink során sokféle élethelyzetbe kerülünk, s mindegyik az Istenrel való találkozás lehetőségét rejti. A kérdés az, hogy aggodalmaink, félelmeink közepette is meglátjuk-e, felismerjük-e a békesség forrását.

■ BZS

Boríts be csöndeddel

*Tedd csendessé imádságomat, Uram.
Végy föl
csended isteni gazdagságába,
abba a teljességbe,
amelyben megnyugszik a lelkem.*

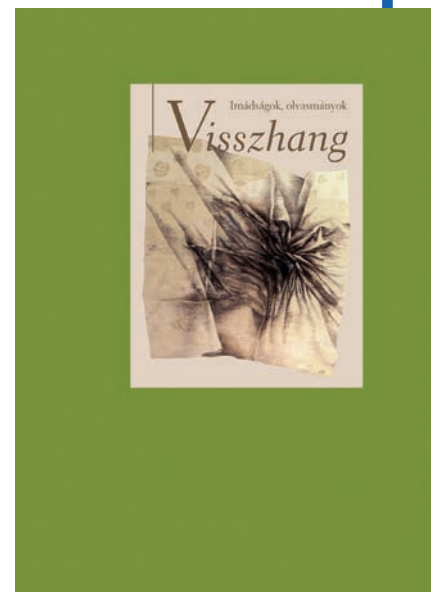
*Távolíts el belőlem mindent,
ami nem tőled származik,
amely nem a te tiszta,
áttetsző, irgalmas jelenléted.*

*Csitiítsd el vágyaimat,
képzelgésemet,
szorongásaimat,
indulataimát és szenvedélyeimet.
Borítsd be csöndeddel
panaszaimat.*

*Járd át csöndeddel
türelmetlen természetemet,
ne legyek hangoskodó és önző,
se szavaimban, se tetteimben.*

*Borítsd be csöndeddel
imádságomat is,
hogy tiszta vágyakozássá egyszerűsödjék,
amely egyedül reád tekint.*

*Szálljon le csönded lényem legmélyére,
és váljék hatékonyá,
hogy fölemeljen hozzád,
szeretetedbe. Ámen.*

Forrás: Szabó Lajos (szerk.): Visszhang. Imádságok, olvasmányok. Luther Kiadó, Budapest, 2019. 3., átdolgozott kiadás

KARANTÁN ÉS ÉN 2.

Szubjektív beszámoló arról, amikor nem történik semmi

Az időjárás-előrejelzést olyasmi műfajnak tekintem, mint a könyvkiadást. Ha már megvolt, akkor biztos. Szóval, hiába szólt a szomszéd, hogy „bemondta a pesti ember, havazni fog”, nem nagyon hittem. Másnap reggel aztán tényleg pilinkázott a hó. Ja, hogy ez ennyi? Jól van, akkor most a kecske is jóllakik, a káposzta is megmarad, nyugodtam meg.

Reggeli után tanultunk a fiammal, amikor pedig elfáradt, ahogy minden más napon is, volt egy kis sétaidő beiktatva neki a következő lecke előtt. A férjem ajánlkozott, hogy jár ő egyet a gyerekkel, én meg addig csináljam a dolgom. Mert ugye közben nekem is megy már a hit-tan, ezért be kellene hatolni a „Kréta”ba”, hogy ezt hivatalosan tehessem. (Ez az a rendszer az interneten, amely – többek között – lehetővé teszi, hogy a tanárok házi feladatot adhassanak a gyerekeknek a távoktatás keretei között.)

Lehet, hogy ez a név valami tévedés, és inkább páncélszekerénynek kellene hívni, mert a rendszer napok óta feltörhetetlennek bizonyult. Hogy szét ne durranjak mérgemben, időnként hámoztam egy-egy répát, petrezselymet, krumplit a levesbe, így aztán végül az ebédünk is szépen készülgetett. Ám egyszer csak kinéztem az ablakon, és egy gyerekkori

élményem villant be. Két ember, dacolva az elemekkel, törtet előre a hóban. Az idősebb korosztálynak talán beugranak a tévés tudományos híradó, a Delta kezdőképei. Hát körülbelül ezt láttam kinn. Megérkezett a férjem és a fiam, átfagyva, hóvihartól elgyötörten, győzelmesen. Egy pohár jó meleg tea sokat javított a kedélyükön. Így március derekán...

A délutánt jobbnak láttam benn tölteni a gyerekekkel. Így utólag már nem látom jobbnak, de mindegy. Estére eljutottam odáig, hogy egye fene, előveszem a téli overallokat, bármit, de ezen a zsvajvon osztozni kell az utcabeliekkal. Önzés volt a négy fal között ezt mind egyedül élvezni.

Hála Istennek, csendesedett a szél, lehetett hógolyózni, hóembert építeni. Célba dobást is ajánlottam a gyerekeimnek. Igaz, én a villanyoszlopokat szerettem volna célnak, nem saját magamat, na de ki törődik ezzel! Az is lehet, hogy csak nem látnak teljesen jól. Majd elviszem őket szemészetre. Ülünk majd a hosszú, homályos folyosón a kényelmetlen fémpadokon, és várjuk, hogy sorra kerüljünk. Vadidegenekkel állunk szóba, és már tudni fogjuk, milyen nagyon értékes lehetőség ez.

Tehát megvolt a gyerekekkel a tesi. Mozogtak, kipirultak, utána újra használhatóak lettek. Közben imádkozgattam azokért, akik valóban zárt térben töltik ezeket a hosszúra nyúló napokat. Ott-hon rá is írtam pár ismerősre, aki szigorú karanténban van. Van-e esetleg valamire szükségük. Beakasztani a kerítésre egy táskát nem nagy dolog.

A leckékkel folytattuk. A felsős lányom árgus szemmel leste az egyetemistákat. Az, hogy ők fegyelmezetten tanulnak, előbb meglepte – párszor ellenőrizte is a dolgot –, aztán úgy döntött, követi a példájukat. A kicsi könnyebben kijelentette, hogy ő bizony elfáradt. Ilyenkor újabb és újabb biztatás, kis szünet és nekiveselkedés után készül csak el a feladat. És az idő előrehaladtával egyre nehezebben és nyugósebben.

Vannak könnyebb napok, amikor a fiam kevésbé megviselt. Vannak rosszabb napok, amikor már én is megviselt vagyok.

Lassan jövünk bele az állandó fotózásba és videózásba, amelynek az eredményeit mind fel is kell tölteni a számítógépre. Az online testnevelésnél például több ponton is elakadtunk. Én már a felvételnél is nehezen tartottam magam, hogy ne remegjen a kezemben a telefon, amivel rögzítettem, hogyan mozog két percig a lányom. Nagyon vicces volt számomra ez a jelenet. Az igazság az, hogy esténként a hölgykoszorú egy órát tornázik önként és izzadva. A kicsi azonban a megadott feladatot tiszteletben akarja tartani, ezért riszált két percet – tánc címen. Ám a dolog nem volt egyoldalú. Mikor a fiam tesifeladatát felvettük, én ráztam vele zenére, akkor meg a lányom remegett a hahotázástól.

A feltöltésnél viszont már egyikünk sem boldogult. Illetve a férjem boldogult volna, de ő, aki eddig csak címszavakat írt le a prédikációból, magyarul vázlatból tartotta az igehirdetést, időnként visszavonul, és küzd a saját munkájával. Mindent lejegyezni rövidítések nélkül kerek mondatokban, aztán felvenni hibátlanul

felolvasva a szöveget – nem könnyű. Tudom, mert magam is ezzel foglalkozom a hittananyagok esetében. A gyerekek nehezebben haladnak az olvasással – jelezte több szülő is. Inkább legyen hangzóanyag a hittan. Ami persze jogos, de nem olyan egyszerű haladni vele, ha mindig megkérjük közben valamire az embert. („Anya, hol van zsepi?” „Tíz éve ugyanott!” „Anya, ihatok?” „Na jó, csak ma, csak te...” „Anya, nem találom a ceruzám, tollam, cipőm, poharam, macskám, egerem...” Huh!)

Szóval, apa általában azonnal segít, de néha begubózik a maga gondjával, és mi is próbálkozunk a virtuális világba hatolással. A tesifeladat videó, ezzel különösen nehezen boldogultunk. A lányom ötletelt, én nagyokat nyeltem. Végül felhívta az osztálytársait, és röpködtek a „drive”-ok, „megabájtok”, „tömörítőprogramok”. És megoldották. Megpróbálták elmagyarázni, de úgy döntöttem, nem baj, ha megvan a gyerekek is a feladata. (Mellesleg este kiszótárastam a hallott szöveget. Nem kell nekik mindig tudni, milyen nagyon nem értek a számítógéphez...)

Két nappal később derűs tavaszra ébredtünk. A liliumfák lefagyott bimbói ugyan elkésztő látványt nyújtottak, de az élet ment tovább. Újra lehetett kertbe menni, rugdosni a labdát, trambulinozni, kutyát futtatni. Úgy éreztem, van remény. Ez a napi két-három óra, amit a gyerekek az udvaron töltenek, maga az édenkert. Kicsit olvastam, sütöttem, élveztem a csendet. (Na jó, ezt csak úgy tudtam, hogy kizártam a két kicsi kinti nyafogását. Tudom, szeretetből nyag-

gatják egymást, de attól még bele tudok fáradni időnként.)

Nagyon jót tett, mert az az igazság, hogy napi szinten kitalálni, mit is főzsek, nekem kihívás. (Most nincs az se, mint nyáron, hogy „megnézem, mi érik, és azt fogunk enni, kész”). Na, de nem sokáig tartott a derűs szabadság. Újabb két nap múlva elfagyott megint minden. A ruhászekrény átpakolását mindenesetre felfüggesztettem. Majd júliusban elrakom a téli holmit, addig készenlétben fog állni, nincs mese.

A következő melegfront idejére esett a fiam műtétje. Ki kellett szedni a fémekeket, amelyekkel össze tudták rakni a könyökét még februárban. Rengeteg telefonálgatás, sok egyeztetés után a férjem ment el vele a klinikára.

Aznap egy gyerekekkel kevesebb volt itthon. Az ember azt hinné, hogy szépen utolértem magam, el tudtam végezni rengeteg házimunkát, felvenni új anyagrészeket. De alig jutottam valamire. A szívem egyik sarka folyton a kis betegemmel volt tele. Imádkoztam, újra meg újra Istenre bízam őt és az apukáját, az orvost, a gyógyulást, a hazafelé utat, aztán megint előlről. Nem nagyon jutottam tovább ennél. Csak az vigasztal, hogy ha engem, gyarló embert így lefoglal a fiam sorsa, mennyivel inkább hihetem, hogy mennyi Atyánk gondol ránk ezekben a napokban!

A felvett és a kinyomtatott igehirdetések nézettsége és keresettsége elképesztő. Az emberek elolvassák, megnézik, várják, vissza is jeleznek („Volt benne egy hiba: igehirdetés helyett igenhirdetést írtak!”), ami még akkor is biztató, ha ez kritika is egyben. Bár sok-sok ellenőrzés és javítás után adjuk közre a kész istentiszteletet, még mindig lehet jobban figyelve dolgoznunk. Viszont nem hiába dolgozunk.

A húsvét közeledtével borítékban küldök egy kis meglepetést (színezőt, receptet, biztató szavakat) a tanítványaimnak. Egyenként írok nekik: kézzel, papíron. Az ember nem is hinné, ez mennyi ideig tart. És hogy mekkora levélhegy lesz belőle. Jó időben feladom, szerda felé már érkeznek az első köszönömők. Hálas vagyok. Kicsit sikerült becsempészni az ünnepet ebbe a furcsa, virtuális térbe zárt tavaszba.

■ FÜLLER TÍMEA

FOTÓK A SZERZŐ ARCHÍVUMÁBÓL

Mának is üzenő múlt

Gyülekezettörténeti érdekességek

Bizonyára olvasóink közül is sokan nehezen viselik, hogy a koronavírus-járvány miatt nem léphetik át szeretett templomuk küszöbét. Azét az épületét, amelyben lelkileg töltekezni lehet, amelyhez oly sok kedves emlék fűz, amely összeköti az egyházközségi múltat a jelenel. Érdeemes fellapozni a gyülekezettörténeti iratokat, mert elődeink a nehéz időszakra is bőven kínálnak követendő példákat egyházszereplésből, evangélikus elkötelezettségből, erón felüli áldozatkészségből vagy épp a jó ügyek melletti kiállásból. Ezekből ismertetünk néhányat..

M inél régebbi egy gyülekezet, a történetében annál inkább nyomon követhető a magyar történelem eseményeinek befolyása. Lutheránus őseink számára sem volt mindig természetes, hogy az Isten dicsőségére épített lelki hajlékban tartsák istentiszteleteiket. Bármilyen volt is ennek az oka – pénztelenség, vallásüldözés vagy háborúk –, generációról generációra élt ben-

nük az ösztön: ha nincs, építeni kell; ha elpusztult, újra kell alkotni; ha „kinőttük”, akkor nagyobbat kell létrehozni.

Rőzséből kővé

A békéscsabai Nagytemplom a hetvenhat méteres tornyával, ötvenkét méteres hosszával, háromezer-ötszáz ülőhellyel a történelmi és a mai Magyarország,

sőt Közép- és Kelet-Európa legnagyobb evangélikus temploma. A monumentális, gyönyörűen felújított épületet látva ma már nehéz elképzelni, hogy a Felvidékről 1718-ban Csabára érkező szlovák nyelvű evangélikusok eleinte rőzséből font, sárral tapasztott, úgynevezett paticsfalú templomban tartották istentiszteleteiket. Letelepedésük után szinte az első teendőik egyike volt az épület elkészítése, hogy ne a szabad ég alatt kelljen az igét hallgatniuk. Kőtemplomuk – amely a törökidő utáni első evangélikus kőtemplom volt a Tiszántúlon – csak 1745-ben lett. Sok küzdelem árán bár, de egy év alatt építették fel.

A szentesiek jóval több próbatételt kiállva szentelheték fel az imaházukat. A telekvásárlás és az anyagiak összegyűjtése után 1815. június 18-án tették le az épület alapkövét. Az építkezés harmadnapján egy óriási felhőszakadás úgy átázta az addigra már viszonylag magas vályogfalakat, hogy le kellett bontani őket. A következő évben még nagyobb akadály hárult az építkezés elé: árvíz öntötte el a területet. Így csak 1817-ben került tető alá az épület. De korai volt a szentesi hívek öröme: a következő esztendőben egy orkánerejű szél lesodorta a tető nagy részét – még a szarufákat is kiemelte a helyükről. A gyülekezet tagjainak tetemes költségükbe került a helyreállítás. Az alapkövetétel után öt évvel, 1820-ban tarthattak az imaházban istentiszteletet.

Engedélyért folyamodva

Számos gyülekezetünk történetében jellemző momentum, hogy nem nyugodtak bele a kor rendelkezéseibe, hanem az egyházközség kijelölt tagjai makacs módon addig kilincseltek a különböző hivatalokban, míg elérték céljukat.

Az 1722-ben alapított sárszentlőrinci gyülekezet néhány évtized alatt kinötte kis sártemplomát, és egy ezer főt befogadni képes kőtemplom építését tűzte ki maga elé. Mária Terézia uralkodásának idején, a türelmi rendelet előtt igen merésznek bizonyult a lőrinciek álma, ám ők nem adták alább. Egészen Pozsonyig és Bécsig men-

A békéscsabai Nagytemplom

tek, hogy kijárják az engedélyt az utcasorból kiemelkedő, tornyos, nagy méretű lutheránus kőtemplom építésére.

Az ország másik végéből, Nyíregyházáról is érkezett a bécsi udvarhoz lutheránus ügyben kérelem. Károlyi Ferenc gróf személyesen utazott 1755-ben az uralkodóhoz, hogy evangélikus telepei számára megszerezze az engedélyt a naponkénti könyörgés tartására, illetve nagy ünnepeken úrvacsora vételére.

A Győr-Moson-Sopron megyében található lébényi gyülekezet múltjában is felfelbukkannak különböző folyamodványok és kérvények. II. József császár 1781-ben kiadott türelmi rendelete engedélyezte, hogy ahol legalább száz evangélikus család él, templomot és iskolát építhetnek maguknak, lelkészt és tanítót hívhatnak. A Moson vármegyei hatóság azonban adótartozásra hivatkozva meg akarta tagadni a környékbeli evangélikusok kérelmét. Ám helytartótanácsi fellebbezés után mégis megérkezett a hatósági engedély, és 1786-ban Öttevénnyel, Magyarakimlével és Halászival összefogva újraalakulhatott a lébényi gyülekezet.

Utcanév a lánglelkű költőről

A magyarországi evangélikus egyháztörténetben arra is akad példa, hogy egy település vezetőségének javaslatára neveznek el evangélikus személyről utcát. A Pest megyei Csömör képviselő-testülete az 1848-as szabadságharc ötvenedik évfordulója alkalmából 1898. „Mártius” 15-én ünnepi díszközgyűlést tartott. A fennma-

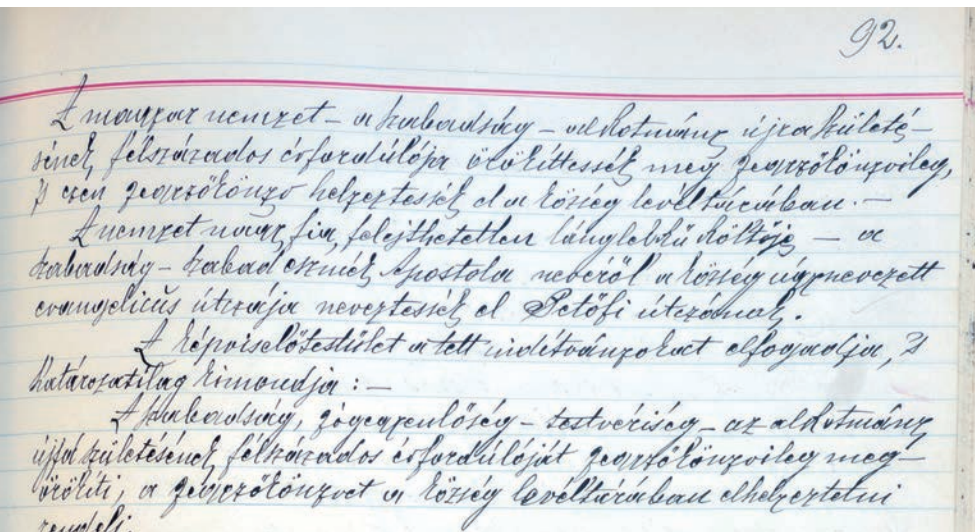
FOTÓK: MAGYARI MÁRTON

Sárszentlőrinc temploma

radt jegyzőkönyv alapján a község jegyzője, Bitskey Gyula az alkalmon emlékeztette képviselőtársait: „Félszázada annak, amidőn – talán épp ez órában – országunk fővárosában nemzetünk felejthetetlen

nagy költője ajkáról a »Talpra Magyar, hí a haza« szózat elhangzott! Félszázada annak e napon, hogy a Magyar Nemzet hosszú tespedéséből, 's elnyomatásából felébredt – újjá született és helyet foglalt a nagy szabad nemzetek sorában, helyet vívott ki magának a világtörténelem soha el nem múlható, letörülhetetlen lapjain.” Majd a későbbiekben így folytatta: „A nemzet e nagy ünnepén mint e hazának hű fia kegyeletünk adóját nem róhatjuk le másként, mint hálás emlékezetünkkel. Azért, hogy a magasztos eszmék iránti hódolatunk paraszát a késő utódok kis községünkben megtalálhassák, indítványozom [...]: A nemzet nagy fia, felejthetetlen lánglelkű költője, a szabadság, szabad eszmék Apostola nevére a község úgynevezett evangelicus utcája neveztesse el Petőfi utcának.”

A csömöri evangélikus templom, iskola és lelkészlak utcája – amely utcában hosszú évtizedeken keresztül csak lutheránusok laktak – mind a mai napig az evangélikus költő, Petőfi Sándor nevét viseli.

FOTÓ: VARGOSZ

1898-ban díszközgyűlés volt Csömörön a pesti forradalom ötvenedik évfordulóján – a jegyzőkönyv részlete

■ BODAZS

Segítség a segítséghez

Németh Zoltán gyülekezeteink jelenéről, lelkisegély-vonalról

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

„Gyülekezeteink jelenleg azzal szembesülnek, hogy ahhoz, hogy majd a krízis végeztével ne erodálódott, hanem fejlettebb formában kapják vissza önmagukat, arra van szükségük, hogy egyre inkább meglássák és megéljék, hogy mit tudnak tenni egymásért, a közösségükért” – fogalmaz Németh Zoltán evangélikus lelkész. A Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Irodája Gyülekezeti és Missziói Osztályának vezetőjével a koronavírus-járvány időszakában megváltozott gyülekezeti életről, az ökumenikus egyházi lelkisegély-vonalról és más támogatási formákról beszélgettünk.

– A koronavírus-járványra a gyülekezeti és missziói osztály többek között azzal reagált, hogy *Segítség a segítséghez* címmel kiírt egy rövid határidejű szolgálatot támogató pályázatot az evangélikus gyülekezetek számára. Milyen célokat nevez meg a pályázat?

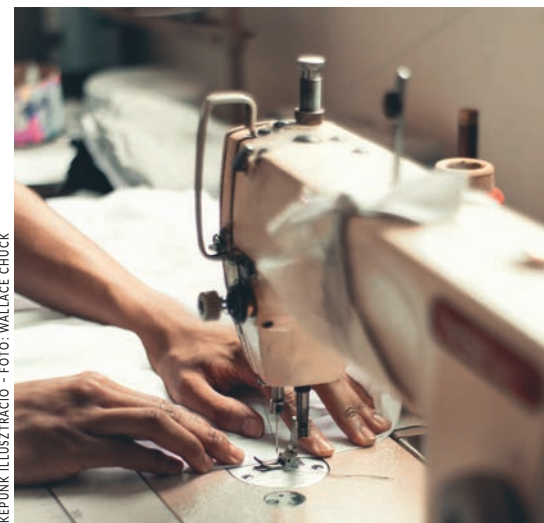
– Tiszteletre méltó az az elkötelezettség és szolgálatvállalás, amit a lelkészek és a gyülekezeti tagok egymásért, a közösségükért tesznek mind az ígérdezés, mind a személyes gondoskodás terén. Öröm számunkra részt venni ebben, segíteni a szolgálatokat. Keressük a felmerülő igényeket, és törekszünk rá, hogy a lehetőségeinkhez mérten próbáljunk segítséget nyújtani bennük. A 2020-as

évi költségvetésünk összeállításakor még nem láthattuk előre, hogy az idei év első fele megváltozott élethelyzetben fog telni. A koronavírus-járvány megjelenésével átgondoltuk az aktuális céljainkat. Több projektünket lemondtuk vagy átütemeztük, így sikerült első körben hárommillió forintot felszabadítanunk, amellyel lehetőségünk nyílt a krízishelyzetben a gyülekezeti munkát segíteni. Fő kérdésünk most is az volt, hogy miben tudunk segíteni. A pályázati kiírásban úgy határoztuk meg az alapvető célokat, hogy a gyülekezetek láthassák, milyen területekhez tudunk anyagi segítséget nyújtani. Lehetőségként a karanténban lévő testvéreinkről való gondoskodásnak, az

idősek ellátásának, a gyermekfelügyeletnek, az online istentiszteletnek infrastrukturális megteremtésének és a bevételről elesett testvéreinknek a támogatását jeleltük meg.

– A pályázattal huszonkilenc gyülekezetnek tudtak segíteni. Milyen eredményekről, tapasztalatokról tud beszámolni?

– Öröm volt látni, hogy a pályázó gyülekezetek részéről már az első pillanattól kezdve érezhető volt valami pluszlelkiség, küldetés- és elhivatottságtudat. Mint minden pályázatnál, itt is utólag kell majd beszámolni a tevékenységükről. Sokan elmondták, hogy nagyon eredményesen tudják felhasználni a támogatási összeget. Tapasztalatunk szerint megnyugtató módon, sőt lelkesítően jól alakul ez a fajta segítségnyújtás. Látjuk, hogy ha valahol elindul egy új szolgálat, akkor az más ötletek megvalósítását is magával hozza. Azok a gyülekezetek, akik maszkok gyártásába kezdtek, általában nemcsak ezzel a tevékenységgel segítenek a környezetükben élőknek, hanem például bevásárlással is gondoskodnak a közösségük idős tagjairól. Fabiny Tamás elnök-püspök egy húsvétkor készült interjúban többek között rámutatott, hogy „ha szól a harang, attól még a varrógép is járhat mellette”. Orosházáról érkezett egy

KÉPÜNK ILLUSZTRÁCIÓ - FOTÓ: WALLACE CHUCK

levél, melyben egy elhivatott gyülekezeti tag arról számol be, hogy amellet, hogy az idősök ellátását biztosítják, náluk bizony a varrógépek is zúgnak...

– **A koronavírus-járvány következtében a gyülekezetek eddigi megszokott élete is megváltozott. Milyen nehézségekkel kell szembenézniük egyházközösségeinknek?**

– Azon túl, hogy a gyülekezeteinknek nagyon sok hirtelen jött nehézséggel kell megküzdniük, érzékelhető, hogy a kialakult helyzet olyan lehetőségeket is teremt a közösségeink számára, amelyek normál körülmények között eddig nem vagy csak ritkán adódtak. Most nincs más lehetőség: elsőbbséget kell biztosítani számukra. Ezért a nehézség mellett a ki-

KÉPUNK ILLUSZTRÁCIÓ - FOTÓ: FRED WAGNER

hívás fogalmát is hangsúlyoznám, amely egyszerre igényel többletenergát, de az új lehetőségek, a gyülekezetépülés útját is. Kihívás a személyesen átélt templomi istentisztelet hiánya és az online térben való megjelenés. Gyülekezeteink többnyire nem voltak felkészülve az intenzív online szolgáltatásra. Ezek megvalósítására is számos pályázati igény érkezett. Az online istentiszteletek, áhítatok és bibliaórák elérhetőségeinek összesítése és hirdetése terén nagyon sokat tesz az *Evangelikus.hu* honlap: bemutatja, hogy egyházunkban milyen gyümölcssei vannak a virtuális térbe történő átállásnak. Az adományok és a perselypénz vonatkozásában komoly anyagi veszteség éri a gyülekezeteket. Ebben is törekszük az országos iroda segítségét nyújtani. Kiépítés alatt van az evangélikus online perselyfelület [az online adakozás központi felülete időközben megvalósult, a *Perselypenz.hu* oldalon elérhető – a szerk.], de központi segítséggel is igyekszünk enyhíte-

ni a gyülekezetek anyagi nehézségeit. Tapasztaljuk, hogy mivel a gyülekezeti szolgálat, az istentisztelet meglehetősen interperszonális [személyek közötti – a szerk.] „ügy”, ezért a lelkészek számára is próbatételt jelent, hogy üres templomokban, kamera előtt kell szolgálniuk a gyülekezetük felé. A gyülekezeti tagok is feszültséget élnek át, hiszen számukra is fontos a személyes találkozás, a közösség megélése, az közös imádkozás.

– **Kihívásokról beszélt, melyek egyúttal új lehetőségeket is teremtenek. Mit nevezne meg közülük elsődlegesen?**

– Gyülekezeteink jelenleg azzal szembeesülnek, hogy ahhoz, hogy majd a krízis végeztével ne erodálódott, hanem fejlettebb formában kapják vissza önmagukat, arra van szükségük, hogy egyre inkább meglássák és megéljék, hogy mit tudnak tenni egymásért, a közösségükért. A kialakult helyzetnek már most is vannak nagyon pozitív gyümölcssei: több helyről hallom, hogy az egymásra figyelés, a másokkal való kapcsolattartás felerősödött a gyülekezeteink körében, sőt van, ahol jobban működik, mint korábban, a normál helyzetben. A nehéz körülmények között megmutatózó helytállás és kiállás a régiek elköteleződését erősítheti, és a kevésbé kötődőknek, keresőknek is olyan élményben lehet általa részük, ami a jövőben közelebb hozhatja őket a közösségeinkhez.

– **A Magyarországi Evangélikus Egyház is tevékeny résztvevője az ökumenikus egyházi lelkisegély-vonalnak. Az április 11-től mindennap 8 és 20 óra között hívható +36 80/496-005-ös zöldszámon lelkészek, papok, pszichológusok és mentálhigiénés szakemberek várják a hívásokat.**

– A díjtalanul hívható ökumenikus vonal a koronavírus-járványban érintett egészségügyi dolgozók, betegek és hozzátartozók segítségére jött létre. Azon dolgozunk, hogy a közeljövőben bővítsük a megszólítottak körét, hogy az egyházi intézményekben lakók és gyülekezeti tagok is minél könnyebben tudjanak majd ezen a számon segítséget kérni és kapni. Az eredetileg a Magyarországi Baptista Egyház által elindított kezdeményezést a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa koordinálja. Egyházunk részéről huszonkét evangélikus lelkész vesz részt ebben a szolgálatban. A lelkisegély-vonal az evangélikus és a baptista egyházon kívül a Konstantinápolyi Egyetemes

KÉPUNK ILLUSZTRÁCIÓ - FOTÓ: ÁDÁM ESZTER

Patriarchátus Magyarországi Ortodox Exarchátusa és a Magyar Püskösi Egyház együttműködésében végzi feladatát.

– **Az említett pályázatot követően meghirdettek egy újabbat is a gyülekezetek számára. Milyen célokat neveznek meg benne?**

– A krízis alatt az országos iroda részéről arra törekszünk, hogy több alkalommal próbáljunk pályázati lehetőség útján rövid határidejű, gyors elbírálású támogatást nyújtani. Az első pályázat a gyülekezeti és missziói osztály költségvetésének átcsoportosítása révén valósulhatott meg. Kiírtunk egy újabb pályázatot, melyet a felszabadított vésztartalék terhére hirdetett meg az országos elnökség. A célok az előző pályázathoz hasonlóak. Az országos iroda ezzel is arra törekszik, hogy helyi ötleteket és projekteket igyekezzen felkarolni és támogatni. Ezenkívül a gyülekezeti és missziói osztálynál azon is dolgozunk, hogy ne csak anyagi vonatkozásban segítsünk, hanem egy olyan kiadvánnyal is, amely a beszűkült keretek között segít frissen tartani, megmozgatni annak a lelkét, aki a kezébe veszi.

■ GALAMBOS ÁDÁM

KÉPUNK ILLUSZTRÁCIÓ - FOTÓ: SUJET / PIXABAY.COM

Az akadozásról

Igen, pontosan ezt olvasta fel egy alkalommal a hirdetés végén a presbiter, aki a soros volt azon a héten. „Az akadozásról ne feledkezzenek el!” Én meg rögtön fogtam a ceruzámat, kinyitottam az énekeskönyvemet a végén, ahova a vicces elszólásokat szoktam írni, és lejegyeztem. Akkor még jól megfért a félrehallások, megcsúszott szavak között, aztán valahogy mégsem maradt ott. Az akadozás ugyanis gond, komoly gond.

Hatalmasat nőtt idén a legkisebb lányunk. Hol az ujjá, hol a szára, hol a hossza lesz rövid a ruháinak. Amikor pontosan tudja, kinek szánta a kedvelt pulcsit, nadrágot, akkor csak behajtogatja egy táskába, és átsuhan vele a kiválasztotthoz, beakasztja a kerítésen. Már megbeszéltük, hogy ha lehet, nem nekünk kell learatni a hála gyümölcsseit. Ha nincs terve a kinőtt holmival, egy papírtasakba rakja, és egy segítő szervezethez juttatjuk el. Nemrég a hónaljában megbomlott kis pólót vette le családottan: már ez sem jó méretű.

Éppen betette a többi közé, amikor eszembe jutott, milyen érzés, amikor mi kapunk másoktól megunt vagy levetett ruhákat. Vannak köztük szépek, amelyeknek örülünk. És vannak minősíthetetlenek. Foltos, szakadt, ronggyá foszlott darabok. Amikor ezeket kézbe vesszük, szinte szégyelljük magunkat. Van benne valami megalázó, hogy ezt nekünk még elég jónak gondolták. Valóban több gyereket nevelünk nem túl magas fizetésből, de azért ezek a gyerekek is arra vágnak, hogy csinosak, tiszták, külsőre is kellemesek lehessenek.

Eszembe jut, hányszor varrtam már meg hittanórák szünetében kabátzsebet, felfeslett pulóverujjat, kiszakadt nadrágot. Persze vannak a „divatos” szakadások, de akadnak cikisek is. Nem nagy dolog rendbe hozni. Pár perc az egész, még egy kicsit beszélgethetünk is közben. A legmozgékonyabb gyerek is szívesen elüldögél annyi ideig. Olykor még olyasmiről is beszél egy-egy ilyen csak érte történő pár perc alatt, ami tényleg fontos, ami segít majd célzottan imádkozni érte. Igazán megéri.

Kiveszem hát a névtelen továbbadás tasakból azt a kis szakadással bedobott pólót, és megvarrom. Hadd legyen öröm, hadd legyen ajándék annak, aki rátalál majd. Ez is biznyságtétel.

Folyamatosan érkeznek az adománykérő levelek. A kéregetők sem fogynak el egy-egy parókia ajtaja előtt. Nem vagyok szakértő, mikor, kinek, mennyit, hogyan adjunk. A személyes kapcsolatokban jobban észreveszem, hol van feladatom. Egy-egy szervezetet is tudok jó szívvel támogatni, imádsággal és anyagilag egyaránt. De százfélére képtelen vagyok.

Van olyan közösség, amelynek a körlevelét már csak mély sóhaj után tudom elolvasni. Az ő missziói munkájukat történetesen ismerem. Egyszer csatlakozni szerettem volna hozzájuk, de az alkalom,

Sajnos az ellenkezője is „szembejött” már az évek során. A nagy munkák – toronyépítés, templomfelújítás, oltárkép-restaurálás – közben már nem telik rá, hogy a lelkészt is kifizesse a gyülekezet. És nincs egyedül, legtöbbször családja is van. Ha egy anyának gond, hogy mit tegyen az asztalra az éhes gyerekek elé, mert nincs otthon semmi, az szegényen a közösségre nézve, akár egy gyönyörű, új épület árnyékában is. Elszorul a szívem, ha hasonlót látok. Ezek az esetek viszont nagyon ritkán lesznek láthatóvá. A rászoruló maga is röstelli, titkolja. Nagyon figyelünk kell, mert az elszegényedésnek ez a fázisa még rejtőzködő. Ha sikerül ilyenkor segítenünk, megelőzhetünk sok későbbi keserűséget és elbizonytalanodást.

Mindkétféle elcacskaringózás komoly józanságot követel tőlünk, hogy felismerjük, mi a fontos, és mi nem az. Isten az emberi szívekben lakozik, azt akarja templomává tenni. Igen, kell az épület, a templom, de mindig több egy halom kőnél a közösség maga. És a közösség mi vagyunk. A lelkész családja is. A gyüleke-

KÉPUNK ILLUSZTRÁCIÓ - FOTÓ: SURIYA YAPIN / SHUTTERSTOCK

amiért egy szombatot áldoztam fel, és messzire utaztam el, hogy részt vehessek rajta, nem győzött meg. A csoport tagjai közül sokan megkeseredtek, eladósodtak, szabadulni próbáltak, miközben a vezetők híztak-zsírosodtak, a szolgálatvállalkozás szépen eltartotta egész családjukat. Nagyon visszatetszőnek találtam ezt. Azóta sem tudom, hogyan tud fennmaradni egy ilyen megnyomorító közösség.

zeti tagok is. Ha Atyánkhoz hasonló irgalom lakik bennünk, nem hagyhatjuk, hogy szűkölködjön, nyomorogjon a testvérünk. Tegyük meg, ami rajtunk áll – a saját környezetünkben mindenképpen.

És mi a helyzet a távoliakkal? Sokféle külmisziót támogathat az ember. Imádság és józan megfontolás után egyet válasz-

tottam rendszeresen támogatottnak. És persze figyelek, hogy ha valami jó célt stabil közösség támogat, azt én is segítem, ha tehetem.

Karácsony előtt egy fiatal nő tábla csokit gyűjtött kórházban lévő gyerekek számára. Nem nagyon értettem, mi a cél. A gyermekosztályon töltött heteim, amelyekre saját lurkóim jócskán adtak lehetőséget, engedtek belelátni az ottani helyzetbe. A kis betegek elég nagy hányada valamilyen emésztőszervi gondal – kiszáradás veszélye miatt – fekszik benn. Őket nem nagyon kellene édességgel kísértetni a diéta ideje alatt. Mandulakivételek és vakbélműtétek után sem sokival szokás lábadozni. Az ilyen-olyan balesetek áldozatai töréseik és zúzódásaik között inkább figyelemre, törődésre, egy kis mesélésre, közös játéokra, zenére mosolyodnak el, az feledtetni velük fájdalmaikat és azt, hogy az otthonuktól távol kell lenniük. Ez esetben tehát nem hatott meg a hangzatos kampányszöveg.

Vannak hasonló – inkább egy-egy céget, közösséget reklámozó – pénzadománygyűjtések is. Fővárosunk utcáin többször futottam bele ilyesmibe. Éhező gyermekek támogatására kért tőlem adományt valaki. Erős kételyeim támadtak, nem abban segíték-e éppen, amit pár nappal később a rádióban hallhattam is: elhangzott, hogy az adott szervezet a kis létszámához mérten ilyen és ilyen összeget költött gyerekétkeztetésre. Visszás érzést keltett bennem: hiszen nem a szervezet költött a sajátjából, csak továbbította, amit összegyűjtött.

Az adakozásnak számomra fontos része, hogy nem az adakozóról, hanem a megvalósuló célról szól. Hogy az, aki ad, mindvégig tudja, hogy ő csak eszköz, vagy ha még pontosabban fogalmazunk, igazából csak szemtanú. Mert mindent Istentől kaptam, amim van, és csak abból juttattam vissza valamit, ami tulajdonképpen az övé volt eredetileg is.

✱

Különös belegondolni abba is, hogy egy-egy hónap alatt mire mennyit szánunk a jövedelmünkben. Hány százalék megy el ételre-italra, mennyi rezsire, ruházatra, utazásra, mennyi luxusra, mennyi haszontalan dolgokra. Mert ilyen is van. Ahogy a gyerekeink nőnek, és tudatosul bennük sok minden, már nem igényelnek annyit figurás hegyezőt, világító tetejű ceruzát,

szuperhősös kitűzőt, meglepetésfigurát a falatnyi csokihoz. Régebben nagyobb meccseket vívtam meg, hogy ezek számát józan határokon belül tartsam, de eljött az idő, amikor ez könnyebb.

No, és hogy folytassuk a sort, mennyit költök a gyülekezetem, közösségem fennmaradására? A zsidó nép tíz férfit már életképes közösségnek tartott, mivel ezek a tizedükből tisztességesen el tudták tartani akár a rabbit is. És persze az épületet. Hiszen egy gyülekezetnek is vannak kiadásai. Mi ma már világítunk, fűtünk, a helyet, ahol találkozni szoktunk, karban kell tartani, olykor felújítani,

KÉPINK ILLUSZTRÁCIÓ

máskor csak gondját viselni. Takarítani, ablakot pucolni, füvet nyírni, fákat megmetszeni. És vannak olyan feladatok is, amelyeket nem tudunk magunk elvégezni, amelyekhez pénz szükséges.

Szép, hogy vannak pályázatok, időnként nagylelkű adományozók, esetleg külföldről érkező segélyek, de erre nem lehet alapozni. Ami fontos számunkra, arra időt, erőt és anyagiakat fordítunk. Így van ez egy családban, és – ha elismerjük, ha nem – így igaz egy közösségben is.

Amíg otthon egyedül én takarítottam, engem zavart a legjobban, ha valaki nem becsülte meg a tisztaságot, a rendet. Amióta a nagylányaim is bőven kivesszik a részüket ebből a munkából, nem kell külön figyelmeztetnem egyiket sem, hogy törölje meg a lábát, amikor kintről bejön. Miért magától értetődő hát a gyülekezeti háznál a gondozott növény, az igényesen feldíszített oltár, a szép, friss

virág, a mutatós gyertya? Vagy legyünk kicsit hétköznapibbak: miért van az, hogy alig vesszük észre, hogy tiszta az ablak, a mosdóban ott az előkészített törölköző, a vécépapír, a teremben meleg van? Pedig ezek nem égből pottyant, hanem bizony emberi kéz által létrehozott dolgok.

✱

Az akadozás azonban szembetűnő. A gyülekezet körüli munkákat gyakran csak néhány idős ember „viszi a hátán”. Az adakozást sokszor csak egy kisebb csoport tartja fontosnak. Az egyház-

fenntartói járulék nevetségesen alacsony összegét sok ember csak a presbíterek többszöri látogatására „kegyeskedik” befizetni. Ha valami, hát ezek nem természetes dolgok.

Tudom, hogy kapni jó. Az ige mégis azt mondja, jobb adni, mint kapni (ApCsel 20,35). És ha belegondolunk, milyen érzés rászorulónak lenni, aki valóban függ mások jóindulatától, beláthatjuk, hogy inkább az adni képesek oldalán szeretnénk állni. Ha pedig ott állunk, akkor valószínűleg el kell gondolkodnunk, hogy rendben van-e, Isten szerinti-e a pénzbeosztásunk.

Nekem újra meg újra felül kell vizsgálnom életemnek ezt a területét (is). Ha akad még, akit rajtam kívül érint ez a kérdés, csatlakozhat hozzám. Legyen rá gondunk, hogy ne az akadozásra kelljen bennünket figyelmeztetni.

■ – FÜLLER –

Tanyagondnokok szolgálata

Folyamatosan úton vannak, nincs idő megállni

A mostani rendkívüli helyzetben különösen nagy segítség az időseknek, ha van, aki kiváltja a gyógyszerüket, elintézi a nagybevásárlást, vagy elviszi őket az orvoshoz. Demen Szabolcs mesélt nekünk a járványhelyzetben átélt napokról a Joób Olivér Szeretetintézmény tanyagondnoki szolgálatában.

„Elindultam reggel a konyháról elvinni a reggelit az Oltalom Szeretetszolgálathoz. Utána kórházba vittem egy idős ember-társunkat a pulmonológiára, majd az élelmiszerbankos adományért mentem. Felvettem az üres edényeket, hogy visszahozzam őket a konyhára, és elinduljak az ebéddel, de arra még most várnom kell.

és sürgős recepteket szállít. A csomag-tartóban a gondosan előkészített, színes tetejű ételhordók várják, hogy eljuttassák őket tulajdonosaikhoz. Az alaposan megszervezett, többször ellenőrzött létszám ellenére is adódnak olykor problémák: „Volt olyan, hogy a napokban kicsit megcsúszott az ebédszállítás, és rögtön

FOTÓ: KODÁK JÁNOS

Demen Szabolcs ötletes fogadóedénybe – vödörbe – helyezi az ebédet

Ellenőrzöm a létszámot, hogy mindenkinek minden meglegyen” – számol be Demen Szabolcs a reggeli órákban addigi teendőiről.

Ahhoz, hogy a nyíregyházi Joób Olivér Szeretetszolgálat mindenkit időben ellásson, a tanyagondnokok folyamatosan egyeztetnek egymással. A különböző körzetekben a bokortanya-lakosság életminőségének javítása a cél: egészségügyi feladatok ellátása, segítségnyújtás vagy ételkiszállítás a rászorulóknak számára. A Volkswagen Transporter egész nap úton van, utasokat, finom ebédet

megkérdezték, hogy minden rendben van-e – meséli Szabolcs. – Van olyan idős ember, aki egyedül él, vagy távolabb lakik a családjá. Szükségük van az ellátásra, támaszkodnak ránk.”

„Abszolút tájékozottak az emberek, figyelik és követik a híreket, mindent tudnak – válaszol a tanyagondnok az ellátottak tájékozottsága felől érdeklődő kérdésre. – Van, aki megijed, pánikba esik, és kilátástalannak tartja a jövőt. De olyan is van, aki reménykedik, igyekszik úgy túlélni a mindennapokat, mintha minden normális lenne.” Ebben a valóban rend-

kívüli helyzetben a tanyagondnokokra is sokszor rendkívüli feladatok hárulnak. Hiába egyeztetnek, akár pár percen belül változhat a menetrend: „A lehető leglogikusabban próbáljuk megoldani a dolgokat. Meg van határozva egy létszám a szolgálat számára, de a feladatokat és a munkát összeadva ez jóval több. Nehéz fix számot mondani, folyamatosan jönnek a bejelentések.” A menetrend változása pedig újabb szervezést igényel: hogyan praktikusabb, merre gyorsabb, mennyi a feladat?

Mivel naponta több emberrel is találkoznak, a tanyagondnokoknak is új egészségítővé vált a maszk és a fertőtlenítő: „A felszerelésünk biztosítva van, még ha az nem is a legprofibb. Van maszk és fertőtlenítő. Igyekszünk vigyázni magunkra és az ellátottakra is.” De mi a helyzet a főmunkaeszközzel, az autóval? „Nagy kihívás az autót tisztán tartani. Embereket, élelmiszereket szállítunk, ezek elég nagy rizikófaktorok, de mi igyekszünk tisztán tartani mindent” – válaszol Demen Szabolcs az újságírói kérdésre.

A nyugodt, csendes bokortanyák világát megtöri a naponta akár százhusz kilométert megtevéő kisbusz motorjának zümmögése. A tanyagondnokok munkája kétségkívül nehéz, de a magukra maradt idősek hálásak minden segítségért. Két feladat elintézése között Demen Szabolcs kissé fáradt, de lelkes hangon megjegyzi: „Minden nap húzós a veszélyhelyzet kihirdetése óta. Nincs megállás, nincs olyan nap, hogy unatkozni. Folyamatosan úton vagyunk, nincs idő megállni” – csapódik be a Transporter ajtaja, és már indul is a következő küldetés.

■ *Lejegyezte: TORDA ESZTER*

Az írás az Evangélikus.hu honlapon április 5-én A tanyagondnokok a járvány alatt is munkában vannak címmel megjelent videóösszefoglaló alapján készült.

A lelkész, aki segítette a gyülekezetének meghalni

Az Amerikai Egyesült Államokban egy Minnesota állambeli gyülekezet, a Lauderdale-i Béke Lutheránus Egyház sikeresen elébe ment a közösség végleges elsorvadásának azzal, hogy radikálisan alkalmazta a „szeresd felebarátodat” parancsolatát. A tavaly év végi történet olyan problémát tár elénk, amellyel hazánkban is számos gyülekezet küzd, és a járvány elmúlásával még többnek szembe kell majd néznie. A trianoni békediktátumnak és ezzel a Magyarországi Evangélikus Egyházhoz tartozók radikális létszámcsökkenésének évfordulójára emlékezünk idén, bezárkózva készülünk a jövő évi népszámlálásra, és számunkra sem ismeretlen a vallásellenesség. Éppen ideje hát megismernünk egy térben és teológiájában távoli példát.

Ha el akarnánk látogatni a minnesotai gyülekezet templomába, egy mellékutcácskát kellene felkeresnünk Lauderdale-ben, amely ráadásul egy hatalmas zajfogyó fal mögött húzódik a külvárosban. És mégsem a földrajzi fekvés – pontosabban a rejtőzködés – volt náluk a legnagyobb probléma.

Haldokló gyülekezet

A korábban a Lutheránus Egyház – Missouri Zsinathoz tartozó gyülekezet egyházához hasonlóan merev, konzervatív

lutheránus vonalat képviselt, s ridegsége alapvetően negatív hatással volt a közösségre, nagyban hozzájárulva annak elsorvadásához. Például nem ordináltak nőket, s talán ez sem számított hívogatónak (bár az utóbbi években nők már vállalhatnak világi tisztségeket). A szabályozás ellenére a lauderdale-i gyülekezet aztán mégis engedte, hogy nők is betölthessenek kiemelt szerepet. Végül csatlakoztak az Amerikai Evangélikus-Lutheránus Egyházhoz, s szélesre tárva templomuk kapuját, egy jóval el- és befogadóbb közösség képét alakították ki. Az igazi újraéledéshez azonban hi-

ányzott az a „valami”, aminek a hirdetése új tagok bevonását eredményezheti. A tényleges határátlépést egy új lelkész hozta, aki átlátva a gyülekezet problémáját, segíteni próbált a közösségnek – meghalni.

A nehézségek között nemcsak rendszerszintű berögződések, de a vallással szembeni előítéletek is meghúzódnak Minnesota államban. Helyi szinten erőteljesen jellemző, hogy az idősebb generáció jár templomba, azonban a gyermekek és az unokák elmaradnak. A fiatalabb korosztályok abban nőttek fel, hogy mindenfelől pedofil papokról és olyan lelkészekről hallottak, akik Krisztust vérbeli kapitalistának leírva jóléti evangéliumot hirdetnek, tehát hogy az Isten szeretetének a tükre az anyagi jólét.

Amikor Dave Greenlund lelkész elfoglalta a helyét a gyülekezetben, a rendelkezésre álló anyagi források apadása miatt a közösség már csak tizenhét hónapot jósolt önmagának. A presbitérium heti hírllevele mindig tartalmaz kimutatást arról, hogy mennyi pénzük maradt, és az hány hétre fedezi az alapkiadásokat. ▶

FOTÓK FORRÁSA: PEACE LUTHERAN CHURCH FACEBOOK OLDALA

A gyülekezet tagjai tetőt javítanak a Karácsony augusztusban projekt keretében

Az új lelkészüket ennek megfelelően informálták úgy – egyébként teljesen józanul –, hogy haldokló gyülekezetbe érkezett. A tagokat meglepte, hogy ő mégis velük maradt, hiszen a kapott feladat így valójában csak annyi volt, hogy ha be kell zárniuk a templom kapuit, akkor az szépen, méltóságteljesen menjen végbe.

„Félrevezettetek. Ez nem egy haldokló gyülekezet. Ez egy halott gyülekezet” – prédikált az első vasárnapon Greenlund, miután szembesült a gyülekezet állapotával. A hívek mégsem hagyták el a templomot haragosan, hanem végighallgatták őt, mert eltökéltek voltak. Greenlund úgy gondolta, hogy a gyülekezet egyetlen eszköze az lehet, ha kicsinyke pénzüket tudatosan költik el. Úgy vélte, ehhez a gyülekezethez a leginkább az illik, ha szélsőségesen értelmezik a „szersz felebarátodat” parancsolatot.

Karácsony augusztusban

Merészet léptek: szétszórtak Lauderdale-szerte több száz szórólapot, hírt adva arról, hogy ingyen elvállalnak tetőjavítást, vízvezeték-szerelést, egyéb, ház körüli munkákat, cserébe pedig nem várnak semmit; aki segítségre szorul, annak nem kell evangélikus kötődésűnek lennie, felekezet nélkülieknek is segítenek. Az alapötlet az volt, hogy felszabadítsák az elszegényedett környéket a hatalmas összegű kifizetetlen számlák szorításából és a szorongásból, hiszen „javul az életminőség, ha működik a vécdé” – szöveg a szlogen.

A környéken alig tudott valaki a gyülekezetéről, s Greenlund tisztában volt vele, hogy az egyházközség kevés új gyülekezeti tagot lesz képes megszólítani. Lauderdale olyan munkások olvasztótégelye, akik láttak már szebb napokat, de mostani rászorultságukat nem vallanák be nyilvánosan, viszont minden gyanús számukra, ami az egyháztól érkezik. A Béke elnevezésű gyülekezet így elvesztette a kapcsolatát a helyi lakóközösséggel, nincs társadalmi bázisa, és a bizalom is kihalt irányában. Mi több, kívülről olyannak tűnt a templom, mintha nem is létezett volna: Greenlund első benyomása szerint folyvást sötétnek tetszett. Úgy festett, mintha soha nem volna nyitva.

Tartottak attól, hogy nem győzik majd a befutó kéréseket. A szórólapok megszólítására azonban csak két asszony válaszolt; az egyikőjükénél a garázsban kellett helyreállítani a betonozást, a másik a lakását akarta kifestetni. A gyülekezet mindazonáltal kitaró maradt, s piknikkel ünnepelte első eredményeit, melyre a környék lakóit is meghívták. A piknik fontos eseménnyé vált számukra, mert olyan helyiek is részt vettek rajta, akiknek megtetszett a projekt, és felajánlották idejüket és rendelkezésre álló szerszámaikat, építőipari eszközeiket. A gyülekezet eltökéltségét jellemzi, hogy felbuzdulva a kezdeti csekély sikereken, hagyományt teremtettek a kezdeményezésből, s azóta minden év augusztusában *Karácsony augusztusban* címmel városszerte kiosztják szórólapjaikat. Házak takarítását, foggyatékkel élők otthonának akadálymen-

tesítését, özvegyek előregedett lakrészének felújítását vállalják (sok helyütt rendszeres világítás sem volt), s mára átlagosan hatvan felújítást végeznek el évente. Ha egy idős embernek vagy egyedülállóknak segítségre van szüksége, akkor Lauderdale lakossága tudja, hogy Dave lelkészt kell először hívni. A gyülekezet tagjai összefogva, szabadidejükben dolgoznak, s nem merül fel a részükről cserébe azt kérni, hogy a megsegítettek jöjjenek el a templomba. Egyszerűen csak elkezdtek megszervezni a közösséget.

A híruk pedig terjed, s az ötlet ragályos lett. Már tucatnyi gyülekezeten kívüli csatlakozott a kezdeményezéshez, s a hálából beérkező adományok elegendők lettek a templom fenntartásához. Egy olyan környezetben, ahol kétkedve fogadták a hívőket, sikerült elérnie a gyülekezetnek, hogy az egymás iránti szívesség és segítőkészség közösséggé formálja a környéken lakókat.

Igent mondani a felebarátnak

Dave Greenlund lelkész azért sem futamodott meg a gyülekezet helyzetéből adódó feladat elől, mert ismerős volt számára a nélkülözésből való kitérés. Elszegényedett családban nőtt fel, anyja depresszióban szenvedett, bátyja sajátos nevelési igényű volt. A férfi, akiről úgy tudta, hogy az apja, tolvaj volt, egy rablás során a rendőrség végzett vele egy lövéssel. Dave tízéves koráig ezermester és alkoholista nagyapjánál tanult Chicagóban, s amikor az idős ember az állapota miatt már nem tudott dolgozni, maga Dave vette át a feladatokat, s ezzel egy új világ nyílt meg előtte. Tizennégy évesen elhagyta az otthonát, építkezéseken kezdett el dolgozni, nappal festett, éjszaka a még üres lakásokban húzódott meg, remélve, hogy így pénzt takaríthat meg a továbbtanuláshoz. Végül sikerült elvégeznie az egyetemét.

A lauderdale-i gyülekezet testre szabott feladat volt számára, hiszen a maréknyi közösség nehéz helyzetben volt, és „mindenkire” igent akart mondani. Nem akarták, hogy bárkit is visszatartson tőlük valamiféle feltételezett előítélet, így radikálisan tágra nyitották templomuk ajtaját. Mindezt annak az egyszerű elhívásnak az értelmében, miszerint „ha a felebarátunknak szüksége van ránk, nyitottnak kell maradunk”.

Greenlund felismerte, hogy bár sok segítő program létezik, gyakran azonban olyan feltételek és elvárások kísérik ezeket, amelyek miatt a rászorulók nem tudják igénybe venni. E téren próbált mászt nyújtani a lauderdale-i gyülekezet: nekik elegendő a segítségkérő telefonhívás. Nem tesznek fel kérdéseket. Vahogy úgy kell ezt elképzelnünk, hogy odacsörgünk Dave lelkésznek, aki valami biztosan tenni fog; ő az, aki mozgásban tartja az embereket, megszervezi, hogy ki mikor és hol tud segíteni. A gyülekezet erőssége, hogy megtalálja azokat is, akik akadályozottak a segítségkérésben: a mentális betegeket, a traumatizáltakat, a bezárkózókat, azokat, akik nem tudják, hogy miként fogjanak hozzá a problémáik megoldásához. Greenlundot nem érdekli, hogy ki gyülekezeti tag, és ki nem az, mert Lauderdale kétezer-ötszáz lakóját tekint a gyülekezetének. A kezdeményezés eredménye pedig, hogy akiken segítettek, azok közül mára sokan maguk is a programok aktív résztvevői.

A gyülekezeti lét ereje

Greenlund érkezése óta a gyülekezet tagsága megkészsereződött, az egyházközség azonban továbbra is szegény maradt. A plébánia tetőzete az összeomlás szélén állt, mert a szigetelése már eredetileg is

Így megpróbálták „házon belül” megoldani a gondot, az épület szerkezetét saját maguk megjavítani. A felújítás során végre arra is sor került, hogy az alagsori gyülekezeti terem elérhetővé tegyék kerekesszékesek, mozgásukban korlátozottak számára, liftet is építve. Ehhez az emberi erőforrást és a szükséges kiegészítőket a környék lakóitól kölcsönözték. A légkondicionálás kialakításához egy helyi cég felajánlotta, hogy felújítanak számukra iskolából leselejtezett darabokat. Végül azonban a tulajdonos új gépekkel jelent meg, állítva, hogy azokat már kifizették.

A gyülekezet létrehozott egy olyan eszköztárat is, ahonnan – a fűrókalapáctól kezdve a hőszivárgást érzékelő infrakameráig – mindenféle, a helyiek számára megfizethetetlen használati cikket lehet kölcsönözni. Beruháztak egy nagynyomású csatornatisztítóra is, amellyel érezhetően sok pénzt takarít meg a környék.

Miközben maga a gyülekezet stabilan kicsi, több százan vallják magukénak a templomot. Lehet, hogy ők soha nem fognak élni az úrvacsorával; lehet, hogy a kereszténységet meghaladott babonáságnak tartják, ennek ellenére átérzik és átélnek a gyülekezeti létben rejlő erőt, a benne megtestesülő jóakaratot, a szíveséget és azt, hogy segítenek (nem csak) az elesetteken, ez pedig bevonzza őket is.

gányossá válni, s Lauderdale gyülekezete ezzel szemben igyekszik hirdetni a „szerezd felebarátodat” parancsolatot – s ennek az egyházon kívüliek is részesei akarnak lenni.

„...minden nép között hirdetni kell az evangéliumot”

Dave Greenlund nem gondolta, hogy a lauderdale-i gyülekezetben szolgálva hírnevet szerez magának. Arra számított, hogy ez az időszak talán csak pár évig tart, amíg a gyülekezet végleg el nem fog. De most minden nehézség ellenére is úgy látja, hogy augusztusban ismét karácsonyt fognak tartani.

Miközben itthon magunk is találkozunk a fogyatkozó lélekszámú gyülekezetek problémájával – melynek oka (egyebek mellett), hogy hitelüket veszítették a nagy történelmi egyházak –, meg kell jegyeznünk, hogy evangélikus teológiánk alapján jelen formájában a lauderdale-iek nem gyülekeznek, sokkal inkább az amerikai „do it yourself” [csináld magad – a szerk.] mentalitáson alapuló, elvilágiasodott, jótékony kalákmunkásoközösségnek lehet nevezni. Greenlund tulajdonképpen tényleg „meghalni” segített a gyülekezetnek, egyúttal feltámadni egy új formában. Felismerte: az alapvető probléma az, hogy elveszítették a társadalmi bázisukat, így az aktív kapcsolatépítés mellett döntöttek, öregdiákok baráti körére emlékeztető szervezetre cserélve a közös hiten alapuló gyülekezetet.

Ez mindenképpen egy olyan hiányra és szükségletre adott válasz tőlük, amelynek betöltésére alkalmasnak kell lennie gyülekezeteinknek, ez pedig alapvetően nem más, mint a közösségi lét iránti vágy. A minnesotai eset tehát pozitív példa lehet előttünk, de csak abban az esetben, ha az ilyen jellegű közösségépítés az evangélium hirdetésének és terjesztésének hatékonyságát növeli. Ha elfeledkezünk Krisztusnak erről a másik parancsolatról, akkor bizony csupán jótékonyági szervezetté válik egy gyülekezet.

Érdeemes tehát másik példák felé is fordulnunk.

■ ISÓ M. EMESE

Az írás a *Kötőszó evangélikus közéleti blogon* április 16-án megjelent cikk szerkesztett változata.

FOTÓ FORRÁSA: COLIN MICHAEL SIMMONS FACEBOOK-OLDALA

Dave Greenlund lelkész

rossz minőségű volt, a tavalyi, Minnesota történelmének eddigi legszélsőségebb téli időjárása pedig hatalmas beázásokat okozott. A gyülekezet nem tudta kifizetni a százezer dolláros javítási költséget.

S így tudnak igazi közösségként működni: a parókiának köszönhetően, annak az iránymutatása mellett. Napjainkban könnyű elveszíteni optimizmusunkat, a perspektívát, könnyű elszigeteltté és ma-

Madarak, fák, gyerekek

Gyerekkoromban volt a családuknak egy kis szőlőskertje. Mivel nagyon apró házban laktunk egy gyártelep közepén, jó volt kimenni a szabadba, nagyokat rohángálni, fára mászni, madárdalt hallgatni. Az egyetlen gond csak a távolság volt. Ha nem esett az eső egy darabig, nem volt sár, akkor el lehetett menni az úton. Viszont ha túl sokáig nem esett, akkor olyan por lett a földúton, hogy a legkisebb szélből is telement vele a szemünk, szánk. Ilyenkor egy hosszabb, erdei ösvényen kerékpároztunk el a közeli leágazásig, ahonnan már csak néhány métert kellett menni a kertig.

Az erdei utat nagyon szerettem. A fák lombja zöld kupolaként borult fölé. A madárcsicsergést nem zavarta meg a mi csendes áthaladásunk. A napfény kis

csíkokban jutott csak le oda, ahol mi ke-rekeztünk, a porszemek is úgy csillantak meg benne, mintha gyémántból lennének. Minden békés és ráérős volt itt.

Ha egy kicsit feltámadt a szél, és megzúgatta a lombokat, különös és titokzatos susogás hallatszott, ami alaposan megmozgatta a fantáziámat. Vajon mit sutognak egymásnak a fák? Talán arról „beszélgetnek”, hogy mi minden történt velük.

– Képzeljétek, az odvamba költözött egy mókuscsalád!

– Az ágamra fészket rakott egy kismadár.

– Jaj, valami matatást érzek az ághajlatomban. Csak nem egy féreg rág?!
– Nézzétek, milyen szépen lengenek az ágaim a szélben! Ugye jól áll nekem ez a tánc?

– Ó, ne is mondd! Engem viszont teljesen összekócolt a csibész! Ki kellene az ilyet tiltani az erdőből, komolyan!

– Jó nektek, hogy még ilyeneken törítek a fejetekek! Engem már úgy összevissza furkáltak a kártevők, hogy minden porcikám fáj bele. Nem tudom, meddig bírom még.

– Ó, egy fa sokat kibír! Az én törzsemet meg összerágták a télen a nyulak. Begyógyul, túl leszünk rajta!

– Nézzétek, az én ágam meg úgy megerősödött, hogy már rám lehetne kötni egy hintát, ha gyerekek járnának erre!

– Ó, csak maradjanak otthon azok az ágtördelő rosszaságok. Egy fiú a múltkor is belém vésett valamit a késével. Nagyon dühös voltam, de hát mit lehet tenni!

– Igaz, van ilyen gyerek is, de olyan is, aki leül az árnyékunkba csendben, vagy sétál szép halkán, elálmélkodva az erdő titkain. Az ilyeneket igazán kedvelem.

– Meg akik a madárodúkat kihozták a múltkor. Még a szemetet is összeszedték a végén.

– Hát bizony, az emberek sem egyformák!

Magamban mosolyogtam ezen a párbeszédem, és arra gondoltam, hogy a fák sem egyformák. Felnéztem a terebélyes tölgyre. Tiszteletet parancsoló, öreg bölcsre emlékeztetett, akinek jó a közelében lenni, és akinek jó ellesni szeléd, igaz szavait. Az árnyéka mindig hűvös volt, igazi megkönnyebbülést hozott a nyári hőség idején. A kis makkok meg olyanok voltak rajta, mintha egy öreg apóka ringatná számtalan ükükunokáját.

Néztem a fenyőket, amelyeken anynyi mókus futkosott, hogy biztos voltam benne, a fenyők nem csiklandósak. Gyanús oldaluk viszont olyan volt, mintha elvágynának innen valahova, ahol jobban érzik magukat. Hát igen, ők itt nem őshonosak.

Figyeltem a tavasszal oly nagy karriert befutó akácokat. Virágzásukkor egész méhrajok lepik el őket, szédítő illatuk, rengeteg viráguk vonzza a sok kis rovar. Nincs olyankor náluk népszerűbb. Aztán ahogy kihajtanak a levelek is, vége a zsongásnak. Egyszerűek, hétköznapiak, kicsit porosak lesznek. Nem is lehet könnyű nekik!

A platánok vaskos derekát mindig ámulattal szemléltem. Szépen hámladozó kérgükben mesefigurák alakját kerestem. Simaságuk vonzott, volt bennük vala-

Ha még nem ismeritek Gryllus Vilmos Biciklizős lemezét, szeretettel ajánlom figyelmetekbe. Igazi jó erdeiúra-hangulatot áraszt.

Nézzétek meg a YouTube-on Neil Bromhall felvételeit a növények titkos életéről! Láthatjátok egy makk kikelését, a hóvirág szirmainak kibomlását, gombák növekedését. Ezekhez a videókhoz sok-sok fényképet kellett egymás után elkészíteni hosszú időn át – például tizenkét órán keresztül óránként egyet, de akár hosszabb idő is lehet –, amikor pedig felgyorsítva lejátsszuk a képeket, rövid idejű mozgásként érzékeljük a valóságban nagyon lassan, hosszú órák alatt lezajló folyamatot. Ezt time-lapse technikának hívják a fotósok; a time-lapse szó az idő múlását jelenti.

mi kiegyensúlyozottság, amit szerettem. A pajtásaimmal sokszor megmértük, hányan érjük körbe őket. Jó volt odasimulni hozzájuk.

A gyertyán levelei olyanok voltak, mintha valami jókedvű papírhajtogató készítette volna őket. A termése meg a divatos csüngő fülbevalókra emlékeztetett. Ő volt az erdő igazi piperkőce. Csak óvatosan mertem közelíteni hozzá, nehogy kárt tegyek a szépségében.

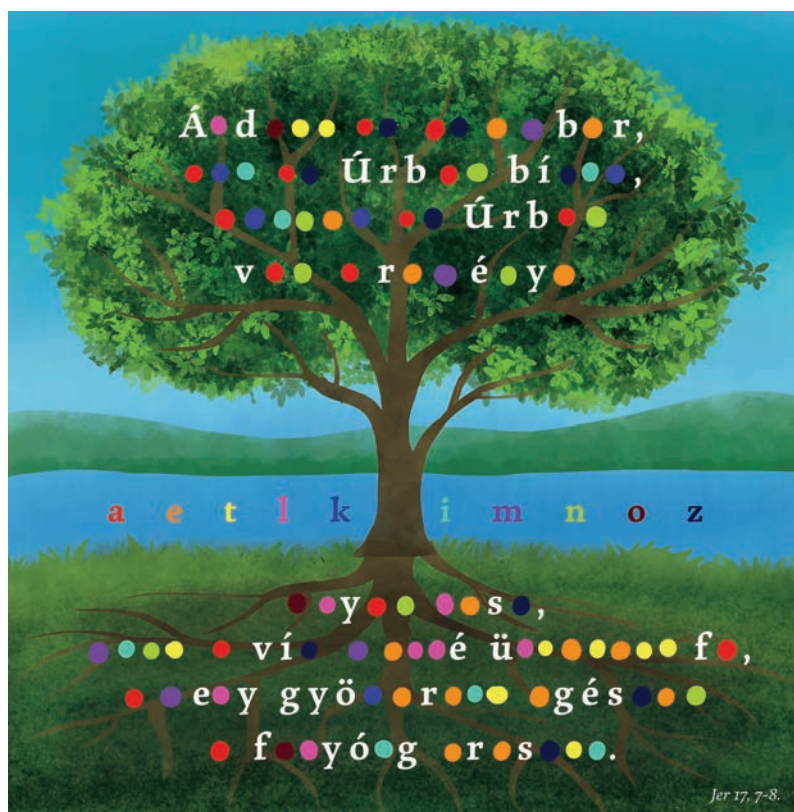
A magas kóris is fülbevalókat hordott termésként, de nagy fehér, esernyő alakú virágai a karfiolra emlékeztettek. Olyan volt számomra, mint egy idősebb dáma, aki olykor kiöltözik, de otthon leginkább konyhában tüsténkedő nagymama. Mosolyogva vettem tudomásul hőbortját.

A patak mellett szomorúfűzek sorakoztak. Lecsüngő ágaik jók lettek volna indiánsátornak. Sajnos ott nem nagyon lehetett játszani, hiszen csak átvágtunk az erdőn. De időnként kaptunk levágott ágakat róla, amelyeknek a hajlékonysága ezerféle játéket hozott elő belőlünk. Fontunk belőle koszorút, hámoztuk, tördeltük, hajlítgattuk. Úgy éreztem, nem is szomorú, inkább csak csendes ez a fa és nagyon jólelkű. Csak idő kell rá, hogy megismerjük.

A hársfa ritka volt a mi erdőnkben, de nem lehetett nem észrevenni. Tavasszal önkéntelenül megálltunk teleshívni a tüdönket pompás illatával. Szedtünk is a virágaiból, amelyek aztán télen mindig akkor kerültek elő, ha megfáztunk. A levelei nyugtöztek le igazán. Szentelenül aszimmetrikusak voltak. Akár az én bizonyítványom, gondoltam magamban. Mert hát egyes tárgyakból elég ügyes, másokból valóságos katasztrófa voltam. A hársfa nyugodtan viselte mindkét „arcát”, és ezt nagyon csodáltam benne.

A bükk levelei is „origamizva” voltak, de ennél sokkal érdekesebb volt az a titokzatos szúrós termése, amely mindig olyan zordnak és elutasítónak mutatott. A végén meg szétnyílt egy selymes belsejű, virágszerű valamivé. Akkor derült ki, hogy egy pár magocskát őrzött ő ilyen féltve. Egészen elképesztett ez a változás.

Bizony, komolyan el kellett gondolkodnom, milyen gyakran félreismertem az első pillanatban a fákat. És még ki tudja, mennyi titkot rejtenek. Szeressétek, figyeljétek és becsüljétek meg ti is őket. Nagyszerű társaink itt, a földön teremtetségünkben. ■

Írd a betűket az ugyanolyan színű körökbe, és megkapod a fákkal kapcsolatos aranymondást

BÓDI KATALIN RAJZAI

Közös felhívásban buzdít az adó egy százalékának felajánlására hat nagy karitatív szervezet

Közösen hívja fel a figyelmet a személyi jövedelemadó egy százaléka felajánlásának fontosságára a Magyar Református Szeretetszolgálat, a Magyar Vöröskereszt, a Magyar Máltai Szeretetszolgálat, a Magyar Ökumenikus Segélyszervezet, a Baptista Szeretetszolgálat és a Karitászt Támogató Alapítvány (Katolikus Karitászt). Az #odaADom elnevezésű akció célja, hogy minél többen ajánlják fel adójuk egy százalékát a hozzájuk közel álló civil szervezet javára.

A koronavírus elleni küzdelem nem várt próbatétel elé állította a hazai karitatív szervezeteket. A pandémia gazdasági következményei hosszú távon kihatnak majd az adakozási kedvre is. A segélyszervezetek arra számítanak, hogy kevesebb

vállalatnak és magánszemélynek lesz lehetősége, hogy a járvány után a megszokott módon adományozzon. Éppen ezért fontosnak tartják felhívni az emberek figyelmét arra, hogy ne feledkezzenek meg személyi jövedelemadójuk egy százalékának felajánlásáról.

Tavaly az egyszázalék-felajánlások hetven százaléka már online történt. Mivel az e-bevallással lehetővé vált, hogy az adózó rá se nézzen az adóbevallására – hiszen a Nemzeti Adó- és Vámhivatal elkészíti helyette –, sokan az egy százalékot is elfelejtik.

A kezdeményező karitatív szervezetek úgy vélik, hogy az egyszázalékos felajánlások fontos bevételi forrást jelenthetnének minden civil szervezet

számára, hiszen ez a fajta felajánlás nem igényel plusz anyagi ráfordítást az emberektől, csak figyelmet. Csatlakozva a #maradjotthon kihíváshoz, arra buzdítanak mindenkit, hogy vegyenek részt #odaADom elnevezéssel futó aktivitásokban, és rendelkezzenek adójuk egy százalékáról.

A személyi jövedelemadó egy százalékát legkésőbb május 20-áig lehet felajánlani az e-SZJA webes felületen az online kitöltő segítségével vagy az ÁNYK keretprogram segítségével a bevallással együtt, annak EGYCSZA lapját kitöltve vagy attól elkülönítve a 19EGYSZA nyomtatvány kitöltésével; de akár postai úton is eljuttatható a nyomtatvány.

Forrás: Segelyszervezet.hu

Ökumenikus találkozó – elektronikusan. Minden hónap harmadik vasárnapján 16 órakor ökumenikus találkozóra, isztentiszteletre és előadásra várjuk az érdeklődőket a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának székházába (1117 Budapest, Magyar tudósok körútja 3.), a földszinti tanácsterembe *Az egyház egységéért – az év egészében* gondolat jegyében. Az egészségügyi vészhelyzetre való tekintettel a soron következő együttlételet május 17-én elektronikusan hozzuk létre. A közösségi alkalmat bibliaolvasók csendes imádsága vezeti be (Biczó Dénes). A levelező találkozó igehirdetésének alapigéje 1Móz... 1Kor 11: *az ősitől az új szövetségig*. Az előadás témáját a harmincadik teremtési ünnepre való készülés adja meg. Az eredetileg tervezett időpont június 7., a végleges időpontot a vírustámadás nyomán kialakuló rendelkezési és gyülekezési szabályozás határozza meg. Szeretettel várjuk a korábbi Farkasréti Ökumenikus Közösség, a volt KÖT, a Fokoláre, az Ökumenikus Lelkészkonferencia, a hittudományi egyetemek, valamint az International Ecumenical Fellowship magyar régiójának tagjait, régi és új érdeklődőit, barátait is. Az eredetileg június 7-ére tervezett teremtési ünnepre jelentkezni a szecheybj@gmail.com címen lehet. Az első tizenöt jelentkező részére e-mailben küldjük meg a részleteket a programról.

Jézus Testvérei Ökumenikus Diakóniai Rend

Emlék – tárgy – alkotás. Valós tárgyak a virtuális térben irodalmi és fotópályázatot hirdet az Evangélikus Országos Gyűjtemény – Evangélikus Országos Múzeum a karantén idejére. Részletek: Eom.lutheran.hu/node/1420. Leadási határidő: június 1.

Meghallgatható napi igék, napi áhítatok. Kedves Testvéreink! Szeretettel ajánljuk az evangélikus bibliaolvasó *Útmutató* napi igéit a hozzájuk írt áhítatokkal, hallgatható formában. Elérhetők a Misszio.lutheran.hu/eloadas/napi-utmutatoi-ahitat oldalon. A Credo Evangélikus Rádió és a szintén evangélikus Rádió Szarvas a Magyar Evangélikus Rádiómisszióval együtt, felváltva készíti el és naponta sugározza az igéket és az áhítatokat hallgatói számára. Ezek közlésében a Sola Rádió is részt vesz. Mi a rádiómisszió honlapján osztjuk meg ezeket napról napra. Credo Rádió: Szombathely – FM 98,8; Rádió Szarvas: Szarvas – FM 105,4; Sola Rádió: Budapest – FM 101,6. A 2020. évi evangélikus *Útmutatóból* származó igék, valamint a hozzájuk írt igemagyarázatok és imádságok a *Napi ige – Lelki útravaló az év minden napjára* című kötetben (szerk. Galambos Ádám, Luther Kiadó, 2019) olvashatók.

Evangélikus Missziói Központ
– Magyar Evangélikus Rádiómisszió

GYÁSZHÍR

„Várva vártam az Urat, és ő lehajolt hozzám, meghallotta kiáltásomat.” (Zsolt 40,2) A feltámadás élő reménységével tudatjuk, hogy özvegy Gáncs Aladárné született Hybl Klára életének 92. esztendejében április 16-án hazatért Urához. Áldott, ajándékozó életéért szűk családi körben adunk hálát május 16-án, szombaton 11 órakor a kelenföldi evangélikus templomban (Budapest XI. ker., Bocskai út 10.), ahol hitvese mellett várja a feltámadás kürtszavát az urnatemetőben. Gyászolják: fia, menyé, unokái házastársukkal, dédunokái, rokonai, ismerősei, valamint a hűvösvölgyi nyugdíjas lelkesek otthonának lakói. Postai cím: Gáncs Péter, 1165 Budapest, Géza utca 56.

Apróhirdetés. Gyűjtő venne bélyeggyűjteményt, postai képes levelezőlapot. Tel.: 1/322-8439, 20/522-5690.

Az ökumenikus mozgalom tavasza

Búcsúzott az Egyházak Világtanácsának főtítkára

A La Croix katolikus napilap is hírt adott arról, hogy március 20-án véget ért Olav Fykse Tveit evangélikus lelkésznek, az Egyházak Világtanácsa főtítkárának megbízatása. Az EVT Központi Bizottsága március 20-30. között ült volna össze, hogy megválasszák az új főtítkárt, a járvány miatt azonban el kellett halasztani az ülést.

Olav Fykse Tveit tíz éven keresztül töltötte be a főtítkári posztot. S bár nem választották meg utódját, ő mandátumának lejártával elutazott Svájcba, és április elején elfoglalta új hivatalát Norvégiában: a Norvég Evangélikus Egyház elnök-püspöke lett.

Az ötvenkilenc éves norvég püspök a *La Croix* katolikus napilapnak néhány szóban összegezte az Egyházak Világtanácsának (EVT), a háromszáznegyvenkilenc protestáns, anglikán és ortodox egyházat magába foglaló vallási világszervezetnek az utóbbi tíz évt: „Megválasztásomkor három világos célt tűztem ki: az EVT tag-egyházainak mélyebb integrálását azért, hogy jobb együttműködés alakuljon ki az igazságosság, a kiengesztelődés és a béke érdekében folytatott munka területén; a világra vonatkozó közös vízió kidolgozását a katolikus egyházzal; az egyházak közti barátság kibontakoztatását azért, hogy a közös hitet valló keresztények hiteselek legyenek a feltámadt Krisztusról szóló tanúságtétel alkalmával.”

Március 25-én Olav Fykse Tveit ugyanezeket a témákat említette az olasz protestáns hírközlő csatornának adott interjúban. Megerősítette, hogy „optimista” az ökumenikus mozgalom jövőjét illetően. A számos kihívás kapcsán, amelyet az EVT élén átélt, elsőként a szervezet fennmaradásának tartósságát emelte ki. „Tudnunk kellett, hogy vajon szükség van-e még a szervezetre, s vajon bíznak-e benne a tag-egyházak és a partnerszervezetek.” Most, amikor „a vallást is zászlóra tűzik, hogy megosztást szítsanak, az EVT léte fontosabb, mint ahogy néhány éve gondoltuk”. Az Egyházak Világtanácsa ma „feladatait illetően határozottabb vízióval rendelkezik”. Új módszerekkel dolgozik, új metódussal lép interakcióba másokkal, s jelen van a kölcsönös felelősségvállalás tudata.

Tveitre nagy hatást tett Ferenc pápa 2018. júniusi látogatása. A Szentatya a szervezet születésének hetvenedik évfor-

dulójára utazott Genfba. Ez volt „az ökumenikus mozgalom tavaszának jele”, miután ezt megelőzően „átvesszeltük az ökumenikus telet” – jegyzi meg. A többi fontos esemény közül megemlíti a nemzetközi ökumenikus békekonvenciót Jamaicában (2011), az EVT tizedik világgyűlését Dél-

Az utóbbi tíz évben kiadott ökumenikus dokumentumok szintén nagyon jelentősek a szemében: *Egy keresztység: egymás kölcsönös elismerése felé* (2010), *Az egyház: úton egy közös vízió felé* (2013). Ez utóbbit követte *A katolikus egyház válasza az Úton egy közös vízió felé című dokumentumra* (2019).

Ugyanakkor elismeri: léteznek feszültségek is az egyházak között, nevezetesen a családi etika és a homoszexualitás értékelése terén, ezenkívül az ortodoxiához kapcsolódó politikai kihívások kapcsán, de

Ferenc pápa és Olav Fykse Tveit a Vatikánban 2017. augusztus 24-én

Koreában (2013), valamint a tizennegyedik missziói és evangelizációs világkonferenciát Tanzániában (2018). „De ne felejtjük el a reformáció kezdetének ötszázadik évfordulóját sem 2017-ben, amelyet mindenütt a világon más felekezetekkel együtt ünnepeltek meg” – tette hozzá.

A *La Croix* napilapnak adott nyilatkozatában a leköszönt főtítkár elmondta: „E kiemelkedő események mellett számomra meghatározó volt minden egyes munkatalálkozó a klímaváltozás, az emberi jogok, a migráció, a béke, a misszió és a teológiai egység kérdéskörében. Ezek mind olyan témák, amelyek hitünk alapjaihoz, az EVT küldetéséhez és az emberiség szükségleteinek mérlegeléséhez vezetnek vissza bennünket.”

a hajdani főtítkár nem kételkedik abban, hogy az említett egyházak továbbra is együtt fognak működni a hithirdetésben.

„Az Egyházak Világtanácsa felkínálja és fenntartja a dialógus tereit” – húzta alá, s példaként említette a Konstantinápolyi Patriarchátus és a Moszkvai Patriarchátus közti vitát. „Ők csak itt tudnak egymással beszélni”, ami a jövőt illetően „pozitív jel”. A munka a hívek és az egész emberiség békéje érdekében történik, ahogyan a 2021-ben a németországi Karlsruhe városában tartandó tizennegyedik EVT-világgyűlés jelmondata is hirdeti: „Krisztus szeretete a világot a kiengesztelődés és az egység felé vezeti.”

Fordította: HANTOS-VARGA MÁRTA
Forrás: Magyar Kurír

Covid-19 és a Luther-egyetem

Vajon tényleg összefügg a levegő magas nitrogén-dioxid-szintje a koronavírus halálozási rátájával?

Összefügghet a levegő magas nitrogén-dioxid-szintje az új koronavírus okozta magas halálozással – derítették ki a halle-wittenbergi Luther Márton Egyetem kutatói. Tanulmányuk először támasztja alá konkrét adatokkal ezt a feltételezett kapcsolatot.

A *Science of the Total Environment* című tanulmányukban [Science of the Total Environment címmel folyóirat jelenik meg – a szerk.] a német kutatók műholdas légszennyezettségi és légáramlási adatokat vetettek össze a Covid-19-betegség halálozási adataival, és kimutatták, hogy azokban a térségekben, ahol állandóan magas a légszennyezés szintje, jelentősen

magasabb az új koronavírus okozta elhalálozás, mint máutt.

A légszennyező nitrogén-dioxid károsítja az ember légzőszerveit. Régóta köztudott, hogy sokféle légzőszervi, illetve szív- és érrendszeri betegséget okoz. „Mivel az új koronavírus a légzőszervet támadja meg, észszerű feltételezni, hogy összefüggés lehet a légszennyezés és a betegség okozta halálozási arány között” – magyarázta Yarob Ogen, az egyetem geotudományi és földrajzi intézetének munkatársa.

A kutatók három adathalmazt használtak: az Európai Űrügynökség Sentinel-5P műholdja által mért regionális nitrogén-dioxid-szennyezés szintjét, a műhold folyamatosan figyeli ugyanis a légszennyezést a Földön. Ezen adat alapján azonosították azokat a térségeket, ahol magas és tartós a nitrogén-dioxid-szennyezés. „Még a koronavírus-járvány európai kitörése előtti, januári és februári értékeket néztem meg” – mondta Ogen. A kutató ezeket az adatokat összevetette az amerikai Nemzeti Óceán- és Légkörkutató Hivatal légáramlási adataival. Ha van légmozgás, a földkö-

zeli szennyező anyagok széteszlanak, ha nincs, a föld közelében maradnak, és az emberek belélegzik nagy mennyiségben, ami egészségi problémákhoz vezethet – olvasható az egyetem közleményében.

Ezeket az adatokat felhasználva azonosították a kutatók azokat a helyeket világszerte, ahol a legnagyobb a légszennyezettség szintje, és a legcsekélyebb a légmozgás, majd összehasonlították a Covid-19-betegség elhalálozási adataival, különösen Olaszország, Franciaország, Spanyolország és Németország esetében.

„Ha megnézzük Észak-Olaszországot, Madrid térségét és a kínai Hupej tartományt például, valami közös bennük: hegyek veszik körül őket. Ez még valószínűbbé teszi azt, hogy a levegő ezekben a térségekben stabil, a légszennyezettség szintje magas” – magyarázta Ogen.

A kutatók feltételezik, hogy az állandó légszennyezés az adott térségekben élő emberek rosszabb egészségi állapotához vezethet, ami különösen fogékonyá tette őket a vírusra. „A kutatás csak az első jelzés arra, hogy kapcsolat lehet a légszennyezés szintje, a légáramlás és a járvány súlyossága között. Ezt az összefüggés más térségekre is vizsgálni kell, illetve szelesebb összefüggésbe kell helyezni” – tette hozzá a Luther Márton Egyetem kutatója.

Forrás: *Blikk-információ*

FOTÓ: NORTH FOTO (29960)

A levegő magas nitrogén-dioxid-szintje összefügghet a Covid-19 magas halálozási rátájával

„Európa vagy keresztény lesz, vagy nem lesz”

Látva a Magyarországot érő támadásokat, a Keresztény Értelmiségiek Szövetségének (KÉSZ) elnöksége elérkezettnek látja az időt, hogy ismét megszólaljon.

A KÉSZ nem pártpolitizál, de elismer minden olyan felelős, keresztény elveken alapuló tevékenységet, amely az összmagyarság érdekeit szolgálja. Meglátásunk szerint a magyar kormány sikeres erőfeszítései ilyen irányúak.

Ami most országunkra zúdul, az a 21. századi globalizmus árnyoldalának pusztító áradata. Mindezt az a szekularizmus gerjeszti, amelyben az istenhitét a szél-

sőségesen liberális ideológia és a pénz imádota váltotta fel. A támadás fókuszja a V4-ek, főként Lengyelország és hazánk, azok az országok, amelyek nemcsak a nemzeti, hanem a keresztény értékek mellett is kiállnak.

A jelenleg komoly politikai válságot megélt EU-ról bebizonyosodott, hogy igazi erejét az öt alkotó nemzetállamok adják.

Eljött az idő: vissza kell térnünk az unió keresztény gyökereihez, az alapító atyák által is képviselt, de régen száműzött eszmékhez. El kell fogadnunk, hogy az EU erős nemzetállamok gazdasági közössé-

ge, és meg kell szabadulnunk az Európai Egyesült Államok rémétől. Mert enélkül nincs esélyünk arra, hogy újból a világ számottevő tényezőjévé váljunk. Azé a világé, mely ismét megtalálja Istent, és a bukott globalizmust feledve a nemzeti felemelkedést szolgáló, teremtésvédő lokalizmuson alapszik. És ne feledjük, hogy jár a taps az első vonalban harcolóknak, de a végső győzelemhez kell az ima is.

Budapest, 2020. április 21.

A Keresztény Értelmiségiek Szövetségének elnöksége

Számvetések a Föld napján

Mennyire vagyunk környezettudatosak?

A gyermekes családok jobban figyelnek a környezetvédelemre, 65,1 százalékuk aktívan elkötelezett a környezetvédelem iránt, míg a gyermektelen felnőttek esetében ez mindössze 41,6 százalék – derül ki a Kopp Mária Intézet a Népesedésért és a Családokért reprezentatív felméréséből, amelyet április 22-én, a Föld napján hoztak nyilvánosságra.

KÉPÜNK ILLUSZTRÁCIÓ

Az összegzés szerint a nagy többség (89,5 százalék) szerint a Földet érintő környezetvédelmi problémákat komolyan kell venni, a válaszadók 60,4 százaléka szerint pedig nagyon súlyos problémával állunk szemben. A nőknek 62,8 százaléka, míg a férfiaknak 52,5 százaléka elkötelezett a környezet védelme iránt.

A Kopp Mária Intézet a Népesedésért és a Családokért 2020 márciusában végzett telefonos kérdőíves közvélemény-kutatást, ezer embert kérdezett meg.

A kutatási eredmények elemzésekor három markáns csoport képe rajzolódott ki: a környezetvédelem iránt elkötelezettek (57,9 százalék), az érdeklődők (28,6

százalék) és az érdektelenek (13,5 százalék) csoportja. Az eredmények alapján a gyermekes családok 65,1 százaléka aktívan elkötelezett a környezetvédelem iránt, míg a gyermektelen felnőttek esetében ez mindössze 41,6 százalék.

Zavaró hulladékmennyiség

Az emberek csaknem 40 százalékát leginkább a hulladék növekvő mennyisége és annak nem megfelelő kezelése zavarja, ezt követi a levegőszennyezés (18,6 százalék) és az éghajlat megváltozása (15 százalék). Legégetőbb megoldandó problémának a

válaszadók az egyszer használatos műanyagok nagy mennyiségét és a vállalati károsanyag-kibocsátást tartják. A lakóhelyi személtelés és az illegális személtelrakás a gyermekesek 31,5 százaléka szerint a leg súlyosabb probléma. A válaszadók több mint fele (58,3 százalék) érez személyes felelősséget a környezet romlása miatt, de leginkább a gyárakat, üzemeket (61,7 százalék), a közlekedést (51,1 százalék), valamint a multinacionális cégeket (50,3 százalék) teszik felelőssé.

A klímaváltozás árnyékában

A megkérdezettek 80 százaléka teljes mértékben egyetért azzal, hogy a klímaváltozás a gyermekek jövőjét fenyegeti. A válaszadók több mint kétharmada inkább környezettudatosnak tartja magát más emberekhez képest, s közel egyharmaduk gondolja úgy, hogy kifejezetten környezettudatos. Mint a felmérés készítői írták, a magyar családok túlnyomó része környezettudatosan neveli gyermekét, leginkább a nagycsaládosokra jellemző ez az életforma. A válaszadók 90,5 százaléka részben már szelektíven gyűjti otthonában a hulladékokat. Azoknak, akik környezettudatosan nevelik a gyermeküket, több mint fele már legalább öt éve szelektíven gyűjti a szemetet.

Vizet a csapból

A magyarországi csapvíz kiváló minőségére is felhívta a figyelmet a Magyar Vízi-közmű-szövetség (Mavíz), az E.ON pedig digitális tananyagot kínált az április 22-i világnap alkalmából.

A csapvíz kiváló minőségű, és a háztartások csaknem száz százalékában rendelkezésre áll. Nem érdemes ezért műanyag palackokban, zsugorfóliázva vásárolni ivóvizet, hanem „nyissuk meg a csapot, és fogyasszuk az onnan kifolyó, a legszigorúbban ellenőrzött élelmiszert: a csapvizet”. A Mavíz felhívja a figyelmet: bánjunk úgy a vízzel, hogy a következő generációk számára is elérhető legyen, legyünk tudatosak ebből a szempontból is.

■ Forrás: MTI

A Föld napja minden év áprilisában hívja fel a figyelmet bolygónk természeti környezetének megóvására. Az egyesült államokbeli San Franciscóból 1970-ben indult mozgalom hamar világméretűvé nőtt. Magyarországon először 1990-ben tartották meg a világnapot, amelynek célja, hogy gondolkodásunk középpontjába kerüljön a Föld megóvása. Az idén ez a világnap is más megvilágításba került... A világban jelenleg zajló koronavírus-járvány is megmutatja, hogy figyelünk és vigyáznunk kell magunkra, egymásra, a Földre és vízkészletünkre.

Az ideai, ötvenedik világnap egyik kiemelt témája a biológiai sokféleség megőrzése volt. Az emberiség túlterjeszkedése rendkívüli módon megterheli a világot, túlságosan sokat fogyasztunk, és túlságosan sok területet foglalunk el évről évre, derül ki a világ legnagyobb civil természetvédelmi szervezetének, a Természetvédelmi Világalapnak (WWF, World Wide Fund for Nature) jelentéséből. A természet folyamatosan küldi a vészjelzéseket árvizek, aszályok, extrém időjárási körülmények formájában. Össze kell fognunk ahhoz, hogy megmenthessük a Földet.

Balázsék az evangélikusokra hangolódtak...

A Rádió 1 Balázsék című műsorának vendége volt április 17-én reggel Lázár Zsolt evangélikus esperes, aki TikTok-videóival keltette fel a népszerű reggeli műsor vezetőinek, Sebestyén Baláznak, Vadon Janinak és Rákóczi Ferinek a figyelmét.

FOTÓ FORRÁSA: BALÁZSÉK FACEBOOK-OLDALA

A sarvasi esperes már számos fórumon került fókuszba ezekkel a pár másodperces videókkal. Rádió 1-es szereplésének apropóján Balázsék általában is elismerően nyilatkoztak az online világban szárnyukat próbálgató evangélikus lelkészekről. Balázsék szerint a koronavírus sok embertől jó dolgokat váltott ki, és számos tevő-

kenységi kör szereplői már eddig is ügyesek voltak, de most mintha öntudatukra ébredtek volna. Szerintük ilyenek hazánk lelkészei, különösen is az evangélikusok.

„Nem tudom, látjátok-e, mi történik az evangélikus világban – mondta Sebestyén Balázs. – Tiktokoznak, facebookoznak, élöznek, YouTube-ra töl-

tenek fel videókat, különböző kihívásoknak felelnek meg, énekelnek, dalolnak, gitároznak. Nagyon szimpin próbálják meg a hívőket nyugtatni, elmondani nekik, hogy az egyház az ott van, még ha nem is tudnak abban a formában istentiszteletre járni, ahogyan szeretnének. A különböző platformokat baromira jól használják. Jó arcok voltak eddig is, de mintha ők lubickolnának most ebben.”

Lázár Zsoltot ezután arról faggatták, ördögtől való-e a közösségi média, illetve hogyan lehet *home office*-ban imádkozni. Az esperes többek között beszélt arról, hogyan kezdte el a tartalomgyártást TikTokon, és miért ezt a platformot választotta üzenetei megosztására. Kitért arra is, miért fontos számára, hogy az emberekhez eljusson ezen a csatornán is, de mesélt arról is, hogy Luther Márton a maga korában miért számított korszakalkotónak azzal, hogy véleményét a könyvnyomtatás segítségével igyekezett az emberekhez eljuttatni. Azt nem árulta el, hogy a *Miatyánk* zanzásított, TikTok-verziója mikorra várható.

■ HORVÁTH-BOLLA ZSUZSANNA

A beszélgetést a Radio1.hu honlapon lehet meghallgatni. (Ki kell keresni április 17. harmadik megszólalóját.)

Andrea Bocelli a YouTube új sztárja

A YouTube videómegosztón rekordnézettséget döntött Andrea Bocelli rendhagyó fellépése. Még soha ennyien nem figyeltek komolyzenei koncertközvetítést élőben ezen a platformon – írta a *Variety.com*. Az olasz tenor húsvétvasárnap koncertjét az üres milánói dómból két nap alatt több mint harmincötmillióan nézték meg.

A *Music for Hope – Live from Duomo di Milano (Zene a reményért – Élőben a milánói dómból)* című közvetítést a csúcson egyidejűleg 2,8 millióan nézték, ami szintén rekordnak számít a YouTube-on. A huszonöt perces Bocelli-koncertet huszonnégy óra alatt több mint huszonnegyötmillióan látták, és szerdára már meghaladta a harmincötmilliót az előadást megtekintők száma.

A hatvanegy éves vak énekest a katedrális orgonistája, Emanuele Vianelli kísérte a koncerten, amelyen Bach és Gounod *Ave Mariája* és Mascagni *Sancta Maria* című műve is elhangzott. A koncert az *Amazing Grace (Csodás kegyelem)* című keresztény egyházi énekkel zárult.

Forrás: MTI / Magyar Kurír

FOTÓ: LUCA ROSSETTI / EPA / MTI

A hetvenéves Gryllus Dániel már a járvány utáni időszakra készül

Hetvenedik születésnapját ünnepelte április 23-án Gryllus Dániel. A több mint ötven éve működő Kaláka zenekar vezetője a járvány miatti bezártságban is aktív, és számos terve van a közeljövőre, közben pedig két jelentős díjat kapott.

„A Kaláka tavalyi, ötvenedik évfordulós jubileumi évében nagyon sokat dolgoztunk, koncerteztünk, stúdióztunk, ezért a január és a február a pihenésé volt. Március elején adtunk néhány koncertet, de a felsőbb hatalmak úgy döntöttek, legyen kicsit hosszabb ez a szabadság” – fogalmazott Gryllus Dániel a Magyar Távirati Irodának. Mint megjegyezte, számára ez az időszak valóban a teljes karantént jelenti: több mint egy hónapja nem lépett ki a házuk kapuján, egész életében meglévő asztmája miatt még nagyobb kockázatnak van kitéve.

A hetvenedik születésnapja alkalmából a Várkert Bazárba április 26-ra tervezett koncertjét a járvány miatt ugyan le kellett mondani, ám a zenész a helyszín internetes oldalán húsvétkor egy héten át jelentkezett otthoni videókkal, amelyekben a Lackfi János szövegeire, imádságfüzérére írt dalait énekelte el saját citerakisérével. „Ez egy meglehetősen intenzív munkasorozat volt, gyakorlatilag egy nap alatt kellett zenét szerezni, az erre a dallamra írt teljesen új szövegeket megtanulni és rögtön előadni. Reményeim szerint folytatni fogjuk Lackfi Jánossal a sorozatot, és a jövőben rögzíteni tudjuk több zenésszel” – tette hozzá.

A Kaláka együttes – Becze Gábor, Gryllus Dániel, Gryllus Vilmos, Radványi Balázs – öt évtizedes munkásságát a március 15-i nemzeti ünnep alkalmából Kossuth-díjjal ismerték el (húsz év után másodszor is), a Gryllus fivérek két héttel később a legjobb keresztény szellemiségű előadóknak járó Szikra-díjat kapták meg életművükért. Személyesen később vehetik át a kitüntetésekét.

„Úgy tudom, korábban egyetlen zenekar sem kapott két alkalommal is Kossuth-díjat. Nagy megtiszteltetés ez, a kitarításunk van benne, hogy 2000 után is annyi mindent csináltunk, különböző esteket, turnékat, lemezeket. Talán az elmúlt húsz év még termékenyebb volt számunkra, mint az első harminc, sokkal inkább a magunk urai lettünk, mint korábban. A Szikra-díj azért kedves, mert bibliai témájú lemezeimen, a Pál apostolos, a hegyi beszédes vagy a zsoltáros anyagokon az *Ószövetség* és az *Újszövetség* egyaránt jelen van” – mondta Gryllus Dániel.

1991 tavaszán jelent meg a Kaláka vezetője által alapított Gryllus Kiadó első lemeze, a cég azóta nemcsak a zenekar és tagjai anyagait gondozza, hanem számos ismert előadó, köztük a Sebő együttes, Kobzos Kiss Tamás, Palya Bea, Bognár Szilvia, Ferenczi György és a Rackajam és Dévényi Ádám lemezeit jelentette meg. A Gryllus Kiadó túl van kétszázhusz CD-n, az öt évtized alatt mintegy ezerháromszáz verset (mások mellett Kányádi Sándor, Kiss Anna, Ady Endre, József Attila, Kosztolányi Dezső, Weöres Sándor, Áprily Lajos költeményeit) megzenésítő Kaláka pedig több mint harminc lemezt készített – a legutóbbi a tavalyi év végi *Békabúcsúztató* volt.

FOTÓ: TIMAR SÁRA

„A jó versek ma is népszerűek, Lackfi János vagy Szabó T. Anna új írásait ötven-hatvanezer ember olvassa el. A verséneklés tekintetében is optimista vagyok, miután közösségben vagyunk azokkal, akik hozzánk hasonlóan ezt művelik” – szövegelt le Gryllus Dániel.

A közeljövőre vonatkozó tervekről elmondta: motoszkál a fejében, hogy kellene csinálni egy turnét *Kányádi Sándor bácsi nyomában* címmel. „Érdemes lenne az útjait dokumentálni Erdélyben, Észak- és Dél-Amerikában és máshol is, egy ilyen sorozat címe lehetne *Szabófalvától San Franciscóig*, a *Halottak napja Bécsben* című verséből idézve. Szeretném azt is, ha tovább játszanánk a harminc éve műsoron lévő Pál apostolos anyagot Ferenczi Gyuriékkel és Szirtes Edina Mókussal.”

A hetvenedik születésnapi koncert sem marad el, az új dátum október 28., a helyszín változatlanul a Várkert Bazár. A műsor sem változik: az egyik blokkban a Sumonyi Zoltán verseire írt bibliai dalok, a *Tíz példázat* című lemez anyagát adja elő Gryllus Dániel számos közreműködővel, a másikban a Weöres Sándor költői prózájának mondataiból írt dalsorozat hangzik el.

Az idei, június végére tervezett egri Kaláka fesztivál, amely a negyvenegyedik lett volna a sorban, biztosan elmarad. A Művészetek Völgyét, ahol a Kaláka Versudvar működik, egyelőre nem mondták le, az július második felében lenne.

„A család, a közeli rokonság tizenöt fős, húsvétkor a Zoom alkalmazás segítségével rendeztünk közös vacsorát. Hét különböző lakásból jelentkeztek be, a képernyőn mindenki láthatott mindenkit. Gondolom, csütörtökön, a születésnapomon is lesz egy ilyen kapcsolás, amikor mindenki ott lesz, és felemeljük poharunkat egy virtuális koccintásra” – mondta végül Gryllus Dániel április 21-én az MTI-nek.

■ MTI

KÖZLEMÉNY A 2020-AS SZÉLRÓZSÁRÓL

Idén otthonról, jövőre veletek!

„Mert nem a félelem lelkét adta nekünk Isten, hanem az erő, a szeretet és a józanság lelkét.” (2Tim 1,7)

Kedves mindnyájan, akik szeretitek és várjátok a következő Szélrózsát!

A munkatársakkal hosszan egyeztetünk abban a kérdésben, hogy meg tud-e valósulni a Szélrózsza Gyulán. Igyekezünk a kérdést minden szempontból körüljárni, és arra jutottunk a Magyarországi Evangélikus Egyház országos elnökségével és a püspöki tanáccsal egyetértésben, hogy a járványhelyzet jelenlegi körülményei között a legbiztonságosabb az, ha 2020 nyarán a Szélrózsza országos evangélikus ifjúsági találkozót nem tartjuk meg.

Az egyházvezetés és a szervező stáb számára is rendkívül nehéz döntés volt, hogy a személyes találkozásról most le kell mondanunk, de tudjuk, hogy egymásért és közösségeinkért ezzel tehetjük a legtöbbet. A gyulai Szélrózsáról azonban nem mondunk le, ugyanis a 13. Szélró-

zsza országos evangélikus ifjúsági találkozót egy év csúsztatással rendezzük meg 2021. július 7–11. között Gyulán. A találkozó mottója továbbra is végigkísér minket a következő Szélrózsáig, folyamatosan emlékeztetve arra, hogy nem a félelem lelkét kaptuk, „hanem az erő, a szeretet és a józanság lelkét”.

Ugyanakkor 2020-ban sem maradunk Szélrózsza nélkül! A szervező stáb már most azon dolgozik, hogy idén nyáron, július 15–19. között virtuálisan találkozzunk, hasonlóképpen, ahogyan személyesen is szoktunk: áhítatokkal, beszélgetésekkel, koncertekkel, sok énekléssel és vidámsággal. Kövessetek minket a Facebookon, az Instagramon és a honlapunkon, ahol a legfontosabb információkkal folyamatosan jelentkezünk.

Vigyázzunk magunkra és egymásra, hordozzuk egymást imádságban, és erősítsük a másikat bátorító szavakkal, tettekkel!

Erős vár a mi Istenünk!

2020. április 28.

A Szélrózsza-stáb

ORATIO
OECUMENICA

Mennyei Atyánk, egyszülött Fiaid bátorít minket, hogy örömről teljessége érdekében az ő nevében forduljunk hozzád kéréseinkkel. Így azzal a hittel visszük eléd könyörgésünket, hogy ígéreteid mindig megvalósulnak, szívünkbe ültetett reménységed soha nem üresen kimondott szó.

Látod, Urunk, hogy gyakran fohászkodtunk hozzád az utóbbi időben. A nehézség, a félelem és a bizonytalanság korában felismerve saját tehetetlenségünket egyre közelebb kerülünk hozzád. Add, hogy őszinte hittel maradjunk a jelenlétben akkor is, amikor majd jönnek látod, hogy megszabadítás bennünket a járványtól.

Könyörgünk hozzád minden emberért. Kis piros szíveket ragasztottunk az ablakainkba, hogy érezzük az értünk dolgozókkal: hálások vagyunk nekik. Adj számukra továbbra is erőt a felebaráti szeretet gyakorlásához.

A te nagy szeretetedben mindenki számára van hely. Annak is, aki porszemnek érzi magát, és annak is, aki fontos ügyekben vállal és hordoz felelősséget. Látsd meg mindenkivel a neki szánt feladatot, hogy azzal értelmes életet tudjon élni a te tetszésedre. Áraszd ki bölcseségedet mindazokra a vezetőinkre, akik felelős döntéseikkel a javunkat szolgálják.

Te légy a betegekkel és a gyászolókkal. Légy vigasztaló azoknak, akik bizonytalanul gyötrődnek félelmeik és kétségeik között. Légy társuk mindazoknak, akik az otthonuk magányában várják a járvány végét.

Igédben biztatsz minket, hogy legyünk kitartóak a várakozásban. Adj ehhez nekünk türelmet és szilárd hitet, eleget, hogy tudjuk egymást is bátorítani a gyülekezetekben. Ültess reménységet a szívünkbe Jézus Krisztus által, akinek a tanítása szerint imádkozunk a rádiók mellett ülve vagy a televíziók és monitorok előtt. Ámen.

Evangélikus Élet

A Magyarországi Evangélikus
Egyház lapja

Megjelenik kéthetente

- E-mail: evelet@lutheran.hu
- EvÉlet online: www.evangelikuselet.hu
- Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu
- Előfizetés: kiado@lutheran.hu
- Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 06-20/824-5519. Szerkesztőségi titkár (hirdetési ügyek referense): BALLA MÁRIA (maria.balla@lutheran.hu)
- Megbízott felelős szerkesztő: KÉZDI BEÁTA (beata.kezdi@lutheran.hu)
- Hírszerkesztő: T. PINTÉR KÁROLY (karoly.pinter@lutheran.hu)
- Olvasószerkesztő: DIÓSZEGI RITA (rita.dioszegi@lutheran.hu)
- Korrektor: MÁTÉ TÓTH ZSUZSANNA (matetot@gmail.com)
- Tervezőszerkesztő: SZABÓ DÁVID KÁROLY (david.szabo@lutheran.hu)
- Rovatvezetők: BALLA MÁRIA – Oratio oecumenica (maria.balla@lutheran.hu), SZABÓNÉ MÁTRAI MARIANNA – A vasárnap igéje (mariann.matrai@lutheran.hu),

FÜLLER TÍMEA – Gyermekneknek

(f.timea.71@gmail.com),

TAMÁSY TAMÁS – Új nap – új kegyelem

(tamytam@t-online.hu),

DR. ECSEDI ZSUZSA – Cantate

(ezsu@lutheran.hu),

MÁNYOKI JÁNOS – Thesaurus

(janos.manyoki@lutheran.hu),

STIFNER-KÖHÁTI DOROTTYA – Tallózó

(evtallozo@gmail.com)

- Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu),

1085 Budapest, Üllői út 24.

Tel.: 06-1/317-5478, 06-20/824-5518

- Felelős kiadó: ANTAL BÁLINT, a Luther Kiadó igazgatója (balint.antal@lutheran.hu)

- Nyomdai előállítás: *MondAt Kft.*

(2600 Vác, Nádas utca 2.) • www.mondat.hu

Felelős vezető: NAGY LÁSZLÓ

- Árusítja a kiadó.

- Terjeszti a Magyar Posta Zrt. Terjesztési

ügyekben reklamáció a Magyar Posta Zrt.

Hírlapüzletg telefonszámán:

06-1/767-8262 és a Luther Kiadónál.

- INDEX 25 211, ISSN 0133-1302

- Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy

postautalványon. Az előfizetési díj belföldön

(illetve Románia és Szlovákia területén)

negyedévre 3900 Ft, fél évre 7800 Ft, egy

évre 15 600 Ft, más európai országba egy

évre 52 500 Ft (167 euró), egyéb külföldi

országba egy évre 61 400 Ft (195 euró).

Csak a minden hónap 15-ig beérkező

lemondásokat tudjuk az azt követő hónap

elsejével regisztrálni, ellenkező esetben még

egy hónapig jár az újság.

- Beküldött kéziratokat nem őrzünk meg

és nem küldünk vissza.

- Címlapfotó: MAGYARI MÁRTON

Húsvét ünnepe utáni 5. vasárnap (Rogate)

- 1 Tim 2,1-3

Merengés egy iskolapadban

Tanulás nélkül nincs válasz. Idén minden ember a földgolyón beült az iskolapadba, ha akart, ha nem. A külső kényszer odavitt minket. Lehet ez monitor előtt vagy egy csendes sarokban. Betegágyon, idősök szeretetotthonában vagy éppen akörül, aggódva, mobiltelefonnal a kezünkben. Hajléktalanként a szabad ég alatt vagy akkora lakosztályban, amelynek nehéz a végére eljutni.

A tananyag egyszerű: mi fontos igazán az életünkben? Milyen szándékkal kelünk fel, és milyen érzéssel fekszünk le? Kikkel törődünk? Kik törődnek velünk? Kiben bízunk? Ki ad erőt és lelket? Kinek a lélegzete nélkül nem szeretnénk továbbmenni, és kinek a kezére, ölelésére vágyódunk már hónapok óta?

Az élet nagy kérdései olyan közelre kerültek a gyakorlatiakkhoz, amennyire csak lehet. A kérdés csupán az, hogy akarunk-e tanulni. Ebben a globális iskolában a Mester felkészültsége tökéletes. A tananyag, a tanulók és a pedagógiai környezet a „kisujjában” van. Ha csak egy szavunkkal megszólítjuk Istent, és sikerül kissé remegve felemelni a két ujjunkat, ő abban a pillanatban ránk figyel, szemünkbe néz, és érzi a szívünket.

Honnan érkezünk? Nagyon messzire futottunk az iskola falaitól. Pedig annyi épületet – katedrálist, toronyházat, egyebet – építettünk, amennyit csak lehetett, de belül, a lelkünkben mégis iskolakerülők lettünk. Gyorsan kiment a fejünkől és a szívünkől a génjeinkbe ajándékként belekódolt és kicsit már tovább is fejlesztett jó tudás és hasznos ismeret. Jöttek a viharok. Érkezett a romboló propaganda. Ránk szakadt a szerzés, az érvényesülés és a felhalmozás gátlástalansága. A hatalommámort és az önimádatot már említeni sem kell. Elfelejtett a szemünk ragyogni a másik sikerére és eredményére. A visszafordulás eszünkbe sem jut már.

Pál apostol célja is pusztulóban van, „*hogyan nyugodt és csendes életet élhessünk teljes istenfélelemben és tisztességben*”. Az Erich Fromm által egykor alapos okkal vészjelzésként felidézett, a görög mítoszban leírt állapot következik be: „Az egymást követő nemzedékek egyre silányabbá válnak, és eljön az idő, amikor romlottságukban már csak az erőt kezdik tisztelni. A hatalom szabja majd meg, mi a helyes, és az emberek sem mire sem becsülik többé a jót. Végül pedig, amikor haragot sem váltanak már ki bennük mások helytelen tettei, és nem éreznek szégyent nyomorúságos sorsú társaik jelenlétében, Zeusz őket is lesöpri a föld színéről.” (Erich Fromm: *A rombolás anatómiája*)

Olyan bántó és olcsó ideálokért és ikonokért rajonganak az emberek az apostol korában, amelyek csak romlásba, igénytelenségbe vezetnek. A jó felé biztosan nem! Timóteusnak az a feladata, hogy mentő értéket állítson a közösség elé. Nincs más igazi irány, mint az, hogy arra törekedjen mindenki, ami „*jó és kedves a mi üdvözítő Istenünk színe előtt*”.

Mit tehetünk? Imádkozunk! Ez itt most nem felszólítás, nem az ima kezdetének jelzése. Nem is liturgikus formula. Ez a gyülekezet és az egyház eredeti tevékenysége. Hangozhatnak kérések, vágyak, sóhajok. Lehet kiáltani, kérdezni és beszámolni.

KÉPUNK ILLUSZTRÁCIÓ - FOTÓ: FA BARBOZA / UNSPLASH.COM

Nem felejthetők ki életünk „nehéz emberei” vagy azok, akiken sok múlik ma is, mert felelősségük és pozíciójuk nagyra nőtt, magasra emelkedett. Luther álláspontja is időszerű: „Mert nem a hely meg az épület, nem a gyönyörű falak, tornyok és harangok a fontosak, hanem egyedül az az ellenállhatatlan imádság, melyet a gyülekezet Istenhez küld.” Az emberért, minden emberért!

■ SZABÓ LAJOS

Imádkozunk Juhász Gyula szavaival! „*Én Jézusom, te nem gyűlölted őket, / A gyűlölöket és a köpködőket. // Szeretted ezt a szomorú világot / S az embert, ezt a nyomorú virágot. // Te tudtad, hogy mily nagy kereszt az élet / És hogy fölöttünk csak az Úr ítélhet. // Szelid szíved volt, ó, pedig hatalmas / Nagyobb volt, mint mit földi birtok adhat.*” (Imádság a gyűlölködőkért; részlet)

Háló-kötet-bemutató a világhálón

Rendhagyó, noha a koronavírus-járvány miatti érvényben lévő korlátozó intézkedések közepette cseppet sem meglepő módon „online térben”, a Luther Kiadó Facebook-oldalán mutatták be április 28-án a magyar állambiztonság és az evangélikus egyház kapcsolatát dokumentáló könyvsorozat legújabb, harmadik kötetét (*Háló 3. – Dokumentumok és tanulmányok a Magyarországi Evangélikus Egyház és az állambiztonság kapcsolatáról 1945–1990*).

Az egyházunk központi internetes portálján, az *Evangélikus.hu-n* is visszanezhető, illetőleg visszahallgatható podcast-„adásban” Fabiny Tamás elnök-püspök, Pröhle Gergely országos felügyelő, Kiss Réka, a Nemzeti Emlékezet Bizottságának elnöke és Mirák Katalin, a kötet szerkesztője, egyházunk tényfeltáró bizottságának elnöke beszélgettek a kiadónk gondozásában megjelent könyvről és háttéréről.

A több mint nyolcszáz oldalas dokumentumgyűjtemény ezúttal két korábbi evangélikus püspök – dr. Nagy Gyula és dr. Harmati Béla – pályaképének tükrében igyekszik feltárni a pártállami évtizedek egyházunkra gyakorolt hatását, mindenekelőtt a kommunista állambiztonsági szervek „ránk hagyományozott” iratanyaga alapján. Ebből a szempontból a korszak kutatása mintegy másfél évtizede zajlik tudományos igényességgel a Magyarországi Evangélikus Egyház Zsinatának égisze alatt. Deklarált célja nem az állambiztonsággal ilyen-olyan módon együttműködők pellengérré állítása, hanem a tisztánlátás, közelmúltunk jobb megismerésének érdekében.

A tényfeltáró munka reménybeli gyümölcseire utalt a múlt szerdai könyvbemutató elé választott igei mottó is: „Bekötözöm sebeidet, meggyógyítom zúzódásaidat...” (Jer 30,17)

■ TPK

Támogatás egyházi levéltáraknak

Az Emberi Erőforrások Minisztériuma kultúráért felelős államtitkárának döntése alapján a nyilvános magánlevéltárként bejegyzett egyházi levéltárak 2020-ban – levéltári szakmai feladatok elvégzésére – összesen harmincmillió forint állami támogatásban részesülnek.

A köziratokról, közlevéltárakról és a magánlevéltári anyag védelméről szóló 1995. évi LXVI. törvény 34/C §-a alapján a nyilvános magánlevéltárként bejegyzett egyházi levéltárak 2020-ban egyedi támogatási kérelmet nyújthattak be az Emberi Erőforrások Minisztériumához levéltári szakmai feladatok elvégzésének költségeire.

Az összesen harmincmillió forint összegű támogatást levéltári szakmai tevékenység elősegítésére (iratrendezés, restaurálás stb.), illetve levéltári technikai feltételek javítására (eszközbeszerzés, honlapfejlesztés stb.) lehet felhasználni. A támogatás célja, hogy biztosítsa az egyházi levéltárakban őrzött maradandó értékű iratanyag szakszerű kezelését, ép-ségben és használható állapotban való megőrzését és használhatóvá tételét.

A támogatás igénylésére vonatkozó felhívásra huszonhat intézmény nyújtott be kérelmet. Az evangélikus intézmények közül támogatást kapott a Békéscsabai Evangélikus Gyülekezeti Levéltár (1 mil-

lió 310 ezer forint), a Szarvas-Ótemplomi Evangélikus Egyházközség Levéltára (615 ezer forint), az Evangélikus Országos Levéltár (674 ezer forint), a győri Ráth Má-

FOTO: CZIKKEVÉ NYAGY ERIKA

Luther Márton végrendelete az Evangélikus Országos Levéltár egyik legféltettebb kincse

tyás Evangélikus Gyűjtemény Levéltára (900 ezer forint), a Soproni Evangélikus Levéltár (649 ezer forint) és a Nyíregyházi Evangélikus Gyülekezeti Levéltár (1 millió 279 ezer forint).

Forrás: Emmi

Újabb öt évre akkreditálták az EHE doktori iskoláját

A Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottság (MAB) újabb öt évre, 2025. április 9-ig akkreditálta az Evangélikus Hittudományi Egyetem (EHE) doktori iskoláját.

„A doktori iskola által készített önértékelés, az átvizsgált nyilvános egyetemi dokumentumok és a helyszíni látogatás alapján megállapítható, hogy a Hittudományi Doktori Iskola minőségbiztosítási rendszere, az ESG (Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area) elveinek értelmében egységes szerkezetű, az egész doktori iskolára kiterjed – írja a bizottság határozata. – A doktori iskola

minőségbiztosítási és fejlesztési folyamatai tervezettek; a tervezési, ellenőrzési, mérési és értékelési eljárásai rendszeresek. A vezetési folyamatok és a minőségbiztosítási folyamatok között erős a kapcsolat, az oktatás-kutatás menedzsmentje megfelelő, iránya illeszkedik a doktori iskolai stratégiájához. A támogató folyamatok – pénzügyi, gazdálkodási, informatikai – és az infrastruktúra kiváló háttérrel biztosítanak az oktatási, kutatási tevékenységhez” – olvasható a látogató bizottság jelentése nyomán április 9-én kelt MAB-határozatban.

■ Forrás: EHE

Mennybemenetel ünnepe – Jel 1,7-8

Aki van, aki volt, és aki eljövendő

„Íme”. Sokunk számára fontos gyermekkorunk templomának ol-tárképe. Én is így vagyok ezzel, amikor a zalaegerszegi ol-tárképre gondolok, amely Jézus mennybemenetelét ábrázolja. Ott van még a tanítványokkal, de már följük emelkedik, miközben áldásra tárja kezét. Ő az Emberfia, Péter és Tamás barátja, de Úr ő, aki lassan fénybe öltözik, hogy majd eltakarja az öt övező dicsőség felhője.

Gyakran figyelem gondolatban e képet és üzenetét. Íme Jézus, a győztesen felemelkedő, az áldó kezével tanítványait őrző, aki az angyal szava szerint (ApCsel 1,11) majd ugyanígy visszatér. A mennybemenetel és Jézus visszatérésének jelenete nagyon hasonló kép – így érdemes szemlélnünk.

Ünnepi igénk ilyen szemlélődésre hív. „Íme” – ez a kezdőszava. Olyan számomra, mint egy meghívás. Nem a mennybemenetel eseményét halljuk most, de János apostol ugyanarra a megdicsőült Urra mutat. Íme, az eljövendő Krisztus, aki mindennek és mindenkinek kezdete és vége. Figyeld és lásd őt!

Az örök remény. A *Jelenések* könyvének keletkezési idejét a legkorábbi tradíció és a mai bibliatudósok többsége is a kilencvenes évekre helyezi. A türelem nagy próbája lehetett ez az időszak. Az 1. század végéhez közeledve keresztény őseink a fokozódó üldözés közben feszülten várták Jézus megígért visszajövetelét, de ez az esemény késett. Isten üzenete Jánoson keresztül akkor ezért szólt így nekik: Íme, nézzétek a megdicsőültet, a majdan visszatérő Urat! Őt nézzétek! Még nem tért vissza, de el fog jönni, és addig is ő a mindenható Úr, aki volt, aki van, aki eljövendő.

Sok szempontból hasonló kort élünk: külső és belső feszültségek, megváltozott életritmus és perspektíva, feszült várakozás, bizonytalanság, aggodalom. Egy szemernyit sem veszített érvényéből az ígéret, amelyet az 1. század végén kaptak őseink. Az üzenet és a reménység most is ugyanaz.

A dicsőség felhőjén visszatérő. „...eljön a felhőkön, és meglátja minden szem, azok is, akik átszegezték...” Az az érdekes, hogy még nem a *Jelenések* könyve külön látomásának anyagához tartozik ez a sor. Az apostol itt „csak” azt a bizonyosságát fejezi ki, amely a régi próféciákra és Jézus Urunk ígéreteire épül. Külön kijelentés nélkül mit juttatott eszébe a Szentlélek? Talán Dán 7,13-at: „Láttam az éjszakai látomásban: Jött valaki az ég felhőin, aki emberfiához hasonló volt...” Vagy Zak 12,10-et vagy Mikeás könyvét, de mindenképpen Mt 24,30-at: „És akkor feltűnik az Emberfiának jele az égen, akkor jajgat a föld minden nemzetsége, és meglátják az Emberfiát eljönni az ég felhőin nagy hatalommal és dicsőséggel.”

János apostol bizonyos volt abban, hogy ez így lesz. Éppen ez az ígéretre építő bizonyosság a reménysége régi és mai címzeteknek.

Úr, aki kezdet és vég. Aztán már a Feltámadott hangját halljuk a 8. versben: „Én vagyok az Alfa és az Ómega...” A görög ábécé első és utolsó betűjével mutatkozik be Urunk. Ő az, aki kezdete és vége mindennek. Érvényes ez a roppant igazság az univerzumra és benne a földi életre nézve, mert: „Minden általa lett, és nélküle semmi sem lett, ami létrejött.” (Jn 1,3)

KÉPUNK ILLUSZTRÁCIÓ – FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

De igaz ez saját életünkre is. Ő a kezdet, ő formált anyánk méhében, ő kíserte gyermeki lépteinket, szüleink gondviselő szeretete az ő gondviselő szeretetéből merített. És ígérete szerint ő áll majd az út végén is.

Ha pedig Jézus a kezdet és a vég, akkor a kettő között is minden az ő hatalma alatt áll. Van eltervezett cél, amerre az emberiséget terelni akarja. Egyéni életünk sem a vak végzetnek vettetett oda. Az a reménységünk, hogy áldásra emelt keze, amely egyben tartja a múltat, jelent és jövőt, felénk irányul.

■ SEFCSIK ZOLTÁN

Imádkozzunk! *Drága Krisztusunk, kérünk, tisztogasd látásunkat. Segíts, hogy észrevegyünk téged a vaksötétben is mint a viharok parancsolni tudó Urat, hogy keresztvedben szemlélni tudjuk trónusodat, hogy az üres sírban a feltámadás csodáját lássuk, és mennybemenetel egykori eseményét figyelve szem előtt tarthassuk visszatérésed eljövendő dicsőségét. Ámen.*

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (május 17.) [Az Úr, a mi Istenünk] fordítsa oda magához szívünket, hogy mindenben az ő útjain járjunk... 1Kir 8,58 (Kol 2,6–7; Lk 11,[1–4]5–13; 1Tim 2,1–6a; Zsolt 92) „Ha új napra ébredtek, / És tovább még élhetek: / Úgy vezessen szent kezéd, / Hogy szerethess engemet!” – énekeljük szép esti énekünkben (EÉ 125,3). Sokáig nem értettem ezt a mondatot. Ma már tudom, hogy kegyelmet csak kegyelemből kaphatunk. Isten formálja ki életünkben azt, amit szerethet. Lutheri gondolat, hogy Isten nem megtalálja, hanem megteremti bennünk, amiben kedvét leli. Mi ez, ha nem csupa kegyelem?

Hétfő (május 18.) Jézus mondja: A Pártfogó pedig, a Szentlélek, akit az én nevemben küld az Atya, ő megtanít majd titeket mindenre, és eszetekbe juttat mindent, amit én mondtam nektek. Jn 14,26 (Neh 9,20a; Mk 1,32–39; 1Tim 4,1–5) Isten akaratával való egység a Szentlélek nélkül nem lehetséges. Csak ha ő betölt, akkor tudom megtenni, ami helyes. Nélküle olyan nekem Isten akarata, mint amikor a gyerek ül a számtanpélda előtt, és nem tudja megoldani. Akármennyit nézi, akkor sem tudja, mert nem látja át. Ha a Szentlélek tanít, akkor minden világos lesz. Jobb is így, mert az életet nem lehet kimatekozni.

Kedd (május 19.) Térjete meg gonosz utaitokról! Miért halnátok meg? Ez 33,11b–c (Lk 19,8; Lk 18,1–8; 1Tim 4,6–5,2) Ha rossz úton jársz, fordulj vissza! Még időben. Lehet, megszegyenülés, ha meggondolod magad, és visszakozol, de jobb meggondolni magad, mint a vesztedbe rohanni és másokat is magaddal sodorni. Néha konokul ragaszkodunk ahhoz, amit kitaláltunk. Nem hallgatunk senkire. Utóbb látjuk csak, hogy milyen bolondok voltunk. Bizony kerülhetünk olyan helyzetbe, hogy már semmit nem lehet jóvátenni. A múlt halott, és vele halunk mi is. Ha Isten felé fordulunk, ő mindent helyrehozhat.

Szerda (május 20.) Mert nem igazságtalan az Isten, hogy elfeledkeznek cselekedeteitekről és arról a szeretetről, amelyet az ő nevében tanúsítottatok, amikor a szenteknek szolgáltatok, és most is szolgáltok. Zsid 6,10 (Péld 29,7; Mk 9,14–29; 1Tim 5,3–16) Gyakran átéltem, hogy különféle emberek Isten iránti szeretetből tettek jót velem. Ezt éppenséggel nem hangsúlyozták, számomra mégis nyilvánvaló volt. Isten fizesse meg! Ez a mondas manapság már ironikus, ha nem cinikus. Pedig Isten tényleg megfizet azoknak, akik jót tesznek az övével. Már Ábrahámnak is mondta: „Megáldom a téged áldókat...” (1Móz 12,3) Mi volnánk – ha vagyunk – Isten mai népe, a lelki Izrael. Jézus azt ígérte: „Aki inni ad nektek egy pohár vizet azért, mert Krisztuséi

vagytok, bizony mondom nektek, hogy el nem marad a jutalma.” (Mk 9,41) Ez igaz.

Csütörtök (május 21.) Ti, akik szeretitek az Urat, gyűlöljétek a gonoszszágot! Zsolt 97,10a (Ef 4,15; Lk 24,[44–49]50–53; ApCsel 1,3–11; Fil 2,6–11) Istennel való kapcsolatunknak érzelmi töltése is van. Az Ószövetség egyenesen a házastársi szerelemhez hasonlítja Izrael és Jahve viszonyát. A hitetlenséget hűtlenségnek minősíti. Feltámadása után Jézus fölteszi a kérdést Péternek: „...szeretsz-e engem?” (Jn 21,17) A Jelenésekben pedig így kesereg: „...az első szeretetedet elhagyta.” (Jel 2,4; Károli-ford.) A keresztyénység tehát nem rideg eszmerendszer, dogma. Az Úrral való kapcsolatunk nem szabályok közé szorított viselkedés, hanem a személyes szeretet által motivált együttélés, együtt lélegzés vele. Eredeti helyesírás szerint: lélekzés. Szent-lelkesültség!

Péntek (május 22.) [A fiú] még távol volt, amikor apja meglátta őt, megszánta, elébe futott, nyakába borult, és megcsókolta őt. Lk 15,20b (Jer 31,20; Jn 18,33–38; 1Tim 5,17–25) A régi időkben egy férfi elhagyta szüleit, elzüllött, és gyilkosságba keveredett. Halálra ítélték. Öreg szülei elmentek hozzá a síralomházba, és némán ültek mellette. Így ültek szótlánul, míg a férfit a vesztőhelyre vitték. A gyermek gyermek marad, és a szülő szülő, amíg élnek. Előfordul, hogy megromlik a viszony, de szülőként mindig visszavárjuk gyermekeinket, akármi történt. Ez az isteni szeretet metaforája. A keresztség által lettünk Isten gyermekei. Sosem feleli. Ne feledjük mi sem! Életünkben és halálunkban is fontos lehet. Valaki hazavár!

Szombat (május 23.) Mózes így szólt: Lásd, én ma áldást és átkot adok elétek. Áldást, ha hallgattok Isteneteknek, az Úrnak parancsolataira, amelyeket ma megparancsolok nektek. De átkot, ha nem hallgattok Isteneteknek, az Úrnak parancsolataira... 5Móz 11,26–28 (Kol 3,24b–25; Jel 4,1–11; 1Tim 6,1–10) A rossz is jóra fordul, ha valakinek áldás van az életén. A jó is rosszra fordul, ha valakinek nincs áldás az életén. A parancsolatokat csak kompromisszumok nélkül lehet megtartani. A kiegyezés a törvényszegéssel – bármilyen okból – kisiklatja életünk vonatát, vagy legalábbis holtvágányra tereli. Sok keresztyén ember élete összefoglalható egy szomorú mondatföredékben: lehetett volna... A parancsolatok megszegésével nem Isten irántunk való szeretetét tesszük kockára, hanem azt a küldetést, amiért itt vagyunk a földön. Szűkebb vagy tágabb környezetünk látja kárát, ha nem leszünk azzá, akivé lennünk kellett volna.

■ ZÓLYOMI MÁTYÁS

Kövessen bennünket a Facebookon is: facebook.com/evangelikus
Magyarországi Evangélikus Egyház – Életközelen vagyunk

A LUTHER KIADÓ ÚJDONSÁGAI

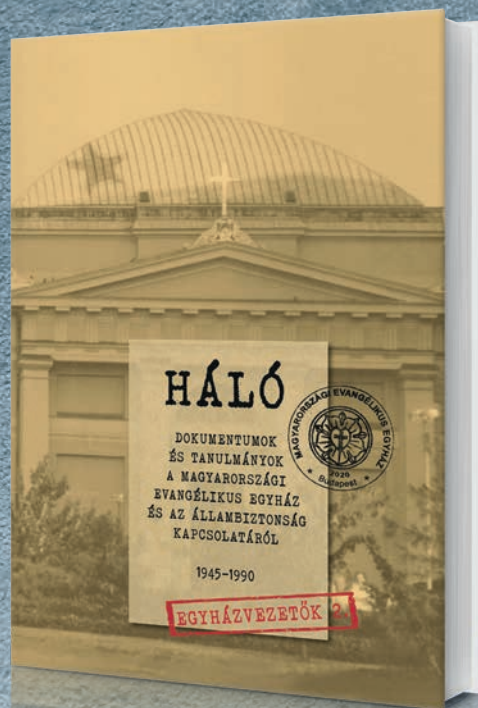
HÁLÓ 3.

DOKUMENTUMOK ÉS TANULMÁNYOK
A MAGYARORSZÁGI EVANGÉLIKUS EGYHÁZ
ÉS AZ ÁLLAMBIZTONSÁG KAPCSOLATÁRÓL

1945-1990

EGYHÁZVEZETŐK 2.

Újabb fejezetek a magyar állambiztonság és
az evangélikus egyház kapcsolatából

4990 Ft

2020 az úrvacsora éve a Magyarországi Evangélikus Egyházban, s Prodán Márta könyve közösségbe hív az Úr asztalánál történő találkozáshoz – a fizikai távolság ellenére is.

PRODÁN MÁRTA
Egy asztalnál a világ

1800 Ft

KÖNYVEINK MEGRENDELHETŐK
A BOLT.LUTHERKIADO.HU OLDALON.

Keress, bízz, cselekedj!
Melletted leszünk!

Lélekkel, ismerettel

Magyarországi
Evangélikus Egyház
Technikai
szám: **0035**

Minden adózó **2020. május 20-**ig juttathatja el felajánlását az adóhatósághoz.
További információk: egyszazalek2020.lutheran.hu